

PROPRIUM ORDINIS PRÆDICATORUM

DOCUMENTA

III

ORDO
EXSEQUIARUM

ROMÆ

AD S. SABINÆ 2008

PRÆFATIO

FR. CAROLI ALPHONSI AZPIROZ COSTA O.P.

MAGISTRI ORDINIS PRÆDICATORUM

Ordinem Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ litteris die 29 aprilis 2001¹ ac *Ordinem Exsequiarum* litteris die 4 iunii eiusdem anni² datis, Fr. Timotheus Radcliffe, antecessor meus, promulgavit. Hæc duo volumina, utpote sectiones Ritualis Ordinis instaurati, illæ variæ Commissiones et cœtus fratrum et sororum confecerunt, quæ Magistris Ordinis subinde iubentibus traditionem nostram liturgicam recensuerunt, una cum Commissionibus liturgicis nonnullarum Provinciarum Ordinis, ad instaurationem nostrorum usum liturgicorum ac regularium consequendam.

Quos inter cœtus maxime recolenda videtur Commissio de Liturgia, “parva” seu “specialis” dicta, cui Fr. Alphonsus D’Amato præfuit: ipsa enim annis 1973-1974, iussu Fr. Aniceti Fernández, Magistri Ordinis, pro Capitulo Generali apud Madonna dell’Arco celebrando (1974) recensione elementorum particularium paravit quæ, e nostra traditione liturgica deprompta, Ordo servanda censeret. Illud igitur Capitulum documentum inter alia approbavit quod inscribitur « Adaptationes ad Ordinem Prædicatorum illarum partium Ritualis Romani quæ vocantur “Ordo Unctionis infirmorum” et “Ordo Exsequiarum” ». Quod documentum (Introductio generalis, sectiones rituales et textus appropriati), Congregationi pro Sacramentis et Cultu Divino subiectum, eius approbationem accepit.³ Ut enim Card. Iacobus R. Knox, Præfectus Congregationis, scripsit, hæc elementa liturgiæ infirmorum et defunctorum, quippe quæ e libris traditionis nostræ, Missali scilicet et Breviario, sint deprompta, confirmata sunt « ad mentem principii de debito honore tribuendo Ritibus particularibus, a Concilio Vaticano II (Sac. Conc. 4) sollemniter statuto ».

Elementa autem ad liturgiam infirmorum et defunctorum pertinentia, in *Analectis O.P.* (vol. 43, 1977, pp. 141-159) publici iuris facta, non ad modum Ritualis plenioris exhibebantur. Variæ igitur Provinciæ necnon Monasteria monialium O.P., petierunt ut Ordo editionem pararet sub forma Ritualis confectam, ubi invenirentur, una cum elementis seu textibus li-

¹ Prot. N° 66/01/593.

² Prot. N° 66/01/1007.

³ Decr. 25 iulii 1977, Prot. CD 671/76: ASOP 43, 1977, p. 133.

turgicis, etiam orientationes pro actuali usu in communitatibus nostris habendo, attentis condicionibus et consuetudinibus vitæ regularis nostræ.

Opus igitur recognitionis, præparationis et editionis Ritualis nostri Fr. V. de Couesnongle, D. Byrne et T. Radcliffe, Magistri Ordinis, Commissioni liturgicæ commiserunt cui fr. Vincentius Romano præerat: idemque suo munere usque ad mensem novembris 2001 perfunctus est. Quæ quidem Commissio, compluribus fratribus et sororibus adiuvantibus, magnum opus perfecit præsentationis et ritualis dispositionis elementorum liturgiæ nostræ traditionalis pro infirmis et defunctis. In Appendice utriusque voluminis indicationes præbentur ad communitates nostras pro earum diversitate (fratrum scilicet, monialium, sororum et laicorum) adiuvandas, ut huiusmodi christianas vices et in liturgia et in actione pastoralis erga membra Familiæ Dominicanæ vivant eximie.

Mense iunii 2001 Curia Generalitiæ visum est hæc duo volumina a Commissione annis 1991-2001 confecta et latina et italica lingua transmitti, antequam imprimerentur, ad Congregationem pro Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, quasi ad extremam "recognitionem" petendam, quamvis omnes textus a supradicta Congregatione iam anno 1976 essent confirmati. Simili modo instauratio rituum *Proprii de Tempore* peracta erat, qui impressi sunt in *Missali et Lectionario O.P.* (edd. V. de Couesnongle et D. Byrne). Tum enim, singillatim respondens litteris ab Exc.mo D.no Virgilio Noè obsignatis,⁴ Congregatio Ordinem adhortabatur ad ritus suos instaurandos et communitatibus Dominicanis offerendos.

Hucusque autem confirmatio pro his duobus Ritualibus nostris nondum pervenit. Quod quidem intelligi potest si consideratur quam multa fascicula Congregationi illi sint inspicienda pro universa Ecclesia et pro Conferentiis episcoporum, necnon et pro Institutis vitæ consecratæ. Præterea, quamvis hæc opera, a Commissione Dominicana anno 2001 confecta, copiosis relationibus illustrata Congregationi sint exhibita, adhuc nonnullæ difficultates interpretandi permanent.

Qua situatione respecta, nobis visum est ut Communitatibus nostris iam nunc aperiatur accessus ad ea quæ Commissio liturgica paravit exinde ab elementis liturgicis ab Ordine approbatis atque tunc temporis a Congregatione pro Cultu Divino confirmatis. Hoc opus peractum est iuxta normas a Sancta Sede editas pro recognitione librorum liturgicorum ac præsertim iuxta methodum ab eadem Commissione pro *Ordine Professionis O.P.* (ed. 1999) adhibitam. Ob liturgicam et pastoraalem Familiæ Dominicanæ necessitatem, ad nostram traditionem liturgicam et regularem

⁴ Prot. CD 524/83.

plenius accedendi quoad pertinet ad liturgiam infirmorum et defunctorum, hæc duo volumina a Commissione liturgica in serie *Documentorum*, quæ sunt pars *Proprii O.P.*, edi iussi. Quæ quidem et typographica forma non ut vera Ritualia sed ut “instrumenta laboris” exhibentur. Ipsa enim, ut in libris traditionis nostræ, præter elementa celebrationis etiam orientationes offerunt, pro usu communitario et regulari horum rituum, præsertim in “nota prævia” uniuscuiusque capituli positas.

Communitates Ordinis in sua vita liturgica, etiam cum de infirmis agitur atque defunctis, moneo ut præscriptiones Ecclesiæ et liturgiæ a Concilio Vaticano II renovatæ sequantur atque libros liturgicos suæ Conferentiæ episcopalis suscipiant. Cum igitur Sedes Apostolica novam editionem typicam *Ordinis Uctionis* et *Ordinis Exsequiarum* edat, cordi erit Ordini indicationes præbere ut vita nostra liturgica magis magisque e novissimis itineribus liturgiæ renovatæ Ecclesiæ Latinæ valeat haurire.

Opto igitur ut Provinciæ, Monasteria, Congregationes et Fraternitates laicorum sancti Dominici statim divitiis fruantur utriusque voluminis quod nunc offertur.⁵ Pro eorum versione, vel alicuius eorum partis, præ oculis habeantur orientationes generales a Sede Apostolica præbitæ necnon etiam ab Ordine peculiaribus notis directivis commemoratæ. Quam ob rem etiam indicationes in instructione *Liturgiam authenticam* atque in aliis recentibus documentis præbitas recolere iuvabit.

Fr. Carolus Alphonsus AZPIROZ COSTA, O.P.

Magister Ordinis

Fr. Christophorus HOLZER, O.P.

Secretarius generalis

Prot. n. 66/08/27 Rituale degli Infermi

Die 14 septembris 2008, in festo Exaltationis S. Crucis

⁵ De elementis vero propriis Ordini Card. Iacobus R. Knox in decreto supra dicto scripsit: « adhiberi valeant, de iudicio singularum communitatum, attentis bono spirituali et profectu pastorali tum ipsius communitatis tum fidelium qui ecclesias Ordinis frequentare solent ».

NOS

FR. TIMOTHEUS RADCLIFFE O.P.

S. THEOLOGIÆ PROFESSOR
AC TOTIUS ORDINIS PRÆDICATORUM
HUMILIS MAGISTER ET SERVUS

LITTERÆ PROMULGATIONIS MAGISTRI ORDINIS*

1. PER MORTEM EXODUM sortiuntur ad Patrem frater vel soror quos vincula fraternitatis et apostolici muneris nobis coniunxerunt, idemque eventus transitus Domini efficitur qui nuntium seu signum tradit pro eorum familiaribus, communitate amicisque.

Assidua igitur in cordibus ac memoria nostra surgit quæstio, utrum scilicet hunc fratrem vel hanc sororem satis dilexerimus, utrum secretum ipsius reverenter animadverterimus, utrum vero perspexerimus quid ipse vel ipsa fuerit pro nobis, in Familia Dominicana,¹ ut sincerus filius vel filia Dominici, ut « amicus quem Deus nobis dedisset », sicut traditur Franciscum Assisiensem dixisse, utrum denique eum vel eam, cum in nosocomio degeret, satis visitaverimus.²

2. Sub specie huius fraternæ et apostolicæ communionis conspiciendus est sensus huius *Ordinis Exsequiarum*, antiquæ nostræ traditioni radicitus inhærentis sed penitus renovati iuxta indicationes Concilii Vaticani Secundi, quo magis magisque immittamur in paschale mysterium Iesu, qui mortuus est et resurrexit.³

In peregrinatione fidei

3. Eventus mortis vitam manifestat, atque ad vivendum ipsi facti sumus: vitam igitur diligimus propter eius pulchritudinem, gratiam,

* Abbreviationes et sigla inveniuntur infra, pp. 13-15.

¹ Cf. ACG 1998, n. 34.

² Cf. *Mt* 25,36.43.

³ Cf. *Rm* 6,3-4a.

motus, amicitias, sed etiam propter hominum promotionem et propter ministerium nostris æqualibus præstandum, quibus multiplicibus vinculis coniungimur. Vivere autem est iterum iterumque nasci, dum Iesus a Patre suo potestatem accipit credentes adducendi ad vitam plenioram et ad claritatem resurrectionis.⁴

4. Sacra Scriptura pluries adfirmat quod pro eo qui credit in Deum, pacem nostram,⁵ tribulationes, angustia, peccatum ipsum atque mors prævalere non possunt contra virtutem Spiritus libertatis.⁶ Dei quidem consilium non est perditio facturæ suæ,⁷ quæ opus est mirabile Verbi creatoris, sed ipsius redemptio atque perfectio. Itaque per mysterium paschale, « novissima inimica destruetur mors » et erit « Deus omnia in omnibus »,⁸ cum fides nostra erit consummata per novissimam epiclesin Spiritus Sancti sub verbis Apocalypsis obumbratam: « Ecce, nova facio omnia », ⁹ veluti flumina ad suum principium revertentia.¹⁰

5. Libri liturgiæ renovatæ Ordinis Prædicatorum qui iam sunt editi, id est *Missale et Lectionarium*, *Liturgia Horarum*, *Ritualis* denique sectiones quæ *Professionis ritus* atque *Ordo Unctionis Infirmorum* nuncupantur, vitam nostram religiosam et apostolicam monent sub specie mysterii paschalis vivendam, forma scilicet eucharistica sumpta, in qua laudes Domini et ministerium hominum atque creationis simul operantur.

6. Hæc igitur Ritualis sectio, quæ sequitur *Ordinem Unctionis Infirmorum eorumque spiritualis curæ*, renovata est iuxta indicationes ab Ecclesia datas per Concilium Vaticanum Secundum, ut fides nostra reviviscat per compassionem Christi, qui est auctor salutis nostræ,¹¹ ut testimonium evangelicum denuo percipiatur in communitate, in missione et in oratione¹² atque per liturgiam veram¹³ ea sanctificentur quæ a morte usque ad sepulturam aguntur.

⁴ Cf. *Io* 5,26-29; 6,39-40.44.54; 11,25.

⁵ Cf. *Is* 9,5; *Eph* 2,14.

⁶ Cf. *Rm* 8,2.11.

⁷ Cf. *Sap* 1,13.

⁸ Cf. *1 Cor* 15,27.28.

⁹ *Ap* 21,5.

¹⁰ Thomas Aquin., *In III Sent.*, *prol.*; cf. *Summa c. gent.* IV 55.

¹¹ *Hebr* 2,10; cf. 5,9.

¹² Cf. ASOP 1977, p. 144, n. 5.

¹³ Cf. Y. Congar, *Sacerdoce et laïcat*, Paris 1962, p. 166.

De fractura mortis in communionem fraternam

7. Mors fratris, sororis vel sodalis Familiæ Dominicanæ lacerationem efficit in communitate locali et provinciali, in Congregatione vel in Fraternitate, et in ipso Ordine.

Etsi luctus accidit, ut hodie sæpe evenit, post multos annos in senectute vel in infirmitate consumptos, discidium semper dolet. Vox enim illa silet, locus in choro et in refectorio vacuus manet, risus deficit in cœtu fratrum vel sororum, officium caret fungente, in apostolico munere aliquis est surrogandus, inter amicos conventus vel domus vel fraternitatis laicalis colloquium desideratur cum fratre vel sorore quem universi noverunt in vicinia vel in loco missionis.

8. Familiæ quæ forti animo nonnumquam atque abnegationis sensu filium vel filiam suam Familiæ Dominicanæ non recusaverunt committere, et ipsæ luctu atque desiderio conficiuntur, quærentes cui nepoti seu cognato vel cognatæ in futurum confidant, ut soliti erant, certi se audiri et comprehendere, etiam cum lumen vivum verbi Dei prudenti dilectione sibi traderetur.

9. Christianus quidem sensus nobis testatur colloquium et amicitiam quodammodo permanere in fide quam Scriptura docet et traditio Ecclesiæ vel Ordinis monet. Omnis enim defunctus, misericordia Dei et supplicatione Ecclesiæ circumdatus, partem habet in Ierusalem cœlesti et conviva efficitur Regni Dei.¹⁴ Quæ præclarissima nos monet liturgia et intercessio Ecclesiæ, Spiritus Sancti virtute roborata, illis nos iungit singularibus testibus qui sancti exstant et sanctæ, una cum martyribus nostræ ætatis.¹⁵ Quorum testium exemplis, fratrum scilicet et sororum in Christo et in Dominico, fœdus quoque nostrum cum Domino misericordiæ confirmatur et viget.

De Rituali Ordinis

10. In Litteris promulgationis ceterarum Ritualis Ordinis sectionum¹⁶ monitum est quæ de traditione nostra liturgica sentire nos deceat; in Introductione generali huius ipsius libri nonnullæ præbentur

¹⁴ Cf. CCC, n. 1682.

¹⁵ Cf. TMA, n. 37; *Martiri domenicani del secolo XX*, IDI 389, genn. 2001, pp. 22-28.

¹⁶ Proprium O.P., III, Rituale: *Ordo in electionibus Superiorum servandus*, Romæ 1992 (= ASOP 1991, pp. 257-288); IV, Rituale: *Professionis ritus*, Romæ 1999 (= AOP 1999, n. 1); Documenta II: *Ordo Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ*, Romæ 2008.

indicationes historicæ atque structurales:¹⁷ ego quidem, in hac novissima parte litterarum mearum, huius liturgiæ defunctorum nonnullas peculiaritates indicabo.

11. Usque ad sæculum vigesimum Ordo Prædicatorum, sicut aliæ Familiæ religiosæ, liturgiam de infirmis et de defunctis servaverat cuius pretium et virtus sunt sæpe illustrata.¹⁸ Sollicitudo præsentiae et orationis fraternæ apud fratres infirmos vel defunctos semper manifesta fuit, sive in indicationibus pro ritibus exsequendis sive in Ordinis determinationibus de suffragiis pro defunctis.¹⁹

12. Novissime autem, plurimi faciens indicationes Concilii Vaticani Secundi, Ordo noster suos libros liturgicos instaurandos curavit, elementa magis propria in textibus vel ritibus sollicitus servandi.²⁰ Itaque Capitulum generale anni 1974 repertorium approbavit elementorum nostræ traditionis de liturgia infirmorum et defunctorum:²¹ quorum textuum editionem in forma rituum, Capitulum Magistro Ordinis commisit curandam,²² post Apostolicæ Sedis confirmationem.

Peritorum tractatibus perspectis²³ atque Provinciarum, Monasteriorum et Congregationum experiētiis²⁴ consideratis, hoc denique Rituale a Commissione liturgica Ordinis, meo quidem mandato, confectum est et nunc Ordini præbetur.

13. In præsentī igitur sectione Ritualis de exsequiis agitur ac suffragiis pro defunctis quæ in Familia Dominicana sunt præscripta. Huius vero libri nonnullas peculiaritates hic proponere velim, quæ utilitatem afferre possint.

a) *Ordo Exsequiarum* Ritualis Romani præcipit ut diversa sanctificentur momenta, a morte usque ad sepulturam: quæ quidem, ut mos erat in Processionali nostro, per instaurationem huius libri pulchre illustrantur. Hanc igitur liturgiam fratres et sorores melius participare poterunt, munera apostolica non negligentes.

b) Suffragia a Constitutionibus singulorum cœtuum Familiæ Dominicanæ expetita opportune memorantur in capitulo huius Ritualis,

¹⁷ Cf. infra, « Infr. gen. », nn. 3-5.

¹⁸ Cf. ASOP 1977, p. 143.

¹⁹ Cf. LCO, nn. 9, 10, 11, 70-75; LCM, nn. 8-12, 16-21, 45/2°.

²⁰ Cf. SCSCD, Decr. 25 iul. 1977: LHOP, p. v.

²¹ ASOP 1977, pp. 149-155.

²² ACG 1974, n. 170.

²³ Vide infra, « Infr. gen. » n. 3, adn. 4.

²⁴ Cf. V. Romano, IDI 221, febr. 1985, p. 18; *ibid.* 233, mar. 1986, p. 36.

ubi exhibentur etiam elementa iam præbita in *Libello precum* ab Ordine instaurato.²⁵ Hæc autem suffragia minus ampla sunt quam in historia Ordinis:²⁶ quapropter Familiæ Dominicanæ sodales circa officia erga defunctos suam fidelitatem, et singulatim et communitarie, considerent. Illustratio diversarum celebrationum quæ hic supra [sub *a*)] indicantur, unicuique suggeret quomodo iis quæ præcipiuntur veracius obtemperet.

c) Missa exsequiarum, cum ritu ultimæ valedictionis, necnon congrua participatio in cœmeterio, culmina huius liturgiæ existunt. Quæ omnia communitates nostras parare et peragere oportet pari studio ac diligentia pro unoquoque eorum fratrum vel sororum; paupertas vero in qua sepultura peragitur veritatem liturgicam et evangelicam evidentiam omnino non obstat.

d) Pluries, in hoc Rituali, necessitudines memorantur quæ cum familiis et amicis fratrum vel sororum nostrarum nos coniungant. Ea enim habitus et ratio sunt habenda quibus et responsabilitas Ordinis erga omnem sodalem suum et gratus animus erga familias nostras exprimantur, ut opportune memoratur in anniversariis celebrandis.

14. Ut in *Ordine Unctionis Infirmorum*, hæc pars Ritualis nostri una cum veteribus textibus instauratis nova quoque formularia et indicationes præbet. Pro aptationibus vero quæ singulis linguis conficiuntur etiam ea suggeruntur quæ laudabiliter prævideri possunt.

Fratres, moniales et sorores atque sodales Fraternitatum laicalium Ordinis præstat ut huius libri liturgicas et spirituales divitias convenienter illustratas percipiant. Iuvenes utique fratres et sorores inter studia sua de Rituali Romano necnon Ordinis erudiantur. Munus pastorale de exsequiis peragendis cum sit pars ministerii nostri sæpe missionis reapse expertæ exstat occasio, ibique compassio Patris nostri Dominici necnon charisma sanctæ Catharinæ Senensis ad repertienda verba atque gestus aptos nos adiuvant.

15. Ut in prima præfatione de defunctis canitur, in Christo « nobis spes beatæ resurrectionis effulsit », quæ est centrum eorum quæ credimus.²⁷ Quapropter ad actus libertatis efficiendos movemur in itinere

²⁵ LHOP, pp. 764-773.

²⁶ Cf. M.-D. Chauvin, *La Liturgie de la mort dans l'Ordre de Saint Dominique*, Romæ 1920; H. R. Philippeau, *La liturgie dominicaine des malades, des mourants et des morts*, "Archives d'histoire dominicaine" I, Paris 1946, pp. 38-52; P. R., *Pour l'histoire de l'Office des morts chez les Frères Prêcheurs*, *ibid.*, pp. 232-240; A. Dirks, *De officio defunctorum in Ordine Fratrum Prædicatorum*, ASOP 1953-1954, pp. 389-394; A. Redigonda, *De hebdomadali officii defunctorum recitatione apud FF. Prædicatores*, ASOP 1955-1956, pp. 50-61.

²⁷ *1 Cor* 15,12-17.

illo quod a professione suscepimus, ut Christo iam per baptismum conformati obœdientes usque ad mortem perficiamur.

Promulgatio et versiones huius Ordinis Exsequiarum

16. Præsens editio *Ordinis Exsequiarum*, utpote pars *Proprii* nostri iam ab Ordine approbata et ab Apostolica Sede quoad eius elementa ritualia rite confirmata, deinceps tamquam ‘*typica*’ habeatur pro universis Familiæ Dominicanæ sodalibus, sub uniuscuiusque regula constitutis.

17. Huius libri versiones linguis vernaculis parentur et si casus ferat aptationes, sub responsabilitate Provincialium quibus competit.²⁸

Quibus in versionibus et aptationibus conficiendis, præ oculis habeantur normæ seu indicationes a Sede Apostolica²⁹ et a Conferentiis Episcopalis editæ, necnon et indicationes iussu Magistri Ordinis confectæ³⁰ atque ea quæ in Prænotandis Ritualis Romani³¹ vel hic infra³² proponuntur.

18. Nobis omnibus coram mortis mysterio lugentibus prosit Pater noster Dominicus iuxta promissionem suam,³³ ut spes mira qua nos ditamur super homines nostri temporis valeat effundi.

Datum Romæ, e Curia nostra generalitia, die 4 iunii in memoria sancti Petri de Verona, anno 2001.

Fr. Timothy RADCLIFFE, O.P.

Magister Ordinis

Fr. Vincenzo ROMANO, O.P.

*Præses Commissionis
liturgicæ Ordinis*

Prot. N° 66/01/1007

²⁸ Una cum textu latino huius partis Ritualis, versio italica et francogallica approbata est ab Ordine.

²⁹ SCCD, Declar. *De interpretatione textuum liturgicorum*, 15 sept. 1969: EDIL I, n. 1963, adn. a, pp. 623 sq.; CCDDS, Instr. *De usu linguarum popularium in libris liturgiæ Romanæ edendis*, 28 mart. 2001.

³⁰ Cf. V. Romano, *Indicationes quædam pro adaptatione Proprii liturgici O.P. a Provinciis perficienda*, 24 iun. 1978, ASOP 1979, pp. 13-30; *Translationes Proprii O.P. linguis vernaculis*, in LHOP, « Inr. gen. », nn. 72-79, pp. LX-LXIII.

³¹ OE, nn. 21-25.

³² « Inr. gen. », nn. 32-33.

³³ Cf. *Acta canonizationis Bonon.*, nn. 7-8, MOPH 16, pp. 127-130.

ABBREVIATIONES ET SIGLA

- AAS** “Acta Apostolicæ Sedis”, Romæ 1909 sqq.
- ACG** “Acta Capitulum Generalium Ordinis Prædicatorum”.
- AG** *Antiphonarium S.O.P.*, ed. M. Gillet, Romæ 1933 [Add. 1948, 1949 et 1961].
- AJ** *Antiphonarium S. O. P.*, ed. V. Jandel, I, II, Suppl., Mechliniæ 1862-1863.
- AOP** “Analecta Ordinis Prædicatorum”, Romæ 1998 sqq. (usque ad a. 1998 = ASOP).
- ASOP** “Analecta Sacri Ordinis Prædicatorum”, Romæ 1893-1997 (post a. 1997 = AOP).
- CCDDS** Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum.
- CCE** *Catechismus Catholicæ Ecclesiæ*, ed. typica Latina, Città del Vaticano 1997.
- CIC** Codex Iuris Canonici, auctoritate Ioannis Pauli II promulgatus, 25 ian. 1983.
- CIVCSVA** Congregatio pro Institutis vitæ consecratæ et Societatibus vitæ apostolicæ (usque ad 28 febr.1989).
- COP** *Cæremoniale iuxta ritum S. Ordinis Prædicatorum*, ed. A. V. Jandel, Mechliniæ 1869.
- CSCD** cf. SCSCD.
- DB** *De benedictionibus*, editio typica, Romæ 1985.
- Eccl. Off.** *Ecclesiasticum Officium secundum Ordinem Fratrum Prædicatorum...*, vulgo dictum ‘Prototypus Humberti de Romanis’, AGOP XIV L 1 (sæc. XIII).
- EDIL** R. Kaczynski (ed.), *Enchiridion documentorum instaurationis liturgicæ*, I (1963-1973), Torino 1976; II (1973-1983), Roma 1988; III (1983-1993), Roma 1997.
- GeV** *Sacramentarium Gelasianum*, ed. L.C. Mohlberg, *Liber sacramentorum romanæ ecclesiæ ordinis anni circuli*, Roma 1960.
- GOP** *Graduale S.O.P.*, ed. E. Suarez, Romæ 1950 [Add. 1962].
- GR** *Graduale Romanum*, Abbatia Sancti Petri de Solesmis 1974.
- Gre** *Sacramentarium Gregorianum*, ed. J. Deshusses, *Le sacramentaire grégorien, ses principales formes d’après les plus anciens manuscrits*, Fribourg, 2ème et 3ème éditions, I, II et III, 1988-1992.
- IDI** “Informazioni Domenicane Internazionali”, Convento S. Sabina, Roma.

- IGLH** *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, in *Liturgia Horarum*, I, 1971, pp. 19-92.
- IGMR³** Missale Romanum, *Institutio Generalis*, ex editione typica tertia cura et studio Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum excerpta, Città del Vaticano 2000.
- LCM** *Liber Constitutionum Monialium O. P.*, ed. D. Byrne, ASOP 95, 1987, pp. 20-81.
- LCO** *Liber Constitutionum et Ordinationum Fratrum Ordinis Prædicatorum* (1968), Romæ 1986.
- LHOP** Liturgia Horarum. *Proprium Officiorum O. P.*, ed. V. de Couesnongle, Romæ 1982.
- LR** Missale Romanum, *Lectionarium*, III: *Pro Missis de Sanctis, ritualibus, ad diversa, votivis et defunctorum*, Editio typica, 1972.
- MA** *Missale Ambrosianum*, Mediolani 1981.
- MLOP** *Proprium Ordinis Prædicatorum, Missale et Lectionarium*, edd. V. de Couesnongle - D. Byrne, Romæ 1985.
- MOP** *Missale iuxta ritum Ordinis Prædicatorum*, ed. A. Fernández, Romæ 1965.
- MOPH** *Monumenta Ordinis Fratrum Prædicatorum Historica*, Lovanii - Romæ 1896 sqq.
- MR³** *Missale Romanum*, editio typica tertia, Typis Vaticanis 2002.
- OE** *Rituale Romanum, Ordo Exsequiarum*, editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1969.
- OHS** *Officium Hebdomadæ Sanctæ O.P.*, ed. A. Fernández, Romæ 1965.
- OUISC** *Proprium Ordinis Prædicatorum, Ordo Unctionis Infirmorum eorumque spiritualis curæ*, Romæ 2008.
- PR** *Le Pontifical de la Curie romaine au XIIIème siècle*, in *Le Pontifical romain au Moyen-Age*, t. II, ed. M. Andrieu, Città del Vaticano 1940, reimpr. 1984.
- PRG** C. Vogel - R. Elze (edd.), *Le pontifical romano-germanique du dixième siècle: Le texte*, II, Città del Vaticano 1963.
- PS** *Processionarium S.O.P.*, ed. E. Suarez, Romæ 1949.
- RE** Conferenza Episcopale Italiana, *Messale Romano* riformato a norma dei decreti del Concilio Ecumenico Vaticano II e promulgato da Paolo VI: *Rito delle Esequie*, edizione tipica, Roma 1974.
- RE Ambr.** *Rito delle Esequie* secondo la liturgia della Santa Chiesa di Milano, promulgato dal signor Cardinale Giovanni Colombo arcivescovo di Milano, Milano 1977.
- RSM** *Rituale dei Servi di Maria per la memoria dei fratelli defunti*, edizione tipica, Roma, Curia Generalizia OSM, 1975.
- SC** Concilium Vaticanum II, *Constitutio de sacra liturgia Sacrosanctum Concilium*, 4 dec. 1963: AAS 56, 1964, pp. 97-124 et EDIL I, pp. 1-27.

SCCD	Sacra Congregatio pro Cultu Divino (usque ad diem 10 iul. 1975).
SCRIS	Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Sæcularibus (usque ad 1 mart. 1968: S. Congregatio de Religiosis [a die 1 mart. 1989: CIVCSVA]).
SCSCD	Sacra Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino (a die 11 iulii 1975 usque ad diem 4 apr. 1984 [a die 27 novembris 1983: CSCD]).
SD	Ioannes Paulus II, Epistula Apostolica <i>Salvifici doloris</i> de christiana doloris humani significatione, 11 febr. 1984: AAS 76, 1984, pp. 201-250.
SRC	Sacra Rituum Congregatio (usque ad diem 7 maii 1969).
TMA	Ioannes Paulus II, Epistula Apostolica <i>Tertio Millennio adveniente</i> Episcopis, clero, fidelibus anni MM Iubilæum ad parandum, 10 nov. 1994: AAS 87, 1995, pp. 5-41.
VC	Ioannes Paulus II, Adhortatio apostolica post-synodalis <i>Vita consecrata</i> de vita consecrata eiusque missione in Ecclesia ac mundo, 25 mart. 1996: AAS 88, 1996, pp. 377-486.

Sigla Sacræ Scripturæ

Ap	Apocalypsis beati Ioannis apostoli
Bar	Liber Baruc prophetæ
Col	Epistola beati Pauli apostoli ad Colossenses
1 et 2 Cor	Epistola I et II beati Pauli apostoli ad Corinthios
Eph	Epistola beati Pauli apostoli ad Ephesios
Hebr	Epistola ad Hebræos
Io	Evangelium secundum Ioannem
Iob	Liber Iob
Is	Liber Isaiaë prophetæ
Iudt	Liber Iudith
Lc	Evangelium secundum Lucam
2 Mac	Liber II Machabæorum
Mc	Evangelium secundum Marcum
Mt	Evangelium secundum Matthæum
Phil	Epistola beati Pauli apostoli ad Philippenses
Ps	Liber Psalmorum
Rom	Epistola beati Pauli apostoli ad Romanos
Sap	Liber Sapientiæ
1 et 2 Tim	Epistola I et II beati Pauli apostoli ad Timotheum
Tit	Epistola beati Pauli apostoli ad Titum

INTRODUCTIO GENERALIS

1. Paschale Christi mysterium in filiorum suorum exsequiis fidenter celebrat Ecclesia, ut illi, qui Christo mortui et suscitati per Baptismum concorporales facti sunt, cum ipso per mortem transeant ad vitam, in anima quidem purificandi et cum sanctis et electis in cælum assumendi, in corpore vero exspectantes beatam spem adventus Christi et resurrectionem mortuorum.

Ideo sacrificium eucharisticum Paschatis Christi pro defunctis offert Ecclesia, precesque atque suffragia pro illis effundit ut, inter se communicantibus omnibus Christi membris, quæ aliis impetrent spiritualem opem, aliis offerant spei solacium.¹

2. In fratrum et sororum suarum exsequiis celebrandis necnon aliorum sodalium aut amicorum Familiæ Dominicanæ, Ordo noster, una cum omnibus christifidelibus, spem vitæ æternæ utique affirmare satagat, ita tamen ut mentem modumque circa defunctos agendi hominum huius ætatis huiusque regionis ubi sodales Familiæ Dominicanæ versantur nec ignorare nec negligere videatur.

Ordo igitur noster, iuxta indicationes *Ordinis Exsequiarum* Ritualis Romani una cum traditionibus propriis rite instauratis atque hic præbitis, quidquid bonum invenerit in consuetudinibus loci vel familiarum libenter probet, quidquid vero Evangelio vel vitæ consecratæ sensui contradicere videatur, fratres et sorores ita transformare nitantur, ut, quæ exsequiæ pro christianis celebrentur, et fidem paschalem ostendant et evangelicum spiritum atque religiosam fraternitatem vere demonstrent. Exsequias autem uniuscuiusque fratris vel sororis pari decore celebrari oportet, quodcumque officium seu gradum in Ordine vel in ipsa Ecclesia tenuerit.²

¹ Cf. OE, n. 1.

² Cf. OE, nn. 2 et 20.

I

LITURGIA DOMINICANA DE EXSEQUIIS

3. Ordo Prædicatorum, ut ceteræ Familiæ religiosæ, inter traditiones suas peculiare recepit liturgiam infirmorum et defunctorum cuius pretium et virtus sunt sæpe proposita³ atque nonnumquam sunt etiam adhibita in renovatione liturgica generali quæ per Concilium Vaticanum II exorta est.⁴

Rituale Romanum nunc totaliter instauratum eiusque sectionem quæ de celebrationibus pro defunctis agit Ordo noster impetravit ut sibi liceret adsumere, curæ pastoralis gratia necnon ad facultatem acquirendam ritibus fruendi hodierno sensui religioso et spirituali aptioribus.⁵

Attamen, sicut in Rituali Romano iam prævisum est,⁶ Ordo noster optavit ut quædam aptiora elementa proprii ritus antiqui servaret. Quæ vero, sicubi necesse fuerit, renovavit, usui conventuali aptans rationes vel textus liturgiæ latinæ nostri temporis.

4. Hic igitur infra inveniuntur textus instaurati e Processionali, Collectario et Cæremoniali O.P. desumpti, ita ut a Capitulo generali anni 1974 approbati sunt et a Sede Apostolica confirmati.⁷ Indicationes vero rituales iuxta consuetudines nostras traditæ nunc recognitæ sunt ad diversitates respiciendas communitatum fratrum vel monialium vel sororum vel aliorum sodalium Familiæ Dominicanæ.

5. De fratre quidem vel sorore qui sit mysterio tactus infirmitatis et mortis communitates nostræ sint semper sollicitæ. Quoad vero suffragia, hoc Rituale remittit iis quæ præcipiuntur in Constitutionibus vel statutis uniuscuiusque cœtus Familiæ Dominicanæ.⁸ Ad mentem

³ Cf. ASOP 1977, p. 143.

⁴ Cf. ACG 1974, n. 170 (= ASOP 1977, pp. 147-149, nn. 14-21; pp. 152-155, nn. 28-37). Vide etiam D. Dye, *Le rit dominicain à la suite de la réforme liturgique de Vatican II*, ASOP 1977, pp. 193-275 (= "Notitiæ" 14, 1978, pp. 334-417; 463-499), præsertim pp. 250-260; M.A. Del Río Gonzáles, *La Liturgia de la Muerte y de las Exequias en la tradición dominicana. Estudio histórico-litúrgico-teológico*, Salmanticæ 1998.

⁵ Cf. ACG 1974, n. 170 (= ASOP 1977, pp. 143 sqq.); ASOP 1977, pp. 141 sq.

⁶ Cf. ASOP 1977, p. 143 adn. 3

⁷ Vide supra, adn. 4.

⁸ Cf. LCO, nn. 9, 10, 11, 70-75; LCM, nn. 8-12, 16-21, 45/2°. Vide etiam A.-G. Fuente, *La vida litúrgica en la Orden de Predicadores. Estudio en su legislación: 1216-1980*, Romæ 1981, p. 136 sq. et 210-218.

utique liturgiæ renovatæ, distinctius indicatur quomodo diversa momenta a morte usque ad sepulturam sanctificari præstet necnon suggestiones præbentur ad unamquamque communitatem in eius vita orationis promovendam.

II

DE COMMUNITATE ET DE PERSONIS AGENTIBUS

6. Varia sunt tempora vel loca (in conventu scilicet aut in nosocomio aut in valetudinario aut alibi) in quibus accidere potest ut frater vel soror moriatur, variique sunt cultus et homines qui actiones liturgicas singulæ communitatis connotant. Quæ omnia respicere præstat variasque facultates cognoscere a Rituali Romano præbitas vel aptationes regionales ipsius.⁹

7. Ut aptam inveniant rationem præparandi et peragendi celebrationes, Prior vel Priorissa et delegatus vel delegata pro liturgia communitatis præ oculis habeant adiuncta omnia – præsertim cum in nosocomio seu extra domum religiosam infirmus degit – et libenter variis facultatibus in Rituali Ordinis propositis utantur. Per aptam catechesim curent ut fratres vel sorores rite percipiant spirituales divitias et intentiones liturgiæ renovatæ.¹⁰

8. Fratres et sorores participes se sentiant celebrationis exsequiarum alicuius ex iis. Respiciendi sunt etiam propinqui atque amici qui defuncto potissimum fuerint coniuncti. Cum hoc fieri possit vel opportunum videatur, præstat elementa pro celebratione una cum iis seligere.

9. Quoad corpus parandum vel alia officia defuncto præstanda,¹¹ consuetudines loci respiciantur et adiuncta. Officia quoque considerentur quæ addicti funeribus curandis præsent, quo melius exigentiis liturgiæ christianæ deserviant. Debito enim honore fidelium defunctorum corporibus tributo, quæ templa Sancti Spiritus fuerunt, omnis pompa seu mundana ostentatio vitabitur.¹²

⁹ Cf. OE, nn. 21-22.

¹⁰ Cf. ACG 1974, n. 170: *Adaptationes ad Ordinem Prædicatorum illarum partium Ritualis Romani quæ vocantur "Ordo Unctionis Infirmorum" et "Ordo Exsequiarum"*, n. 7: ASOP 1977, p. 144 s.; cf. OE, n. 23.

¹¹ Cf. OUISC, nn. 179-180.

¹² Cf. OE, nn. 3 et 16.

10. Exsequiarum liturgia necnon omnia ei pertinentia non solum defunctos Deo commendare sed etiam spem adstantium eorumque fidem in paschale mysterium ac resurrectionem mortuorum roborare intendunt.¹³ Item paschalem formam vitæ consecratæ¹⁴ eadem liturgia manifestat necnon vincula communitatum nostrarum cum familia aut propinquis defuncti vel defunctæ.¹⁵

11. Quibus in actionibus liturgicis præparandis, religiosa vincula illustrentur quæ vitam defuncti vel defunctæ signaverunt, non omissis autem iustis ad familiæ nexus referentiis. Quibus principiis animadversis, hæc peculiaria monentur:

a) quatenus fieri potest, rerum adiunctis perspectis necnon et statutis vel consuetudinibus Provinciarum, Monasteriorum vel Congregationum, pro Missis exsequialibus defunctorum nostrorum eligatur ecclesia vel sacellum Ordinis. Sepultura quoque de more fiat in sepulcro nostro;

b) primarii actores liturgiæ – præsidens scilicet celebrationis, prædicator homiliæ, etc. – eligantur iuxta eorum relationes cum defuncto vel defuncta. Sicubi Prior, ut sæpe mos est, Eucharistiæ præsidet, homiliam facit alius frater, sacerdos vel diaconus, qui defunctum vel defunctam bene noverit;

c) peculiaris ratio habeatur familiarium defuncti vel defunctæ, quorum aliquis inveniri potest qui sit acatholicus vel etiam non credens. Eius æquæ postulationes foveantur, ac ipse simul adiuvetur ad liturgiam Ecclesiæ et Ordinis intelligendam.¹⁶

12. Pro peculiaribus adiunctis, quæ contingere possunt, hæc quidem memorentur:

a) pro fratre vel sorore qui corpus suum medicis pro vitalium transpositione donaverit, indicationes Ritualis serventur atque momenta orationis et celebratio Eucharistiæ prævideantur, ritu autem ultimæ valedictionis omisso;

b) si crematio sit facienda, exsequiæ eodem modo celebrentur ac in inhumatione, nonnullis autem elementis huic rationi aptatis;¹⁷

¹³ Cf. OE, n. 17.

¹⁴ Cf. VC, n. 24.

¹⁵ Cf. OE, n. 71.

¹⁶ Cf. OE, n. 18.

¹⁷ Cf. OE, n. 15.

c) alii casus accidere possunt, præsertim sicubi frater vel soror moritur absente communitate aut sicubi corpus defuncti ad domum religiosam deferri non potest, adiunctis obstantibus: tunc vero Prior vel Priorissa et delegatus vel delegata pro liturgia omnia quam diligentissime provideant, attenta sollicitudine Ordinis pro fratribus vel sororibus defunctis.¹⁸

13. Sicubi, respectis communitate atque votis familiarium vel adstantium, plures linguæ adhibendæ videantur, convenienter ipsæ temperentur ad potiora momenta celebrationis illustranda. Eadem vero discretio adhibeatur pro particularibus consuetudinibus accipiendis quæ liturgiæ christianæ consentiant.

Quod quidem attinet ritum ultimæ valedictionis, caveatur ut lingua et formularia adhibeantur quæ participationem foveant adstantium quam plurimorum.

III

PRECES SINGULIS RITUS MOMENTIS APTATÆ

DIVERSA MOMENTA

14. Ad mentem liturgiæ instauratæ, potiora momenta inter mortem et sepulturam præstat sanctificari. E quibus, iuxta locorum consuetudines, hæc numerari possunt: vigilia in domo defuncti, corporis depositio in feretro et ipsius translatio ad sepulcrum, præmissa tum propinquorum tum, si fieri potest, totius communitatis adunatione ad hauriendam in liturgia verbi consolationem spei, ad sacrificium eucharisticum offerendum et ad defunctum ultima valedictione consalutandum.¹⁹

15. Ad quas indicationes usibus in Ordine traditionalibus accommodandas, potiora momenta sunt sequentia:

a) in conventu seu in communitate, corporis defuncti vel defunctæ delatio ad ecclesiam aut in locum aptum, vel corporis ab externo advenientis receptio;

¹⁸ Cf. ACG 1974, n. 170 = ASOP 1977, p. 147, n. 14.

¹⁹ OE, n. 3; ASOP 1977, p. 147, adn. 19.

b) momentum orationis pro defuncto vel defuncta in communitate necnon, si casus ferat, momenta orationis apud feretrum, si corpus in conventum non deferatur;

c) celebratio liturgica vel momentum orationis dum feretrum obsignatur;

d) sacrificium eucharisticum;

e) ultima commendatio, seu valedictio, in ecclesia;

f) processio ad cœmeterium, quando fieri potest;

g) inhumatio et extrema suffragia, in cœmeterio.

16. Post obitum, quando corpus defuncti vel defunctæ componitur et cetera pietatis officia eidem exhibentur, nisi aliquid obstat – legibus locorum servatis – corpus defertur in vigiliæ locum, ecclesiam scilicet conventualem vel alium locum aptiorem.

Si decessus in nosocomio supervenerit vel extra domum religiosam, in funerario cubiculo componatur aut, pro adiunctis, statim in conventum deferatur. Tunc diversa orationum momenta incipiunt.

17. “Vigiliæ” apud corpus defuncti fratris vel sororis veluti quandam efficiunt supplicationem e diversis momentis constitutam, quorum unumquodque illustrat alium vel alium aspectum orationis Ecclesiæ atque vitæ nostræ fraternæ:

a) prima statio apud ipsum defunctum vel defunctam, pro oratione in simplicitate peragenda, ad ea commemoranda quæ in fraterna necessitudine cognita sunt necnon et cetera quæ nobis dedit Dominus simul cum ipsis experienda;

b) Liturgia Horarum, sive diei sive Officii Defunctorum, si dies liturgicus sinit,²⁰ sive per quorundam huius Officii elementorum congruam selectionem;

c) oratio singuli fratris vel singulæ sororis apud defunctum vel defunctam, cum psalmorum recitatione aliorumque sacrorum textuum lectione necnon brevi celebratione liturgica, dum feretrum obsignatur;

d) Missæ celebratio, aut eiusdem applicationis intentio, inde a prima decessus notitia, utique ante ipsam liturgiam exsequialem.

Quando Officium defunctorum pro Liturgia Horarum celebrari nequit, sive præsentem vel absentem cadavere, sive ante sive post inhumatio-

²⁰ Cf. IGLH, nn. 246-247.

nem, præstat ut loco celebrationis huius Officii, vigilia seu celebratio verbi Dei prævideatur.²¹

18. Post Missam exsequialem, ritus ultimæ commendationis et valedictionis habetur in ecclesia, quam participare poterit communitas christifidelium.

Quo tamen ritu non quædam defuncti vel defunctæ intelligitur purificatio – quæ quidem sacrificio eucharistico potius efficitur – sed extrema exhibetur valedictio, qua communitas christiana et religiosa sodalem suum consalutat, antequam corpus efferatur vel sepeliatur. Etsi enim quædam semper habetur in morte separatio, tamen christiani, qui tamquam membra Christi unum sunt in Christo, nec ipsa morte umquam separari possunt.²²

Ritus ultimæ commendationis et valedictionis, cuius descriptio infra (nn. 52-61) invenitur, haberi nequit nisi in ipsa tantum actione exsequiali seu præsentem cadavere.²³

19. Ritus ultimæ commendationis et valedictionis sequitur processio ad cœmeterium et inhumatio, quæ variis nostrarum communitatum circumstantiis inspectis diversimode instruitur:

a) cum fieri potest, expedit ut stationem in ecclesia processio ad cœmeterium sequatur, quam participare possunt, una cum communitate religiosa, familiares defuncti vel defunctæ atque amici et hospites si adsint. Quæ processio, psalmis et antiphonis selectis, atque usu, si casus fert, cerei paschalis, iuxta consuetudinem peculiarem indolem sumit, utpote symbolum nostræ unionis cum paschali mysterio, ipso quoque cœmeterio præfigurante illum refrigerii, lucis et pacis locum qui est paradus, in cuius medio lignum vitæ exstat.

Ubi communitas processionem ad cœmeterium peragere potest, ritus ultimæ commendationis et valedictionis variis momentis instruitur (initio scilicet in ecclesia, processione et conclusione cum ultimis suffragiis in cœmeterio);²⁴

b) si conventus proprium cœmeterium non habet, aut non sit facilis accessus, ritus ultimæ commendationis et valedictionis persolvitur in ecclesia. Prior autem vel Priorissa et Cappellanus necnon fratres quidam vel sorores, una cum familiaribus præsentibus, corpus ad cœmeterium comitantur, ubi fiunt preces quæ pro inhumatione indicantur.

²¹ Cf. OE, n. 14.

²² Cf. Simeon Thessal., *De ordine sepulturæ*, PG 155, 685 B; CCE, n. 1690.

²³ Cf. OE, n. 10.

²⁴ Infra, nn. 67-93.

20. In cœmeterio, post sepulchri benedictionem, inhumatio tamquam defuncti vel defunctæ reditus ad humum de qua Deus hominem formavit, in resurrectionis exspectatione nonnullis symbolicis gestis (aspersione scilicet, incensatione, terræ proiectione) a ministro ordinato, si fieri potest, perficiatur.²⁵

21. Deinde fiunt ultima suffragia sub forma orationis fidelium, cum invocationibus appropriatis vel supplicatione litanica longiore, quam concludit sacerdotalis intercessio.

QUALITAS ET NECESSARIA PROGRESSIO IN CELEBRATIONE

22. Varia huiusmodi momenta huc usque descripta per celebrationis progressionem adiuvant fratres vel sorores aliosve fideles ad christianum sensum vitæ et mortis profundius percipiendum atque ad spem resurrectionis excipiendam.

In diversis igitur elementis ordinandis, curetur ut diversi aspectus christianæ orationis exprimantur, ipsorum quidem momentorum propria indole servata eorumque relatione cum vita religiosa et familia defuncti vel defunctæ. Nonnumquam vero celebrationes valde simplices erunt, nonnumquam sollemniores.

23. In quavis pro defunctis celebratione, tum exsequiali tum etiam communi, magnum in ritu tribuitur momentum lectionibus verbi Dei. Ipsæ enim mysterium paschale proclamant, spem afferunt iterum in Dei regnum simul conveniendi, pietatem edocent erga defunctos et ad christianæ vitæ testimonium passim exhortantur.²⁶

24. In officiis pro defunctis exhibendis Ecclesia, ad dolorem exprimendum et ad fiduciam efficaciter fovendam, ad orationem psalmorum potissimum recurrit. Etiam in ceteris cantibus tum « suavis et vivus sacræ Scripturæ affectus »²⁷ tum Liturgiæ afflatus sedulo curentur.²⁸

Item, sicut iam revocatum est in *Proprio Officiorum O.P.*,²⁹ præstat ut communitates Ordinis nitantur in cantibus etiam pro liturgia de-

²⁵ Cf. ASOP 1977, p. 154, nn. 33-34.

²⁶ OE, n. 11.

²⁷ SC, n. 24.

²⁸ Cf. OE, n. 12.

²⁹ LHOP, « Adn. compl. », nn. 20-29, pp. 13-17.

functorum seligendis vel creandis, qui sint nostræ sensibilitati liturgicæ appropriati.

25. Etiam in orationibus communitas christiana fidem suam profitetur atque pro defunctis pie intercedit, ut beatitudinem apud Deum consequantur. Pro defunctorum vero propinquis, preces effunduntur ut in dolore suo fidei consolationem accipiant. In hoc igitur Rituali orationes inveniuntur quas « pro lugentibus » traditio nostra nuncupavit.³⁰

IV

DE VARIIS EXSEQUIARUM TYPIS

TRES “TYP” EXSEQUIARUM

26. Rituale Romanum³¹ tres typos exsequiarum prævidet, iuxta diversitatem loci ubi ipsæ peraguntur, id est in ecclesia pro celebratione principali, in sacello cœmeterii et ad sepulcrum, in domo defuncti vel defunctæ.³²

Funera in hoc Rituali Ordinis descripta typum illum prævident qui consuetus est in Familia Dominicana. In quadam vero natione seu regione Capitulum provinciale vel cuiusdam Congregationis instantia, attentis necessitatibus particularibus, loci consuetudines illas recipere possunt, quæ sint a Conferentia Episcopali probatæ. Tunc celebratio peragitur iuxta tales indicationes, facultate autem servata adhibendi nonnulla elementa ritus, textus vel cantus traditionis nostræ Dominicanæ.

CREMATIO

27. Licet Ecclesia consuetudinem sepeliendi corpora anteponat, sicut Dominus ipse voluit sepeliri, si alicubi, pro adiunctis, cadaveris crematio opportuna videtur, ritus exsequiarum ordinentur iuxta ea quæ statuta sunt a Sede Apostolica et pro illa regione aptata.

Ritus qui fiunt ad sacellum vel ad sepulcrum in hoc casu peragi possunt in ipsa aula crematorii, præsentibus quidem Priore necnon aliquibus fratribus ac familiaribus; vel, pro communitate religiosarum,

³⁰ Cf. OE, n. 13.

³¹ OE, nn. 5, 6, 7, 8.

³² Cf. OE, n. 4.

præsentibus Priorissa cum aliquibus sororibus, Cappellano necnon familiaribus.³³

VITALIUM PROPRII CORPORIS DONUM

28. Sicubi frater vel soror, prudenti consilio exquisito, statuerit vitalium proprii corporis arti medicæ donationem perficere, varii exsequiarum ritus pro diversis momentis a morte usque ad sepulturam sanctificandis, alio modo peraguntur. Tempora, utique, orationis et supplicationum prævidenda sunt; attamen ritus ultimæ commendationis et valedictionis defuncti, ob corporis absentiam, in fine Missæ exsequialis perfici nequit.

V

DE OFFICIIS ET MINISTERIIS CIRCA DEFUNCTOS

CUM ADEST SACERDOS

29. In celebratione exsequiarum, Prior aliusve sacerdos (vel Cappellanus apud sorores), cum defunctos Deo commendat, meminerit suum insuper esse officium ut spem adstantium erigat fidemque foveat in mysterium paschale et in resurrectionem mortuorum, ita tamen ut, pium affectum Matris Ecclesiæ et fidei consolationem afferendo, credentes quidem allevet, mærentes tamen non offendat. Peculiarrem insuper rationem habeat eorum qui occasione exsequiarum liturgicis celebrationibus assistunt vel Evangelium audiunt, sive sunt acatholici sive catholici qui Eucharistiam vel numquam vel vix umquam participant, vel etiam fidem amisisse videntur: pro omnibus enim sacerdotes ministri sunt Evangelii Christi.³⁴

IN ABSENTIA SACERDOTIS

30. Exsequiæ, sola Missa excepta, peragi possunt a diacono. In communitatibus vero monialium vel sororum, deficiente sacerdote vel diacono, Priorissa vel alia soror ad hoc deputata potest omnia ea peragere quæ a laicis fieri possunt.³⁵

³³ Cf. OE, n. 15-

³⁴ Cf. OE, nn. 17-18 et 25.

³⁵ Cf. OE, nn. 19; 22,4^o; 51; ASOP 1977, p. 145.

VI

DE APTATIONIBUS ET VERSIONIBUS PARANDIS

DE MUNERE PROVINCiarUM

31. Unicuique Provinciæ vel pluribus Provinciis unius regionis linguisticæ competit parare aptationes ac versiones huius Ritualis quas Sedi Apostolicæ pro confirmatione sunt mittendæ, id est:

a) versiones parare iuxta indicationes a Sede Apostolica nuper editas,³⁶ ita ut textus ingenio variarum linguarum singulisque cultibus sint vere accommodati, additis pro opportunitate melodiis cantui aptis;

b) quoties Rituale Romanum plures exhibet formulas ad libitum eligendas, alias formulas eiusdem generis adicere (vide hic infra, d);

c) sicubi ratio pastoralis id suadeat, statuere ut aspersio et incensatio omitti possint, vel alio ritu suppleri;

d) in editionibus librorum liturgicorum, parandis cura singularum Provinciarum vel Provinciarum unius regionis linguisticæ, materiam ordinare modo qui ad usum pastorem aptissimus videatur ita, tamen, ut de materia, quæ in hac editione typica continetur, nihil omittatur.

Si quas vero rubricas vel textus adicere opportunum videatur, congruo signo vel caractere typographico distinguantur a rubricis et textibus huius Ritualis.³⁷

DE VERSIONIBUS ATQUE APTATIONIBUS AD MAGISTRUM ORDINIS MITTENDIS

32. Unaquæque versio vel aptatio huius libri mittatur ad Magistrum Ordinis ut diligenter perspecta et, si necesse fuerit, correcta, ab eo rite approbetur antequam ab eodem ad Congregationem pro Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum transmittatur ut confirmationem accipiat.³⁸

³⁶ CCDDS, Instr. *De usu linguarum popularium in libris liturgiæ Romanæ edendis*, 28 mart. 2001.

³⁷ OE, n. 21.

³⁸ Cf. SCSCD, *De Calendariis particularibus atque Missarum et Officiorum Propriis recognoscendis*: "Notitiæ" 10, 1974, pp. 87-88; *ibid.* 13, 1977, pp. 557-558.

DE MUNERE MINISTRI IN APTANDA ET ORDINANDA CELEBRATIONE

33. Ritus hic propositus ita describitur ut maxima facilitate peragi possit; magna tamen textuum copia præbetur pro opportunitate seligendorum. Itaque, exempli gratia,

1) omnes textus cum aliis commutari possunt ad maiorem veritatem exprimendam, iuxta cuiusque celebrationis adiuncta;

2) quædam elementa non obligatorie determinantur, sed ad libitum addi possunt pro opportunitate, ut v. gr. oratio pro lugentibus;

3) quoties psalmus qui ratione liturgica indicatur vel suadetur, aliquam difficultatem pastorem præbere potest, alius congruens assumi potest. Immo in psalmis ipsis unus alterve versus qui sub aspectu pastoralis minus aptus videatur, omitti potest;

4) in orationibus, lineæ quæ intra parentheses continentur omitti possunt.³⁹

* * *

Indicationes et textus huius novæ sectionis Ritualis nostri nos adiuvent ut mortem uniuscuiusque nostrum aspiciamus tamquam consummationem itineris fidei et missionis, quod in Ordinem ingredienti inceptimus misericordiam Dei et fratrum⁴⁰ impetrantes.

³⁹ Cf. OE, n. 24.

⁴⁰ Cf. *I Const.*, d. I, c. 3.

ORDO EXSEQUIARUM

CAPUT I
**DELATIO VEL RECEPTIO CORPORIS DEFUNCTI
IN ECCLESIAM**

NOTA PRÆVIA

1. Ad indicationes servandas quæ ab Ecclesia in *Ordine Exsequiarum*¹ datæ sunt atque consuetudinibus Ordinis respectis, hoc Rituale varias indicationes præbet ut communitates valeant sanctificare potiora momenta inter mortem et sepulturam fratris vel sororis.

Indicationibus quæ in *Processionario O.P.*² continentur ad mentem liturgiæ renovatæ instauratis, hoc primum caput nostri *Ordinis Exsequiarum* quodammodo sequitur caput septimum *Ordinis Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ*, quod 'De officio post obitum' inscribitur. Utrisque igitur capitibus perspectis omnes actiones liturgicæ invenientur quæ peragi solent statim post obitum fratris vel sororis.

Nonnullæ indicationes rituales necnon orationes quæ in capite 'De officio post obitum' continentur, opportunis aptationibus adhiberi possunt pro hac parte nostri *Ordinis Exsequiarum*.

2. Præsens caput tres typos stationis prævidet, sive communitatis congregatæ sive adstantium apud defunctum vel defunctam, id est:

- delationem corporis ad ecclesiam vel in alium locum aptum;
- receptionem corporis, cum ad conventum refertur ab exteriori;
- stationem vel orationem apud defunctum vel defunctam, cum corpus manet in funerario nosocomii vel valetudinarii aut, iuxta consuetudines loci, in obitorio.

3. Prior vel Priorissa, una cum delegato vel delegata pro liturgia communitatis, maxima cum diligentia varias actiones liturgicas ordinant. Quamquam plerumque his diversis momentis nonnisi pars communitatis adesse poterit, eorum ordinatio suam servat vim orationis et fraternæ caritatis.

¹ OE, n. 3.

² PS, pp. 186-190.

I. DELATIO CORPORIS AD ECCLESIAM

4. Post expirationem, ut indicatur in *Ordine Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ*,³ corpus defuncti vel defunctæ paratur iuxta consuetudines loci. Eo tempore vel mox haberi potest prima statio orationis. Postea delatio corporis ad ecclesiam vel alium locum aptum peragitur.

Hanc autem, si opportunum videtur vel adiuncta suggerunt, participat communitas vel saltem eius pars, brevem celebrationem peragens.

5. Antequam corpus efferatur, minister, stola indutus si est sacerdos vel diaconus, adstantes salutatur atque, defuncto pro opportunitate aqua benedicta et thure asperso, alteram dicit ex orationibus sequentibus:

Deus, cui soli cōmpetit
 medicinam præstare post mortem,
 præsta, quæsumus, ut ánima fámuli tui (fámulæ tuæ) N.,
 terrénis exúta contágiis
 in tuæ redemptionis parte numerétur.
 Per Christum Dóminum nostrum.⁴

R. Amen.

Vel:

Diri vúlneris novitáte percúlsi
 et quodámmodo sauciáti,
 misericórdiam tuam, mundi Redémptor,
 flebílibus vóciis implorámus,
 ut cari fratris nostri (caræ soróris nostræ) ánimam
 ad tuam cleméntiam, qui fons pietátis es, reverténtem,
 blande lenitérque suscípias;
 et si quas illa ex carnáli commoratióne contráxit máculas,
 tu Deus, sólita bonitáte cleménter déleas,
 pie indúlgeas, oblivióni in perpétuum tradas,
 atque hanc tibi laudem cum céteris redditúram,
 sanctorum cótibus aggregári præcípias.
 Qui vivis et regnas in sæcula sæculórum.⁵

R. Amen.

³ Cf. OUIISC, nn. 180; 181-186.

⁴ *Sacr. Veron.*, ed. L.C. Mohlberg, n. 1147; *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 186.

⁵ Gre, n. 4059; GeV, n. 1608; *Eccl. Off.*, f. 57r; cf. PS, p. 185 emend.

Etiam brevi lectio biblica fieri potest, ex. gr. Io 14,1-6 vel alius textus e Lctionario pro defunctis desumptus.

6. In processione ad ecclesiam vel ad alium locum aptum, psalmus 129 vel alius psalmus (ex. gr. 114-115, 120, 121) canitur cum antiphona, vel alius cantus. Processio autem ordinatur praeuentibus ministrantibus cum thuribulo et aspersorio, fratribus vel sororibus praecedentibus feretrum, sequentibus autem celebrante et ministrante librum ferente.

7. In ecclesia feretrum deponitur in medio chori vel presbyterii. Pro opportunitate, servari potest consuetudo Ordinis,⁶ quae est etiam in aliis liturgiis latinis, defunctum ponendi ita ut facies eius semper altare respiciat, quicumque fuerit locus eius in coetu liturgico; vel autem, iuxta consuetudinem recentiore,⁷ facie versa ad populum deponi potest, si fuerit sacerdos vel diaconus.

8. Hic fieri potest lectio biblica, si ante processionem (supra, n. 5) facta non fuerit.

Post silentii pausam, celebrans ad orandum invitat atque altera ex orationibus sequentibus dicit:

Omnípotens sempitérne Deus,
 qui humáno córpori ánimam
 ad similitúdinem tuam inspiráre dignátus es:
 dum te iubénte pulvis in púlverem revértitur,
 tu imáginem tuam cum sanctis et eléctis tuis
 aetérnis sédibus praecipias sociári
 eámque de Aegýpti pártibus ad te reverténtem
 blande lenitérque suscipias,
 et ángelos tuos sanctos ei óbviám mittas
 viámque illi iustítiae demónstra
 et portas glóriæ tuæ áperi.
 Repélle, quæsumus, Dómine,
 ab ea omnes príncipes tenebrárum
 et agnósce depósitum fidéle quod tuum est.
 Súscipe, Dómine, creatúram tuam, non a diis aliénis creatam,
 sed a te solo Deo vivo et vero,
 quia non est alius Deus praeter te, Dómine,
 et non est secúndum ópera tua.
 Lætífica, clementíssime Deus, ánimam servi tui⁸ (ancillæ tuæ) N.,

⁶ Cf. COP, n. 1939; PS, p. 187.

⁷ OE, n. 38.

⁸ Cf. Ps. 85,8.4.

et clarífica eam in multitúdine misericórdiæ tuæ;
 ne memíneris, quæsumus,
 iniquitátum eius:
 licet enim peccáverit, tamen te non negávit,
 sed signo fídei insignítus (insigníta),
 te, qui ómnia et eum (eam) inter ómnia fecísti, fidéliter adorávit.
 Per Christum Dóminum nostrum.⁹

R. Amen.

Vel:

Misericordiárum Pater et Deus totíus consolatiónis,
 qui nos ætérno amóre proséqueris,
 qui umbram mortis in vitæ vertis auróram,
 réspice, quæsumus, fámulos tuos in tribulatióne geméntes.
 (Esto, Dómine, refúgium nostrum et virtus,
 ut ex huius dolóris ténebris et luctu
 ad præsentíæ tuæ lucem et pacem elevémur).
 Et quia Fílius tuus Dóminus noster
 mortem nostram moriéndo destrúxit
 et vitam resurgéndo reparávit,
 concéde, quæsumus, ut ad eum sic currámus,
 ut post mortális vitæ cursum,
 ibi aliquándo cum frátribus adunémur,
 ubi omnes lácrimæ ab óculis abstergéntur.
 Qui tecum vivit et regnat in sæcula sæculórum.¹⁰

R. Amen.

9. Circa feretrum cereus paschalis convenienter ponitur et aqua benedicta, necnon liber Sacrarum Scripturarum, utpote signum ministerii verbi Dei cui frater vel soror defuncta vitam impenderat.¹¹

10. Sicubi, pro adiunctis loci vel personarum, processio ordinari nequit ad transferendum corpus ad ecclesiam, momentum utique celebrationis præstat prævideri, cum corpus in ecclesia deponitur vel in loco apto. Tunc vero indicationes hic supra datæ¹² servantur.

⁹ Cf. ASOP 1977, p. 152 et 252 sq. (emend.); Gre, n. 4077; *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 184.

¹⁰ OE, n. 34.

¹¹ ASOP 1977, p. 147, n. 15.

¹² «Intr. gen.», n. 19.

11. Si immediate post delationem corporis defuncti vel defunctæ in ecclesiam, Hora Officii est celebranda, atque si ille dies in Tabula dierum liturgicorum¹³ sub nn. 1-9 non est recensitus, tunc post processionem cum suo cantu, omisso versu Deus, in adiutórium meum inténde, statim canitur hymnus et post psalmodiam fiunt lectio et oratio ut supra (n. 8).

Si vero Missa exsequialis immediate sequitur delationem corporis in ecclesiam, cantus processionis pro cantu ad introitum habetur.¹⁴

Si, occasione alicuius celebrationis, præsentia corporis defuncti in choro vel in presbyterio videtur incongrua, hoc transferri licet sive in aliquam ecclesiæ partem sive in capitulum vel alium locum idoneum.

II. RECEPTIO CORPORIS DEFUNCTI IN CONVENTUM

12. Sicubi frater vel soror extra conventum moritur, corpus refertur sine solemnitate ac statim pietatis officia post obitum consueta eidem exhibentur.

In huiusmodi causis, omnia fiunt ut in *Ordine Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ*¹⁵ indicatur.

13. Sicubi feretrum in conventum defertur aliquanto ante celebrationem exsequiarum, ritus receptionis in ecclesiam vel in locum conventus aptiorem modo sequenti ordinatur.

14. Pulsante signo, fratres vel sorores conveniunt ad ianuam domus, ut corpus defuncti recipiant. Prior vel Priorissa aut Cappellanus, habitu convenienti induto, apud feretrum stat inter fratres vel sorores aquam benedictam, thus et librum ferentes. Si crux quoque affertur, ad pedes defuncti vel defunctæ ponitur.

Initium celebrationis

15. Post salutationem et monitionem, is qui (vel ea quæ) celebrationi præest fratres, sorores, familiares si adsunt invitat ad Deum laudandum, verbis sequentibus vel aliis:

Benedíctus Deus Pater,
Dóminus vitæ ac mortis:
ipsi glória et honor
nunc et semper et in sæcula sæculórum.

R. Amen.

¹³ MR³, pp. 101 sq.; LH I, pp. 95 sq.

¹⁴ OE, n. 37.

¹⁵ Cf. OUISC, nn. 176 sqq.

Benedíctus Deus Fílius,
immortális Rex, mortis triumphátor:
ipsi sapiéntia et benedíctio
nunc et semper et in sǎcula sǎculórum.

R. Amen.

Benedíctus Deus Spíritus Sanctus,
afflátus vitæ, ignis divínus, lux indeficiens:
ipsi virtus et laus
nunc et semper et in sǎcula sǎculórum.

R. Amen.

Tunc celebrans corpus thurificat.

Processio ad chorum vel presbyterium

16. **In delatione corporis ad ecclesiam canitur responsorium** Subveníte sancti Dei **vel psalmus (129 vel 114-115 vel 120 vel 121) cum antiphona vel alius cantus.** **Processio autem ordinatur præeuntibus ministris cum thuribulo et aspersione, fratribus vel sororibus præcedentibus feretrum, sequentibus autem celebrante et ministro librum ferente.**

17. **In ecclesia feretrum deponitur in medio chori vel presbyterii, ut supra (n. 7).**

18. **Circa feretrum, ubi crux deponitur, disposita sint cereus paschalis et aspersione, necnon liber Sacrarum Scripturarum (cf. supra, n. 9).**

Celebratio lucis et verbi Dei

19. **Tunc celebrans monitionem facit antequam cereum paschale accendat et textus biblicus recitetur. Verba autem sequentia vel alia similia adhibere potest:**

Hac hora convénimus, fratres (soróres),
ad preces ac supplicatiónes faciéndas
pro fratre nostro dilectíssimo **N.**
(pro soróre nostra dilectíssima **N.**),
qui (quæ) óculos clausit lúmini huius mundi
ut eos aperíret ad fulgórem ætérnum.
Scimus enim pars hóminis in ténebris ac morte non finíri,
sed in lúmine ac vita consummári.
Committámus ígitur Deo fratrem nostrum (sorórem nostram):
ipse (ipsa) nunc exstat in conspéctu Patris,

qui fons est lúminis,
 in conspéctu Christi,
 qui est lucérna Civitátis æternæ,
 in conspéctu Spíritus,
 qui ardet et lucet.

Deinde accenditur cereus paschalis atque, ad libitum, cerei altaris vel alia lumina quæ sunt in presbyterio, præsertim si qua Hora Divini Officii est celebranda.

20. Si vero quædam pars Liturgiæ Horarum tunc non celebratur, legitur textus Ioannis 14,1-6 vel alius e Lectionario defunctorum desumptus.

Deinde post silentii pausam celebrans aspergit feretrum dicens verba sequentia vel similia:

Baptísmus aquæ et Spíritus
 in te perficiátur,
 ut morti Christi consociátus (consociáta)
 de resurrectione eius mereáris vívere.

Omnes respondent:

Amen.

21. Tunc cani potest antiphona *Salve Regína* in nota Ordinis ac deinde celebrans (Prior scilicet vel Cappellanus vel Priorissa) adstantes dimittit:

Eámus nunc in pace,
 mémoires tamen fratris nostri defúncti
 (soróris nostræ defúntæ).

22. Si immediate post delationem corporis defuncti vel defunctæ in ecclesiam, Hora Officii est celebranda, atque si ille dies in Tabula dierum liturgicorum¹⁶ sub nn. 1-9 non est recensitus, tunc post processionem cum suo cantu, omisso versu *Deus, in adiutórium meum inténde*, statim canitur hymnus et post psalmodiam fiunt lectio et oratio ut supra (n. 8).

Si vero Missa exsequialis immediate sequitur delationem corporis in ecclesiam, cantus processionis pro cantu ad introitum habetur.¹⁷

Si, occasione alicuius celebrationis, præsentia corporis defuncti in choro videtur incongrua, hoc transferri licet sive in aliquam ecclesiæ partem sive in capitulum vel alium locum idoneum.

¹⁶ MR³, pp. 101 sq.; LH I, pp. 95 sq.

¹⁷ OE, n. 37.

III. DE MANSIONE FERETRI IN FUNERARIO

23. Sicubi frater vel soror moritur in nosocomio vel valetudinario, legibus loci respectis corpus eius de more in conventum non potest referri. Indicationes igitur hic infra præbentur ad assistentiam fraternam ac orationem ordinandam.

24. Quatenus fieri possit, decessu ab officialibus nosocomii nuntiato, præstat ut Prior vel Priorissa aut eius delegatus vel delegata, aliquo fratre vel aliqua sorore comitante statim ad defunctum vel defunctam accurrant.

Pro hoc tempore orationis adhiberi possunt ea quæ indicantur in capite septimo *Ordinis Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ*, eas iuxta adiuncta aptando.

Tunc vel subinde, consilio cum officialibus nosocomii inito, curetur ut frater vel soror defuncta habitu Ordinis induatur, pro opportunitate.

25. Dum corpus manet in funerario et antequam feretrum obsignetur, præstat ut fratres vel sorores vel familiares adire possint ad orandum apud defunctum vel defunctam. Ad hoc igitur indicationes præbeantur sive communitati sive familiaribus et amicis.

CAPUT II

PRECES APUD DEFUNCTUM

NOTA PRÆVIA

26. Pro precibus statim post obitum dicendis etiam caput septimum *Ordinis Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ* indicationes præbet. Hoc vero caput *Ordinis exsequiarum O.P.* indicationes recipit Capituli generalis anni 1974 “De oratione pro defuncto” et “De oratione quando corpus in feretro deponitur”.¹

27. Tempus orationis pro defuncto vel defuncta sive momenta meditationis apud eos nonnumquam simplicius seu familiarius peragentur, extra formas liturgice ordinatas. Memorari utique præstat quod iuxta traditionem Ecclesiæ communitas christiana præsertim psalmos adhibens suam vocem præbet defuncto vel defunctæ, ut ipsius supplicatio apud Deum innotescat atque communitas suam fidem circa Dei promissiones declaret. Omnibus quidem momentis huius liturgiæ, Ecclesia, ac nos una cum ea, assumimus verba Iob dicentis: « Scio quod redemptor meus vivit et in novissimo super pulvere stabit ».²

I. PRECES SIMPLICES

28. Quantum possunt, fratres vel sorores adeant ad orandum vel meditandum apud defunctum vel defunctam, sive corpus in conventu sit sive in funerario. Pro hac oratione legere possunt psalmos vel alios textus Sacrarum Scripturarum³ vel etiam in silentio meditari.

29. Pro “ officio post obitum ” in *Ordine Unctionis infirmorum eorumque spiritualis curæ*⁴ proposito, et præter ea quæ hic infra dicuntur de Liturgia Horarum vel celebratione verbi Dei (nn. 30-32), fieri potest vigilia orationis apud corpus defuncti, quam pro opportunitate participare possunt eiusdem familiares vel proximi.

Ad mentem liturgiæ⁵ ordinata, hæc celebratio simplicior sit ac familiarior, utpote vitam fraternam exprimens. Inter hanc igitur orationem commemorari potest frater vel soror atque de communi vocatione apostolica gratiarum actio Deo fieri

¹ ASOP 1977, p. 148, nn. 16, 17, 18.

² *Iob* 19,25.

³ ASOP 1977, p. 148, n. 16.

⁴ OUISC, nn. 181-194.

⁵ OE, nn. 27-28.

potest. Inter preces communes christifidelium præstat ut locum præcipuum habeat professio fidei. Unusquisque etiam signum proprium invenire poterit quod suam demonstret sollicitudinem erga eum qui (vel eam quæ) decessit.

In Appendice⁶ vero inveniri possunt indicationes pro hac celebratione ordinanda ac etiam textus ad introducendam Orationem Dominicam vel Ave Maria vel Symbolum.

II. LITURGIA HORARUM VEL CELEBRATIO VERBI DEI

30. Officium Defunctorum quod dicendum est post mortem fratris vel sororis collocari debet in progressionem suffragiorum,⁷ quorum culmen erit Sacrificium eucharisticum⁸ pro defuncto vel defuncta.⁹

31. Officium Defunctorum semel ac in toto celebrari decet pro defuncto fratre vel sorore, loco Officii diei, extra dominicas, sollemnitates, festa Domini quæ inscripta sunt in Calendario generali, ferias Quadragesimæ et Hebdomadæ Sanctæ, dies infra octavas Paschæ et Nativitatis, necnon ferias a die 17 ad diem 24 decembris inclusive.

Istis vero diebus commemoratio defuncti fieri potest in aliquibus partibus Liturgiæ Horarum, scilicet ad Officium lectionis, ad Laudes matutinas et ad Vesperas, sive per antiphonam Invitatorii, sive per hymnum sive per lectionem alteram e Patrum vel auctorum ecclesiasticorum scriptis desumptam, sive per lectionem brevem cum suo responsorio, sive per antiphonam ad Benedictus et Magnificat, sive per preces litanicas, sive per orationem conclusivam.¹⁰

32. Si Officium Defunctorum nec in toto nec ex parte celebratur, hora competenti haberi potest celebratio verbi Dei,¹¹ non tamen immediate ante Missam defunctorum, ne ritus nimis gravetur neve liturgia verbi duplicari videatur.

Huiusmodi celebratio fieri potest in connexione cum Hora Completorii. Tunc haberi possunt lectiones biblicæ et patristicæ, quæ mortis christianæ sensum exprimant foveantque, interiectis cantibus, desumptis præsertim e psalmis vel ex hymnis Officii Defunctorum.

33. Varia schemata hic infra in Appendice¹² inveniri possunt pro huiusmodi celebratione necnon nonnullæ indicationes pro ea quæ fiat in connexione cum Lucernario.

⁶ Infra, p. 79 sqq.

⁷ Cf. LCO, nn. 73 § I et III; 75; LCM, n. 16; 20; vide etiam infra, caput VI, pp. 71-75.

⁸ OE, n. 10.

⁹ ASOP 1977, p. 148, n. 17.

¹⁰ Cf. *Cæremoniale Episcoporum*, n. 1160; IGLH, n. 245; *Documentorum explanatio: "Notitiæ"* 16, 1980, p. 474.

¹¹ Cf. OE, nn. 26 et 29.

¹² Infra, p. 83 sq.

III. DE ORATIONE QUANDO CORPUS IN FERETRUM DEPONITUR

34. Depositio corporis fratris vel sororis in feretrum seu eiusdem obsignatio momentum est doloris, cum facies est relinquenda eius quem vel quam dileximus, cui vinculis sanguinis vel vocationis coniuncti fuimus.

Prior vel Priorissa et Cappellanus, cum fratribus vel sororibus atque familiaribus defuncti vel defunctæ, si adsunt, orare possunt elementa adhibentes quæ in Rituali Romano vel hic infra sunt præbita.¹³

Initium celebrationis

35. Celebrans adstantes salutat his vel similibus verbis:

Pio recordatiónis afféctu,
fratres caríssimi (soróres caríssimæ),
commemoratiónem faciámus fratris nostri (soróris nostræ) N.,
quem (quam) Dóminus de hoc sáculo ad se vocávit,
obsecrántes misericórdiam Dei nostri
ut tríbuat ei plácidam et quiétam mansiónem in ætérnum.¹⁴

Vel:

Ad te levámus óculos nostros, Dómine,
in hora qua fáciem amíttimus eius quem (quam) dilígimus.
ei dona ut fácie ad fáciem
quandóquidem te possit contemplári
ac in nobis spem róborá
eum (eam) vidéndi dénuo apud te
in sácula sæculórum.¹⁵

Lectio verbi Dei atque psalmodia

36. Quidam vel quædam ex adstantibus legit textum hic propositum, nisi alius textus, vel longior, pro defuncto vel defuncta magis congruus videatur.

¹³ Cf. OE, n. 30; ASOP 1977, p. 148, n. 18; p. 153, n. 31.

¹⁴ *Ordo exseq. monast.* 1973, n. 28; cf. Gre, n. 1398; GeV, n. 1607; *Eccl. Off.*, f. 65r; PS, p. 198 emend.; cf. ASOP 1977, p. 152 n. 28.

¹⁵ *Rituel français des défunts*, II: *À la maison*, Paris 1972, p. 30.

2 Co 5,1

Scimus quoniam si terréstris domus nostra huius tabernáculi dissolvátur, ædificatiónem ex Deo habémus domum non manufactam, ætérnam in cælis.

Vel: Col 3,3-4

Mórtui enim estis, et vita vestra abscóndita est cum Christo in Deo! Cum Christus apparúerit, vita vestra, tunc et vos apparébitis cum ipso in glória.

Vel: Rom 6,8-9

Si mórtui sumus cum Christo, crédimus quia simul étiam vivémus cum eo; sciéntes quod Christus suscitátus ex mórtuis iam non móritur, mors illi ultra non dominátur.¹⁶

37. Dum corpus defuncti vel defunctæ deponitur in feretrum, dici vel cani potest unus aliusve e psalmis sequentibus cum suis antiphonis:¹⁷

Ant. Credo vidére bona Dómini in terra vivéntium (PS, p. 251);

Ps 26: Dóminus illuminátio mea.

Ant. In loco páscuæ ibi me collocávit (PS, p. 248);

Ps 22: Dóminus pascit me.

Ant. Suscípiat te Christus, qui vocávit te: et in sinum Ábrahæ ángeli dedúcant te (PS, p. 183);

Ps 113,1-20: In éxitu Ísrael de Ægýpto.

Ant. Placébo Dómino in regióne vivórum (PS, p. 229);

Ps 114: Diléxi quóniam exáudit Dóminus.

38. Ante feretri obsignationem – si tunc utique habetur – Prior vel Priorissa thurificare potest ac aqua benedicere corpus defuncti vel defunctæ; fratres vel sorores adstantes eandem benedictionem dare possunt.

¹⁶ Cf. OE, n. 30.

¹⁷ Vide etiam 'Textus diversos pro liturgia verbi vel pro vigiliis circa defunctum', infra, pp. 79-83.

Conclusio

39. Ritus concluditur aliqua ex orationibus sequentibus, ac deinde benedictione finali. Si vero facienda est processio ad ecclesiam, aliqua e formulis sequentibus dicitur cum corpus iam in feretrum depositum pervenit in chorum vel in presbyterium.

Súscipe, Dómine, ánimam servi tui (ancíllæ tuæ) **N.**
 quam de hoc sæculo ad te vocáre dignátus es,
 ut, absolúta ómnium vínculo peccatórum,
 quiétis ætérnæ beatitúdine perfruátur
 et inter sanctos et eléctos tuos
 in resurrectiόνis glória resuscitári mereátur.
 Per Christum Dóminum nostrum.¹⁸

R. Amen.

Vel:

Tibi, Dómine, fratrem nostrum (sorórem nostram)
 humíliter commendámus,
 ut, quem (quam) in hac vita mortáli
 imménso semper es prosecútus amóre,
 nunc, a malis ómnibus liberátum (liberátam),
 in réquiem íngredi iúbeas sempitérnam.
 Tuam ergo cleméntiam deprecámur,
 ut, quia prima iam transiérunt,
 illum (illam) in paradísium tuum benígne perdúcas,
 ubi neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra,
 sed pax et gáudium, cum Fílio tuo et Spírítu Sancto,
 in sæcula sæculórum.¹⁹

R. Amen.

40. Postea celebrans potest dicere benedictionem conclusivam, atque adstantes dimittit.

Benedícat vos Deus totíus consolatiónis,
 qui hóminem ineffábili bonitáte creávit,
 et in resurrectióne Unigéniti sui spem
 credéntibus resurgéndi concéssit.²⁰

R. Amen.

¹⁸ Cf. Gre, n. 1400; *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 186 emend.

¹⁹ OE, n. 168.

²⁰ LHOP, p. 521.

41. Si tunc corpus est deferendum in ecclesiam, adhiberi potest unus vel plures e psalmis 114-115, 50, 120, 125, cum antiphona sequenti:

Chorus angelórum eum (eam) suscípiat,
et in sinu Ábrahæ eum (eam) cóllocet
et cum Lázaro quondam páupere
ætérnam hábeat réquiem.²¹

Adhiberi potest etiam responsorium *Libera me, Dómine*²² vel aliud, e liturgia defunctorum desumptum.

42. In ecclesia feretrum deponitur in medio chori vel presbyterii, ut supra (n. 7).

Processio concludi potest altera ex orationibus supra (n. 39) præbitis, nisi sint dictæ post obsignationem feretri. Deinde celebrans benedicit adstantes (n. 40).

43. Cum defunctus mortuus sit extra conventum atque huc feretrum referatur ante Missam exsequiarum, communitas id recipit ad ianuam ecclesiæ ac ducit processionaliter in chorum. Ad hoc adhiberi possunt elementa liturgica in Rituali²³ proposita.

²¹ PS, p. 185.

²² OE, n. 191; cf. PS, p. 283.

²³ Supra, cap. I, pp. 31 sqq.; cf. OE, nn. 36 et 33-34.

CAPUT III
**MISSA EXSEQUIARUM
ET RITUS ULTIMÆ COMMENDATIONIS
SEU VALEDICTIONIS**

NOTA PRÆVIA

44. Missa exsequiarum fratris vel sororis Ordinis iuxta indicationes Ritualis Romani peragitur, suggestionibus quoque Ritualis Ordinis perpensis, cuius nonnulla elementa hic infra inveniuntur.

45. Sicubi corpus defuncti vel defunctæ nonnisi tempore Missæ ad domum religiosam deferatur, a conventu recipitur ante ianuam ecclesiæ. Deinde, dum processio in ecclesiam ingreditur, cantus cantari potest.

In ecclesia feretrum deponitur in medio chori vel presbyterii. Pro opportunitate, servari potest consuetudo Ordinis,¹ quæ est etiam in aliis liturgiis latinis, defunctum ponendi ita ut facies eius semper altare respiciat, quicumque fuerit locus eius in cœtu liturgico; vel autem, iuxta consuetudinem recentiore,² facie versa ad populum deponi potest, si fuerit sacerdos.

46. Pro ritibus initialibus indicationes Ritualis Romani observentur. Si defunctus est sacerdos, super feretrum stola ponatur. Etiam alia signa vitæ christianæ et religiosæ (ex. gr. liber Liturgiæ Horarum, Rosarium, etc.) poni possunt, quæ ad fratrem vel sororem sint magis appropriata.

47. Cum celebratio præparatur, consideretur an familiares vel amici defuncti adstent. Quo magis eorum participatio foveatur, rogentur de textibus eligendis vel legendis vel de oratione fidelium peragenda vel de donis afferendis vel de verbis in ultima valedictione proferendis.

Liturgia verbi magni momenti est ad mysterium paschale nuntiandum, ad christianam spem nutriendam et ad ministerium solacii præbendum. Ad homiliam vero complendam, per quam fidei mysteria sunt in primis illustranda nec panegyricus defuncti peragi debet,³ adstantibus dari potest brevis textus, in quo vita fratris vel sororis commemoretur.

¹ Cf. COP, n. 1939; PS, p. 187.

² OE, n. 38.

³ Cf. IGMR³, n. 382; OE, n. 45.

Etsi litaniae Sanctorum pro ultima valedictione adhibeantur, oratio fidelium post homiliam dici potest.

Commendatur ut fideles, praesertim vero familiares, per sacram communionem Sacrificium eucharisticum pro defuncto vel defuncta oblatum participant.⁴

48. Iuxta adiuncta, celebrationi praest Prior conventus vel Prior provincialis; homiliam vero facere potest alius frater, sacerdos vel diaconus, qui defunctum vel defunctam bene noverit.⁵ Praestat ut omnes adstantes qui sint sacerdotes concelebrent.

49. Ritus exsequiarum aliter peragitur sicubi communitas fratrum vel sororum habeat coemeterium domui religiosae contiguum ac totum coetum liturgicum illud adire possit vel sicubi communitas in publico coemeterio suum habeat sepulcrum, ubi nonnisi aliqui sepulturae adesse possint.

Iuxta primum casum, ritus habebitur continuus, in ecclesia scilicet celebratio Missae ac initium ultimae valedictionis, deinde processio ad coemeterium et hic, denique, ritus sepulturae amplior. Iuxta secundum casum, ritus habebitur intermissus, in ecclesia scilicet celebratio Missae ac ultima valedictio, deinde in coemeterio ritus sepulturae simplicior.

I. MISSÆ PRO DEFUNCTIS ATQUE MISSA EXSEQUIARUM

50. Praesente defuncto vel defuncta, non solum Missa exsequialis, sed omnes aliae Missae, nisi obstat aliqua obligatio particularis, pro eo vel ea celebrantur, quoties fieri potest ad normam Institutionis Generalis Missalis Romani, scilicet:

a) Missa exsequialis celebrari potest omnibus diebus, exceptis sollemnitatibus de praecepto, feria V Hebdomadae sanctae, Triduo paschali et dominicis Adventus, Quadragesimae et Paschae, servatis insuper omnibus servandis ad normam iuris.⁶

b) Missa vero post acceptum mortis nuntium celebrari potest etiam diebus infra octavam Nativitatis, diebus quibus occurrit memoria obligatoria aut feria quae non sit IV Cinerum aut Hebdomadae sanctae.⁷

51. Pro Missis exsequiarum, Missale et Lectionarium Romanum adhibeantur vel alia formularia, ab Ordine vel a Provinciis parata. Inter varias preces, illae potius seligentur quae “Pro sacerdotibus” vel “Pro religiosis defunctis” praebentur.

⁴ OE, n. 44.

⁵ Cf. supra, «Intr. gen.», n. 11 b.

⁶ IGMR³, n. 380.

⁷ IGMR³, n. 381.

II. ULTIMA COMMENDATIO ET VALEDICTIO

52. Sicubi conventus vel communitas suum cœmeterium non habeat vel sicubi ipsum facile adiri non possit, ritus ultimæ commendationis et valedictionis in ecclesia peraguntur in fine Missæ, oratione post communionem expleta, aut alio momento, si Missa non tunc celebrata erit.

Deinde Prior, Cappellanus, Priorissa ac nonnulli fratres vel sorores una cum familiaribus defuncti vel defunctæ comitantur feretrum ad cœmeterium, ubi adhiberi possunt orationes ad hoc infra (nn. 84 sqq.) præbitæ.

53. Quando neque Missa neque aliqua Hora divini Officii præcesserit, Prior vel Cappellanus, stola indutus, potest adstantes salutare verbis quæ initio Missæ adhibentur vel sequentibus:

Deus spei répleat vos omni pace in credéndo
ut abundétis in spe et virtúte Spíritus Sancti,⁸
et Dóminus sit semper vobíscum.

Omnes respondent:

Amen.

Monitio

54. Prior vel celebrans, una cum fratribus vel sororibus aut concelebrantibus, stat apud feretrum, ministrantibus aquam benedictam et thus ferentibus. Tunc monitionem sequentem dicit, eam aptans iuxta personam defuncti, sive frater sacerdos fuerit sive frater non sacerdos sive monialis sive religiosa vitæ apostolicæ sive sodalis fraternitatis laicalis. Hæc igitur dicit vel similia:

Débitum humáni cörperis sepeliéndi officium fidélium more complén-tes, fratres caríssimi (soróres caríssimæ), Deum cui ómnia vivunt fidé-liter deprecémur, ut corpus cari fratris nostri (caræ soróris nostræ) N., a nobis in infirmitáte sepúltum, in órdine sanctórum suórum resúscitet, et eius spíritum sanctis ac fidélibus suis aggregári iúbeat, cum quibus inenarrábili glória et perénni felicitáte pérfrui mereátur, præstánte Dómino nostro Iesu Christo.⁹

⁸ Cf. *Rom* 15,13.

⁹ ASOP 1977, p. 158; Gre, nn. 1413 et 4062; *Eccl. Off.*, f. 65v.; cf. PS, p. 205; OE, n. 65.

Vel:

Frater noster (Soror nostra) **N.** in pace Christi obdormívit. In fide et spe vitæ æternæ, eum (eam) Patris nostri amantíssimæ misericórdiæ commendémus, eúmque (eámque) précibus nostris comitémur, ut qui (quæ), adoptiónem filiórum Dei in Baptísmate consecútus (consecúta), ad Dómini mensam tóties ástitit saginándus (saginánda), nunc ad mensam filiórum advocétur in cælis, et cum sanctis heres fiat repositiõnis æternæ. Et pro nobis étiam Dóminum deprecémur, ut, qui nunc flentes gérimus, aliquándo una cum fratre nostro (soróre nostra) óbviã Christo ire possímus, cum Ipse, vita nostra, apparébit in glória.¹⁰

Cantus valedictionis

55. Post pausam silentii, chorus et omnes adstantes canunt responsorium vel cantum aptum, dum Prior vel celebrans principalis aspergit et thurificat feretrum.

Si placet, ut pro aptationibus linguisticis *Ordinis exsequiarum* prævidetur, monitiones fieri possunt ante aspersionem et thurificationem vel una monitio ante utrasque.

56. Interea cantatur responsorium:

Credo quod Redémptor meus vivit
et in novíssimo die de terra surrectúrus sum:
et in carne mea vidébo Deum * Salvatórem meum.

¶ Quem visúrus sum ego ipse et non álius
et óculi mei conspectúri sunt.

* Salvatórem meum.¹¹

Adhiberi potest etiam antiphona Clementíssime (infra, n. 79),¹² in Ordine usitata, vel responsorium ad sanctum Dominicum (ex. gr. O spem miram) vel elementum e selectione infra in Appendice (p. 81) præbita.

¹⁰ OE, n. 183.

¹¹ PS, p. 245; cf. OE, n. 189.

¹² Cf. MLOP, p. 501 sq.; cf. *Eccl. Off.*, f. 65v.

Oratio conclusiva

57. Deinde Prior vel celebrans dicit orationem:

Deus, cui ómnia vivunt
 et cui non péreunt moriéndo córpora nostra,
 sed mutántur in mélius,
 te súpplīces deprecámur
 ut quicquid fámulus tuus **N.** frater noster
 (fámula tua **N.** soror nostra)
 voluntáti tuæ contrárium própria fragilitáte contráxit,
 tu pius et miséricors ábluas indulgéndō
 eúmque (eámque) súscepi iúbeas
 per manus sanctórum angelórum tuórum,
 deducéndum (deducéndam) in sinum patriarchárum tuórum,
 Ábrahæ scílicet amíci tui et Ísaac dilécti tui
 atque Iacob elécti tui,
 quo fidéles tui felíci iucunditáte lætántur;
 et in novíssimo magni iudícii die inter sanctos et eléctos tuos
 eum (eam) fácias perpétuæ glóriæ percípere portiónem,
 quam óculus non vidit nec auris audívit
 et in cor hómīnis non ascéndit,
 quam præparásti diligéntibus te.
 Per Christum Dóminum nostrum.¹³

R. Amen.

Vel:

In manus tuas, clementíssime Pater,
 fratris nostri (soróris nostræ) ánimam commendámus,
 spe certa suffúlti eum (eam), sicut omnes in Christo defúnctos,
 cum Christo esse resurrectúrum (resurrectúram) in novíssimo die.
 Tibi grátias ágimus,
 pro ómnibus benefíciis, quibus fámulum tuum
 (fámulam tuam) in hac vita mortáli ita cumulásti,
 ut éadem nobis signa tuæ fierent bonitátis
 et beátæ sanctórum communiónis in Christo.
 Páteant ergo, Dómine, précibus nostris
 aures misericórdiæ tuæ,

¹³ ASOP 1977, p. 158; cf. Gre, n. 4067; *Eccl. Off.*, f. 64v.

ut portæ paradísi aperiántur fámulo tuo (fámulæ tuæ),
 et étiam nos, qui relínquimur,
 ínvicem consolémur in verbis fidei
 donec occurrámus omnes in Christo,
 et sic semper tecum
 et cum fratre nostro (soróre nostra) esse possímus.
 Per Christum Dóminum nostrum.¹⁴

R. Amen.

Vel:

Diri vúlneris novitáte percúlsi
 et quodámmodo córdibus sauciáti,
 misericórdiam tuam, mundi Redémptor,
 flebílibus vóci bus implorámus,
 ut cari fratris nostri (caræ soróris nostræ) ánimam
 ad tuam cleméntiam, qui fons pietátis es, reverténtem,
 blande lenitérque suscípias;
 et si quas illa ex carnáli commoratióne contráxit máculas,
 tu Deus, sólita bonitáte cleméner déleas,
 pie indúlgeas, obliuóni in perpétuum tradas,
 atque hanc tibi laudem cum céteris redditúram,
 sanctorum cóetibus aggregári præcípias.
 Qui vivis et regnas in sácula sæculórum.¹⁵

R. Amen.

58. *Aliæ orationes communes Ordinibus qui Regulam beati Augustini sequuntur inveniuntur infra in Appendice, IV, p. 104.*

59. *Si, loco antiphonæ Clementissime (infra, n. 79)¹⁶ canendæ sunt litanie sanctorum Ordinis, eas Prior vel Priorissa his verbis introducit:*

Frater noster (Soror nostra) N. in pace Christi obdormívit:
 in fide et spe vitæ ætérnæ
 eum (eam) commendémus Deo Patri nostro,
 qui eum (eam) díligit.

¹⁴ OE, n. 48.

¹⁵ Gre, n. 4059; GeV, n. 1608; *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 185 emend.

¹⁶ Cf. MLOP, p. 501 sq.

Oratióne nostra eum (eam) comitántes,
omnes sanctos Órdinis nostri invocémus pro eo (ea),
ut cum eis hereditátem ætérnam accíperere mereátur.

Tunc cantoribus incipientibus omnibusque respondentibus litaníæ canuntur,
ut in Appendice, IV, p. 103.

Deinde qui præest dicit orationem:

Orémus.

Deus vivens resuscitáre dignétur
fratrem nostrum (sorórem nostram) N.
eúmque (eámque) in societátem sanctórum introducat,
ut cum eis glória ineffábili et gáudio sine fine fruátur.
Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.

Tunc qui præest aspergit aqua benedicta et thure corpus defuncti vel defunctæ, quo facto unam dicit ex orationibus supra positis.

60. Sicubi conventus nondum cantare potuit Salve Regína apud corpus defuncti vel defunctæ, nunc cantet. Tunc adstantes feretrum aqua benedicta aspergere possunt.

61. Ritibus commendationis expletis, fratres vel sorores comitantur feretrum processionaliter usque ad ianuam ecclesiæ, canentes ant. In paradísium vel Chorus angelórum (n. 68) vel alium cantum aptum (in Appendice, I, p. 81).

CAPUT IV

**DELATIO CORPORIS DEFUNCTI
AD CÆMETERIUM
ET SEPULTURA**

NOTA PRÆVIA

62. Condiçionibus perspectis quibus communitates nostræ notantur, duobus modis peragitur delatio corporis ab ecclesia (vel a sacello cœmeterii) ad ipsum locum sepulturæ, ut dictum est supra (n. 49): ritus scilicet continuus cum processione et statione apud sepulcrum, atque ritus intermissus cum statione nonnisi apud sepulcrum.

63. Hoc caput agit de sepultura et de precibus conclusivis, quæ nuncupantur “valedictio”.¹ Sicubi vero processio ad cœmeterium non fit, ultima prex præsertim propter eos qui ad cœmeterium non sunt ituri dici potest in ecclesia conventualis vel in oratorio communitatis, ubi frater vel soror oravit.

64. Processio ad cœmeterium et ad ipsum sepulcrum, cum psalmis 113 et 117, elementum magni momenti est. Sensus enim præcipuum dat summæ rituum, transitum exprimit a precibus seu celebrationibus obitum sequentibus ad sepulturam in cœmeterio, quod nova Ierusalem apparet, ut per antiphonam *Aperite mihi portas iustitiæ* (n. 68) intelligitur.

65. Iuxta consuetudinem et a nostro Ordine traditam et ab aliis Familiis religiosis, ritus sepulturæ in cœmeterio per tres stationes ordinantur: præparationem scilicet sepulcri, immissionem feretri in fossam vel loculum, terræ projectionem vel obsignationem loculi.²

Idem ordo in præsentî capitulo permanet, sed et alia structura proponitur: monitio scilicet, benedictio sepulcri, psalmodia dum feretrum in sepulcrum immittitur, oratio finalis. Hæc altera series tunc aptior videbitur cum processio nulla fit, sed directe pervenitur ad cœmeterium atque statio apud sepulcrum habetur.

66. Inter preces quæ hic infra proponuntur, sunt quæ et aliis momentis dici possint ac iis quibus sunt prævisæ, servata tamen progressionem thematum in celebratione.

¹ OE, n. 50.

² Cf. ASOP 1977, p. 154, n. 34.

I. PROCESSIO ET SEPULTURA IN CEMETERIO

Processio ad cœmeterium

67. Novissimo tempore orationis in ecclesia conventuali vel in oratorio communitatis expleto, processio ad cœmeterium progreditur, campanis pro opportunitate pulsatis. In capite processionis procedunt ministrantes cum aspensorio et thuribulo, cereis (vel cereo paschali) et cruce; deinde fratres vel sorores iuxta ordinem consuetum; deinde Prior (vel Cappellanus), stola indutus, cum diacono vel ministrante librum ferente, aut Priorissa; denique feretrum, iuxta consuetudines loci gestatum; sequuntur autem familiares fratris vel sororis defunctæ, hospites et amici.

Si magis placet, hic alius ordo haberi potest: post eos qui ferunt crucem, aspensorium, thuribulum, cereos (vel cereum paschalem), gestatur feretrum, deinde procedunt Prior vel Cappellanus aut Priorissa, fratres vel sorores cum familiaribus et amicis.

68. In processione canuntur psalmi sequentes:

Psalmus 117 cum antiphona

Aperíte mihi portas iustítiae,
ingréssus in eas confitébor Dómino.

Vel:

Psalmus 113 A cum antiphona

Chorus angelórum eum (eam) suscípíat,
et in sinu Ábrahæ eum (eam) cóllocet
et cum Lázaro quondam páupere
ætérnám hábeat réquiem.³

Vel:

In paradísium dedúcant te Ángeli
in tuo advéntu suscípíant te Mártýres,
et perdúcant te in civitátem sanctam Ierúsalem.⁴

Necnon, si necesse est, psalmus 41 A cum antiphona

Ingrédiar in locum tabernáculi admirábilis,
usque in domum Dei.

³ PS, p. 185; cf. OE, n. 50.

⁴ OE, p. 69.

Cantare etiam possunt eosdem psalmos cum unica antiphona Chorus angelórum, ut supra.

69. Cum ad sepulcrum perventum sit, aqua benedicta et thus ponuntur ad pedes defuncti, crux et cereus ad caput, fratribus vel sororibus circumstantibus quantum pro condicione loci fieri potest; Prior vel Cappellanus, cum diacono vel ministrante librum ferente, stat ad pedes feretri, ante sepulcrum.

Monitio initialis et benedictio sepulcri

70. Postquam omnes sint circa sepulcrum dispositi, sacerdos pro opportunitate concludit processionem per orationem psalmicam (in Appendice, II, p. 96 sqq.) vel communitatem invitat ad orandum verbis sequentibus vel aliis similibus:

Débitum humáni córporis sepeliéndi offíciū fidélium more complén-tes, fratres caríssimi (soróres caríssimæ), Deum cui ómnia vivunt fidé-liter deprecémur, ut corpus cari fratris nostri (caræ soróris nostræ) N., a nobis in infirmitáte sepúltum, in órdine sanctórum suórum resúscitet, et eius spíritum sanctis ac fidélibus suis aggregári iúbeat, cum quibus inenarrábili glória et perénni felicitáte pérfrui mereátur, præstánte Dómino nostro Iesu Christo.⁵

71. Post hæc sacerdos benedicit sepulcrum dicens:

Deus, qui fundásti terram, cælos formásti
siderúmque loca stabilíta fixísti;
qui captívum láqueo mortis hóminem
reparásti ablutióne lavácri;
qui Dóminum nostrum Iesum Christum,
contrítis láqueis infernórum,
in salútem credéntium resúrgere
suorúmque membra resuscitáre iussísti:
super hoc sepúlcrum, Dómine, réspice miserátus,
ut sit in eo, te iubénte, fámulo tuo (fámulæ tuæ) quiéta dormítio,
et témpore iudícii tui vera resuscitátio cum beátis.
Per Christum Dóminum nostrum.⁶

R. Amen.

⁵ ASOP 1977, p. 158; Gre, nn. 1413 et 4062; *Eccl. Off.*, f. 65v; cf. PS, p. 205; OE, n. 65.

⁶ Cf. PRG II, p. 509; OE, n. 194.

Vel:

Dómine Iesu Christe,
 qui, per tríduum in sepúlcro quiéscens,
 ómnium in te credéntium túmulos ita sanctificásti
 ut, dum humándis corpóribus deservírent,
 spem étiam resurrectiónis augérent,
 concéde propítius, ut in hoc sepúlcro
 fámulus tuus (fámula tua) cum pace dórmiens requiéscat,
 donec eum (eam) tu resúscitans illumináveris,
 qui es resurréctio atque vita,
 ut in lúmíne vultus tui
 vídeat in cælo lumen ætérnum.
 Qui vivis et regnas in sæcula sæculórum.⁷

R. Amen.

Sepultura

72. Dicta oratione, canitur antiphona

Ingrédíar in locum tabernáculi admirábilis
 usque ad domum Dei.⁸

cum psalmo 41 A: Quemádmódu[m] desíderat cervus, si iam non fuit cantatus, vel
 canitur psalmus 125: In converténdo Dóminus, cum ant. Qui sémant in lácrimis,
 in exsultatióne metent.

Interea celebrans aspergit feretrum et sepulcrum; deinde utrumque thurificat.
 Quibus expletis, psalmodia intermittitur et resumitur antiphona Ingrédíar.

Tunc celebrans dicit orationem sequentem:

Obsecrámus misericórdiam tuam, omnípotens sempitérne Deus,
 qui hómínem ad imáginem tuam créare dignatus es,
 ut fámulum tuum N. fratrem nostrum
 (fámulam tuam N. sorórem nostram)
 quem (quam) hodiérna die a rebus humánis éximi
 et ad te accersíri voluísti,
 blande et misericórditer suscípías,
 quátenus, exútus (exúta) ómnium peccatórum labe,
 in sinu Ábrahæ patriárchæ collocátus (collocáta),
 locum lucis et refrigérii se adéptum (adéptam) esse gáudeat,

⁷ OE, nn. 53 et 71.

⁸ OE, n. 147.

ut cum dies iudicii advenerit,
cum sanctis et eléctis tuis eum (eam) resuscitári iúbeas.
Per Christum Dóminum nostrum.⁹

R. Amen.

73. Deinde incipitur antiphona

Hæc réquies mea in sæculum sæculi:
hic habitábo quóniam elégi eam

cum psalmo 131: Meménto, Dómine, David.

Interea immittitur feretrum in sepulcrum. Quo facto, psalmodia intermittitur et resumitur antiphona.

Deinde celebrans dicit orationem sequentem:

Deus, apud quem mortuórum spíritus vivunt
et in quo electórum ánimæ plena felicitáte lætántur,
præsta supplicántibus nobis,
ut fámulus tuus **N.** fratrem nostrum
(fámula tua **N.** soror nostra),
qui (quæ) temporáli, per corpus, huius lúminis cárui visu,
ætérnæ illíus lucis solátio potiátur
et, concéssa sibi vénia delictórum ómnium,
optátæ quiétis consequátur gáudia repromíssa.
Per Christum Dóminum nostrum.¹⁰

R. Amen.

Vel, si placet, sacerdos dicit:

Quia plácuít omnipoténti Deo fratrem nostrum
(sorórem nostram) ex hac vita ad se revocáre,
corpus eius terræ commítimus
ut illuc revertátur unde extractum est.
Quoniam autem Christus resurréxit primogénitus mortuórum,
qui reformábit corpus humilitátis nostræ
configurátum córpori claritátis suæ,
fratrem nostrum (sorórem nostram) Dómino commendémus,
ut eum (eam) assúmat in pacem suam,
et corpus eius resúscitet in novíssimo die.¹¹

⁹ ASOP 1977, pp. 157 sq.; cf. PS, pp. 199 sq.

¹⁰ ASOP 1977, p. 158; cf. PS, p. 201.

¹¹ OE, n. 55.

74. Deinde incipitur antiphona

De terra plasmásti me et carne induísti me,
 Redémptor meus Dómine:
 resúscita me in novíssimo die

cum psalmo 138: Dómine, probásti me et cognovísti me.

Hæc psalmodia adhibetur cum, ubi mos est, terra proicitur super tumulum vel sepulcrum obsignatur.

Si opportunum videtur et sicubi fidelium cœtus nondum in ecclesia feretrum asperserit, adstantes invitari possunt ad hoc faciendum vel etiam, dummodo actus recte intelligatur, ad prociendum terram seu flores in sepulcrum.

Antiphona post psalmum resumpta, celebrans dicit orationem psalmicam (infra, in Appendice, II, pp. 96 sqq.) ab ipso selectam vel sequentem:

Omnípotens Deus, qui custos es tuórum fidélium
 et salútis ac fídei tutéla credéntium:
 bénedic hoc sepúlcrum et præsta benígnus,
 ut fratris nostri (soróris nostræ) **N.** corpus
 hic post vitæ términum deponéndum
 in magno iudícii die resúrgat in glóriam
 et perénnis vitæ gáudia inter sanctos
 a Christo Dómino consequátur.
 Qui vivit et regnat in sæcula sæculórum.¹²

R. Amen.

75. Quæ circa sepulturam supra (nn. 67-74) indicantur, ubi commode non possunt plenarie servari propter paucam frequentiam fratrum vel sororum, peragi possunt simpliciore modo, ut infra (nn. 84 sqq.) de “Statione et precibus apud sepulcrum” dicitur.

76. Ante ultima suffragia, si opportunum videtur et hoc nondum fuerit peractum in ecclesia initio ritus valedictionis, quidam e familiaribus stans apud sepulcrum verba salutationis dicere potest.

Ultima suffragia

77. Tunc adstantes ultima suffragia peragunt. Hic infra præbentur textus e Proprio Ordinis (e *Processionario* scilicet et e *Liturgia Horarum*) deprompti; adhiberi possunt etiam formularia e Rituali Romano deprompta vel textus a Conferentiis Episcopalibus propositi.

¹² RE Ambr., n. 139/1.

Quibus in elementis seligendis attendatur ad possibilitates adstantium necnon ad rationem et ordinem universæ celebrationis, quæ ordinarie per Missam initium habuit. Proinde quædam seligi possunt inter formularia hic proposita, supplicationes scilicet litanicas vel preces a presbytero dictas vel cantum typicum.

78. Si supplicatio litanica eligitur, adhiberi possunt invocationes quæ in Rituali Romano (OE, n. 202) vel in *Proprio Officiorum O.P.* (LHOP, pp. 519 et 531) præbentur atque hic infra in Appendice (IV, pp. 103; 108-109) una cum aliis formulariis resumuntur. Quamvis autem huiusmodi supplicatio adhibeatur, nullo modo omittatur oratio fidelium quæ in Missa vel in liturgia verbi est dicenda.

79. Loco harum invocationum ant. Clementissime cantari potest, qua expleta omnes ter supplicantur ut in litania; etiam responsorium traditionis nostræ adhiberi potest.

Pro isto suffragiorum modo Prior vel Priorissa aut Cappellanus supplicationem introducit his verbis vel similibus:

Orémus, fratres caríssimi (soróres caríssimæ),
pro dilécto nostro (dilécta nostra) N.,
quem (quam) Dóminus de hoc sæculo vocáre dignátus est
cuiúsque corpus hódie sepultúre tráditur,
ut eum (eam) Dóminus in pace sua
misericórditer accípere dignétur,
quátenus, cum dies iudícii advénerit,
inter sanctos et eléctos suos
eum (eam) in parte déxtera collocándum (collocándam)
resuscitári fáciat.¹³

Tunc canitur antiphona:

Clementissime Dómine,
qui pro nostra miséria
ab impiórum mánibus mortis supplícium pertulísti,
líbera ánimam eius de inférni voráagine
et de vínculis mortis miserátor absólve,
et cuncta eius peccáta oblivióne perpétua dele;
eam ad lucem tuam ángeli tradant
paradisíque portam introdúcant,
ut, dum corpúsculum púlveri tráditur,
ad æternitátem perdúcant.¹⁴

¹³ ASOP 1977, p. 157; cf. PS, p. 203.

¹⁴ Pro cantu, vide MLOP, pp. 501 sq.; cf. *Eccl. off.*, f. 65v.

Antiphona expleta omnes, genibus flexis vel inclinato corpore, ter supplicat:

Dómine, miserére super peccatóre (peccatríce).

Deinde aut omnes simul recitant *Orationem dominicam* (si tamen hoc iam non fecerunt in celebratione Missæ) aut Prior vel Priorissa vel Cappellanus dicit unam e sequentibus orationibus:

Temeritátis quidem est, Dómine,
 ut homo hóminem tibi, Deo nostro, áudeat commendáre;
 sed quia pulvis convértitur in púlverem,
 donec omnis caro in suam redigátur originem,
 inde tuam, píssime Pater, quæsumus pietátem,
 ut hunc fámulum tuum **N.** fratrem nostrum
 (fámulam tuam **N.** sorórem nostram),
 quem (quam) de hoc sáeculo ducis ad pátriam,
 refrigerii rore perfúndas et beátæ requiúi coniúngas.
 Indulgéntiæ tuæ piam séntiat bonitátem
 ut, finíto mundi término,
 cum supérnum cunctis illúxerit regnum,
 sanctorum ómnium cóetibus aggregátus (aggregáta),
 cum eléctis tuis beátus (beáta) resúrgat.
 Per Christum Dóminum nostrum.¹⁵

R. Amen.

Vel:

Fac, Dómine, hanc cum servo tuo defúncto
 (ancilla tua defúncta) misericórdiam,
 ut factórum suórum in pœnis non recípiat vicem,
 qui (quæ) tuam in votis ténuit voluntátem:
 et quia hic illum (illam) vera fides iunxit fidélium turmis,
 illic eum (eam) miserátio tua sóciet angélicis choris.
 Per Christum Dóminum nostrum.¹⁶

R. Amen.

Vel:

Diri vúlneris novitáte percúlsi
 et quodámmodo sauciáti,
 misericórdiam tuam, mundi Redémptor,

¹⁵ Cf. ASOP 1977, p. 159; cf. *Liber Ordinum*, ed. Férotin, n. 125; PS, pp. 204 sq.

¹⁶ *Eccl. Off.*, f. 64v; PS, p. 194.

flebílibus vóciſibus implorámus,
 ut cari fratris noſtri (caræ ſoróris noſtræ) ánimam
 ad tuam cleméntiam, qui fons pietátis es, reverténtem,
 blande lenitérque ſuſcípias;
 et ſi quas illa ex carnáli commoratióne contráxit máculas,
 tu Deus, sólita bonitáte cleménter déleas,
 pie indúlgeas, obliſióri in perpétuum tradas,
 atque hanc tibi laudem cum céteris redditúram,
 ſanctórum cóetibus aggregári præcípias.
 Qui vivis et regnas in ſæcula ſæculórum.¹⁷

R. Amen.

80. Tunc Prior vel Priorissa aut Cappellanus sanctos Ordinis invocare possunt prece sequenti, adiungentes pro opportunitate aliquem sanctum traditionis nostræ:

Satisfáciat tibi, Dómine Deus noster,
 pro fámulo tuo **N.** fratre noſtro (fámula tua **N.** ſoróre noſtra)
 ſanctæ Dei Genetrícis ſempérque Vírginis Mariæ
 et beáti Patris noſtri Domínici
 omniúmque ſanctórum Órdinis noſtri orátio
 et præſentis famíliæ tuæ húmilis et devóta ſupplicátio,
 ut peccatórum ómnium véniam obtíneat
 quem (quam) Filii tui Dómini noſtri Ieſu Chriſti
 pretióſo ſáguine redemíſti.
 Qui vivit et regnat in ſæcula ſæculórum.¹⁸

R. Amen.

81. Deinde per orationem sequentem idem celebrans mentionem facere potest de fratribus vel sororibus in illo cœmeterio sepultis et de omnibus defunctis ubique quiescentibus:

Deus, cuius miſeratióne ánimæ fidélium requiéſcunt,
 fámulis et famulábus tuis ómnibus
 hic et ubíque in Chriſto quieſcéntibus
 da propítius véniam peccatórum,
 ut a cunctis reátibus absolúti,
 tecum ſine fine læténtur.
 Per Chriſtum Dóminum noſtrum.¹⁹

R. Amen.

¹⁷ Gre, n. 4059; GeV, n. 1608; *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 185 emend.

¹⁸ ASOP 1977, p. 159; cf. PR II, p. 512; *Eccl. Off.*, f. 65v; PS, p. 207 emend.

¹⁹ ASOP 1977, p. 159; cf. Gre, n. 1444; *Eccl. Off.*, f. 65v; PS, p. 207 emend.

82. In fine totius ritus aliquis cantus haberi potest, iuxta consuetudinem locorum.²⁰ Cantu expleto, Prior vel Cappellanus benedicit adstantes sicut fit in fine Missæ; deinde pro dimissione dicit:

Eámus nunc in pace,
mémores ante Dóminum fratris nostri (soróris nostræ).

83. Si propter intemperiem processio usque ad cœmeterium fieri nequit, loco idoneo interrumpitur psalmodia et statim ordinantur ultima suffragia ut supra, nn. 77 sqq. Postea, tempore opportuno, comitantibus aliquibus fratribus vel sororibus, feretrum prius depositum in loco apto inhumatur Priore vel Priorissa adstante; ipse vel ipsa sepulcrum benedicit et illud aspergit ac thurificat.

II. STATIO ET PRECES APUD SEPULCRUM

84. Sicubi conventus vel communitas suum cœmeterium non habeat atque ritus ultimæ commendationis et valedictionis peragantur in ecclesia conventuali vel in sacello domus religiosæ, Prior, Cappellanus, Priorissa ac nonnulli fratres vel sorores una cum familiaribus defuncti vel defunctæ comitantur feretrum ad cœmeterium.

85. Exsequiæ concluduntur ante sepulcrum ritu simpliciore supra (n. 62) descripto, scilicet sine processione ab ecclesia ad cœmeterium. Si adsunt propinqui vel amici defuncti vel defunctæ, hoc momentum orationis familiarius opportune peragitur, mortem illustrans sicuti ianuam quæ mansionem aperitur ubi Pater filios suos exspectat.²¹

86. Cum ante sepulcrum perventum est et omnes iuxta condicionem loci circumstant, celebrans eos monet ad orandum his verbis vel similibus:

Débitum húmáni córporis sepeliéndi officium fidélium more compléntes, fratres caríssimi (soróres caríssimæ), Deum cui ómnia vivunt fidéliter deprecémur, ut corpus cari fratris nostri (caræ soróris nostræ) N., a nobis in infirmitáte sepúltum, in órdine sanctórum suórum resúscitet, et eius spíritum sanctis ac fidélibus suis aggregári iúbeat, cum quibus inenarrábili glória et perénni felicitáte pérfrui mereáture, præstánte Dómino nostro Iesu Christo.²²

²⁰ OE, n. 57.

²¹ Io 14,1-6.

²² ASOP 1977, p. 158; Gre, nn. 1413 et 4062; *Eccl. Off.*, f. 65v; cf. PS, p. 205; OE, nn. 46 et 65.

Vel:

In huius celebratiónis mæstítia
 Dei misericórdiam deprecémur,
 qui in Christo, pro nobis crucifixo et ad vitam revocáto,
 mortis ténebras dissipávit
 spemque nobis restítuit.
 Exáudiat Dóminus preces nostras,
 adapériat fratri nostro (soróri nostræ) iánuas domus suæ
 ipsúmque (ipsámque) in pacem perpétuam introdúcat.²³

87. Tunc quidam ex adstantibus legere potest aliquem versum e Sacra Scriptura desumptum:

Mt 25,34

Veníte, benedícti Patris mei, dicit Dóminus;
 possidéte parátum vobis regnum a constitutióne mundi.

cf. Io 6,39-40

Hæc est volúntas Patris mei,
 ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo,
 sed resúscitem illud in novíssimo die.

Io 14,1-3

Non turbétur cor vestrum. Créditis in Deum et in me créдите.
 In domo Patris mei mansiões multæ sunt;
 si quo minus, dixíssem vobis quia vado paráre vobis locum?
 Et si abíero et præparávero vobis locum,
 íterum vénio et accípíam vos ad meípsum,
 ut, ubi sum ego, et vos sitis.

Phil 3,20

Conversátio nostra in cælis est,
 unde étiam Salvatórem exspectámus
 Dóminum nostrum Iesum Christum.

2 Tim 2,11-12a

Si commórtui sumus cum Christo, et convivémus;
 si sustinébimus, et conregnábimus.

²³ RE Ambr., n. 96.

88. Deinde celebrans orationem ad sepulcrum benedicendum dicit:

Dómine Iesu Christe,
 qui, per tríduum in sepúlcro quiéscens,
 ómnium in te credéntium túmulos ita sanctificásti
 ut, dum humándis corpóribus deservírent,
 spem étiam resurrectiónis augérent,
 concéde propítius, ut in hoc sepúlcro
 fámulus tuus (fámula tua) cum pace dórmiens requiéscat,
 donec eum (eam) tu resúscitans illumináveris,
 qui es resurréctio atque vita,
 ut in lúmíne vultus tui
 vídeat in cælo lumen ætérnum.
 Qui vivis et regnas in sácula sæculórum.²⁴

R. Amen.

*Alia formularia e Rituali Romano vel aliquo Rituali proprio sumi possunt.
 Dicta oratione, celebrans feretrum et sepulcrum aspergit et thurificat.*

89. Hic recitari potest professio fidei, ut in nonnullis aptationibus linguisticis Ritualis Romani indicatur.²⁵ Ad quam celebrans introducit hæc vel similia dicens:

Fides in Deum, Patrem nostrum,
 in Iesum Salvatórem
 et in Spíritum vivificántem,
 fortes nos fáciat et serénos.²⁶

Vel ut in Appendice, I, p. 86.

Deinde adstantes recitant alterum ex symbolis sequentibus vel aliam professionem fidei:

Credo in unum Deum,
 Patrem omnipoténtem, factórem cæli et terræ,
 visibílium ómnium et invisibílium.
 Et in unum Dóminum Iesum Christum,
 Fílium Dei unigénitum,
 et ex Patre natum ante ómnia sácula.
 Deum de Deo, lumen de lúmíne, Deum verum de Deo vero,
 génitum, non factum, consubstantiálem Patri:

²⁴ OE, nn. 53 et 71.

²⁵ Cf. RE, nn. 22, 33, 89.

²⁶ RE Ambr., n. 80.

per quem ómnia facta sunt.
Qui propter nos hómines et propter nostram salútem
descéndit de cælis.
Et incarnátus est de Spíritu Sancto
ex María Vírgine, et homo factus est.
Crixífíxus étiam pro nobis sub Póntio Piláto;
passus et sepúltus est,
et resurréxit tértia die, secúndum Scriptúras,
et ascéndit in cælum, sedet ad déxteram Patris.
Et íterum ventúrus est cum glória, iudicáre vivos et mórtuos,
cuius regni non erit finis.
Et in Spíritum Sanctum, Dóminum et vivificántem:
qui ex Patre Filióque procedit.
Qui cum Patre et Fílio simul adorátur et conglorificátur:
qui locútus est per prophétas.
Et unam, sanctam, cathólicam et apostólicam Ecclésiám.
Confíteor unum baptísma in remissionem peccatórum.
Et expécto resurrectionem mortuórum,
et vitam ventúri sáeculi. Amen.

Vel:

Credo in Deum, Patrem omnipoténtem,
Creatórem cæli et terræ;
et in Iesum Christum Fílium eius únicum,
Dóminum nostrum:
qui concéptus est de Spíritu Sancto,
natus ex María Vírgine,
passus sub Póntio Piláto,
crucifíxus, mórtuus et sepúltus,
descéndit ad ínferos, tértia die resurréxit a mórtuis,
ascéndit ad cælos, sedet ad déxteram Dei Patris omnipoténtis,
inde ventúrus est iudicáre vivos et mórtuos;
credo in Spíritum Sanctum,
sanctam Ecclésiám cathólicam,
sanctórum communióne,
remissionem peccatórum,
carnis resurrecciónem,
vitam ætérnam. Amen.²⁷

²⁷ Cf. *Eccl. Off.*, f. 56v; PS, p. 170.

90. Dum feretrum in sepulcrum immittitur dici vel cantari potest psalmus cum antiphona, exempli gratia:

Ps 131: Meménto, Dómine, David, **cum antiphona**

Hæc réquies mea in sæculum sæculi: hic habitábo quóniam elégi eam.

Vel:

Ps 125: In converténdo Dóminus, **cum antiphona**

Qui sémant in lácrimis, in exsultatíone metent.

91. Ante ultima suffragia dicenda, aliquis e familiaribus defuncti vel defunctæ dicere potest precem vel parvum textum recitare vel etiam brevem allocutionem facere.

92. Pro conclusione ritus celebrans adhibere potest unum e schematibus orationis supra (nn. 77-79) præbitum. Inter alias preces seligendas, etiam alteram e sequentibus celebrans potest dicere:

Deus, vitæ dator et humanórum córporum reparátor,
qui te a peccatóribus exorári voluísti,
exáudi preces quas fratérna devotióne
pro fámulo tuo (fámula tua) **N.** fúndimus,
ut liberáre eum (eam) ab inferórum cruciátibus
et collocáre inter ágmina sanctórum tuórum dignéris,
veste quoque cælésti et stola immortalitátis índui
et paradísi amœnitáte confóveri iúbeas.²⁸

Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.

Vel:

Deus, qui iustis supplicatió nibus semper præsto es,
qui pia vota dignáris intuéri,
qui universórum es cónditor et redémptor,
misericórdia quoque peccatórum et tuórum beatitúdo iustórum,
da fámulo tuo **N.** fratri nostro (fámulæ tuæ **N.** soróri nostræ),
cuius depositióri hódie offícium humanitátis exhibémus,
cum sanctis et eléctis tuis beáti múnery portiónem,
eúmque (eámque) a corpóreis néxibus absolútum
in resurrectionem filiórum tuórum fácias præsentári.²⁹

Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.

²⁸ ASOP 1977, p. 157; cf. Gre, n. 1407; *Eccl. Off.*, f. 65v; PS, p. 204.

²⁹ ASOP 1977, p. 159; cf. Gre, n. 1412; *Eccl. Off.*, f. 65v; PS, p. 204.

Adstantes invitari possunt etiam ad Salutationem Angelicam proferendam.
Denique celebrans dicit orationem sequentem:

Satisfáciat tibi, Dómine Deus noster,
pro fámulo tuo **N.** fratre nostro (fámula tua **N.** soróre nostra)
sanctæ Dei Genetrícis sempérque Vírginis Maríæ
et beáti Patris nostri Domínici
omniúmque sanctorum Órdinis nostri orátio
et præsentis famíliæ tuæ húmilis et devóta supplicátio,
ut peccatorum ómnium véniam obtíneat
quem (quam) Fílii tui Dómini nostri Iesu Christi
pretiósó sáanguine redemísti.
Qui vivit et regnat in sæcula sæculórum.³⁰

R. Amen.

93. Tunc adstantes invitari possunt ante sepulcrum transientes gestum valedictionis facere ad libitum (sive aspersionem aquæ benedictæ sive projectionem terræ vel floris sive simplicem inclinationem).

In fine celebrans dicit versum sequentem:

In spe resurrectiόνis
frater noster (soror nostra) **N.** requiéscat in pace.
In nómine Patris et Fílii et Spíritus Sancti.

R. Amen.

³⁰ ASOP 1977, p. 159; cf. PR II, p. 512; *Eccl. Off.*, f. 65v; PS, p. 207 emend.

CAPUT V

ALIÆ CELEBRATIONES PRO VARIIS ADIUNCTIS

NOTA PRÆVIA

94. In hoc capite indicationes continentur pro peculiaribus celebrationibus quæ defunctos respiciunt. Inter hæc nonnullæ iam in *Processionario* Ordinis afferuntur, aliæ – sicut crematio – moribus societatis et ecclesiastica disciplina mutantibus nuper exortæ sunt. In hoc Rituali nonnisi de iis agitur quæ ipsam liturgiam respiciunt; pro iis autem quæ ad disciplinam religiosam ac regularem attinent, determinationes quoque Capitulorum provincialium Fratrum vel Congregationum sororum atque Directoria Monasteriorum servantur.

95. His pro casibus peculiaribus, in liturgia ordinanda præcipue indicationes Ritualis Romani et Conferentiarum Episcopaliū respiciantur atque variæ possibilitates ab hoc Rituali præbitæ conspiciantur et libenter adhibeantur. Complures textus vel gestus in Rituali Ordinis inveniuntur, qui opportune pro huiusmodi celebrationibus adhiberi possunt; cum tamen quidam ex his ritibus vel textibus ipsam condicionem religiosam vel presbyteralem respiciunt, in celebrationibus pro ceteris fidelibus adhiberi nequeunt.

96. Quando de morte alicuius fidelis laici agitur, etsi amicus sit Ordinis, fratres vel sorores eorumque communitates necnon et Fraternitates laicales, ne sentiant circa huiusmodi celebrationes se nimis implicatos. Nihilominus meminisse oportet mysterii communionis sanctorum atque vinculorum devoti officii necnon et fraternæ dilectionis quæ fortasse communitatibus nostris coniunxerunt defunctum vel defunctam, quamvis sodalis Familiæ Dominicanæ non esset.

97. Circa statutum iuridicum seu sociale cœmeteriorum Ordinis necnon et sepulturæ laicorum in sepulcris nostris, novissime multa mutaverunt in singulis nationibus. De quibus nonnullæ indicationes allatæ sunt vel adhuc afferri poterunt a Capitulis provincialibus fratrum vel sororum aut a Directoriis monialium. Expediit quoque ut iuxta diversas regiones indicationes Conferentiarum Episcopaliū attendantur, quæ Missas exsequiales vel Missas pro defunctis respiciunt quæque de hac re nonnumquam relationes determinant inter parœcias et Instituta vitæ consecratæ. Meminerint fratres etiam indicationes Constitutionum suarum circa familiares qui habitare possunt in conventibus.¹ Considerent item ea quæ dicuntur de “Missis fundatis”.²

¹ LCO, n. 15, § I.

² Cf. LCO, nn. 596-597: *De piis foundationibus et largitionibus condicionatis.*

I. AD DEFUNCTUM DEFERENDUM A SACELLO CŒMETERII AD LOCUM SEPULTURÆ

98. Inter varios typos celebrationum funerum, qui in *Ordine Exsequiarum* Ecclesiæ latinæ inveniuntur, de exsequiis in sacello cœmeterii agitur.³ Coadunatio familiæ, propinquorum et amicorum in sacello habetur. Missæ celebratio non prævidetur, sed absente corpore fit ante vel post exsequias.

Ritus receptionis, liturgia verbi et ultima valedictio – nisi haberi possunt apud sepulcrum – peraguntur in sacello cœmeterii.

99. Quamvis huiusmodi casus parum sit frequens in Ordine, saltem huc usque, fieri potest ut is pro aliquo fratre vel aliqua sorore eveniat. In hac celebratione ordinanda indicationes respiciantur sequentes:

a) Prior vel Priorissa necnon et delegatus vel delegata pro liturgia, una cum familiaribus defuncti vel defunctæ et cum fratribus vel sororibus, diligenter ordinent celebrationem, liturgiam scilicet verbi, ut actio liturgica sit satis apta, quamvis cœtus adstantium sit parvus;

b) preces, lectiones atque cantus seligi possunt in repertorio quod a Rituali Ordinis præbetur, respecto utique litterario et liturgico genere uniuscuiusque elementi;

c) post liturgiam verbi, schema adhibeatur supra (n. 67 sqq.) propositum, præsertim si processio a sacello cœmeterii ad sepulcrum ordinari potest. Sicubi autem hoc fieri nequeat, schema simplicius adhibeatur (n. 84 sqq.);

d) tempus et locus ad homiliam proferendam et ad ultimam commendationem et valedictionem peragendam⁴ eligantur pro adstantibus et adiunctis. Prævideatur item momentum aptissimum quo aliquis ex familiaribus vel propinquis verba valedictionis proferre possit.

II. DE CREMATIONE ET DE DONO VITALIUM PROPRII CORPORIS ARTI MEDICÆ

Crematio

100. Ecclesia consuetudinem sepeliendi corpora defunctorum semper prædilexit.⁵ Quibusdam tamen in locis, attentis circumstantiis et evolutione urbium, crematio corporum defunctorum necessaria videtur. Quapropter fieri potest ut etiam in Ordine talis modus eligendus videatur.

³ Cf. OE, n. 7 et nn. 59-76.

⁴ Cf. OE, nn. 64 et 73.

⁵ Cf. OE, n. 15.

101. His in casibus ritus exsequiarum servetur qui in Rituali Romano⁶ et in eius aptationibus localibus prævidetur. Missa exsequiarum et ritus ultimæ commendationis et valedictionis de more habentur in ecclesia conventuali vel in sacello communitatis. Post hanc liturgiam, ritibus in cœmeterio, qui iuxta Rituale ordinantur atque pro loco cremationis aptantur, Prior vel Priorissa præest, nonnullis fratribus vel sororibus adstantibus una cum familiaribus qui hoc optent.

Cineres defuncti vel defunctæ, Superiori religioso vel familiæ commisi, servantur in loco apto vel disperduntur, iuxta præscriptiones iuri civilis vel indicationes Conferentiarum Episcopaliū.

Donum vitalium arti medicæ

102. Sicubi frater vel soror vitalia sui corporis arti medicæ pro transpositione donaverit, una cum Officio Defunctorum etiam celebratio eucharistica appropriata prævidetur. Ritus autem ultimæ commendationis et valedictionis ne peragatur, quia corpus mox post obitum elatum est ob opus medicorum fungendum atque corpore absente ille ritus haberi nequit.⁷

Duplicatione vel imitatione ultimæ valedictionis vitata, momentum utique post Missam exsequiarum, sive in ecclesia sive in loco apto, prævideri potest ubi fraterno et amico more memoria defuncti vel defunctæ evocetur. Ea quidem occasione familiares peculiari dilectione circumdantur.

III. DE EXSEQUIIS LAICORUM

Indicationes generales

103. *Processionarium* Ordinis sectionem continebat de “Officio sepulturæ extraneorum” agentem,⁸ nunc melius “pro amicis et laicis defunctis” nuncupandam.

Adiuncta vero socialia et pastoralia hodie mutaverunt. Munus apostolicum conventuum et communitatum necnon et structura conventualis nostræ vitæ liturgicæ⁹ discretionem exigunt circa opportunitatem vinculorum huiusmodi. Constitutiones¹⁰ Fratrum caute loquuntur de Missis fundatis non facile accipiendis; ceterum acceptatio personarum non est facienda inter eos qui amici sunt conventus. Ius utique canonicum necnon pastorem morem uniuscuiusque nationis servari præstat.

⁶ OE, n. 15.

⁷ Cf. OE, n. 10 in fine; IGMR³, n. 384.

⁸ PS, pp. 221-223.

⁹ «Indicationes quædam pro celebrationibus liturgicis in Ordine Prædicatorum», n. 2: LHOP, p. LXXV.

¹⁰ LCO, nn. 596-597.

104. Quæ hic suggeruntur ad vim pastoralem et apostolicam probandam, etiam indicationibus liturgicis sunt illustrata, e nostra traditione depromptis.

Duo enim casus possunt haberi:

a) sicubi, post consilium communitatis atque Statutis Provinciæ respectis vel Directorio Monasterii vel Congregationis, inhumationi defuncti vel defunctæ in cœmeterio vel in ipso sepulcro fratrum vel sororum consentitur;

b) sicubi pro defuncto qui amicus vel proximus fuit Ordini Missa exsequiarum celebratur in ecclesia conventualis vel in sacello communitatis.

Indicationes liturgicæ

105. Sicubi hospes quidam in conventu vel monasterio vel domus religiosa Familiæ Dominicanæ moritur, vel sicubi corpus cuiusdam defuncti vel defunctæ defertur in conventum pro celebrationem exsequiarum, præstat ut vel pars communitatis adsit. Convenitur igitur ad ianuam sive conventus vel domus religiosæ sive ecclesiæ. Tunc omnia fiunt ut supra, nn. 12-22, dictum est.

106. Si feretrum inhumandum est in cœmeterio vel sepulcro Ordinis, non solum Missæ exsequiali loco ac tempore opportuno celebratæ sed omnibus funeribus præest Prior vel Cappellanus vel frater qui sit sacerdos, ad hoc delegatus. Communitas vel saltem nonnulli fratres vel sorores, ut decet in huiusmodi causis, liturgiæ intersunt. Pro statione in cœmeterio vel apud sepulcrum plerumque ritus simplex (supra, n. 62) adhibetur.

107. Si corpus defuncti vel defunctæ sit longius transferendum, post ultimam commendationem et valedictionem in ecclesia vel in sacello celebratam adstantes cum psalmodia apta feretrum comitantur ad locum ubi committatur iis qui translationem curabunt. Tunc celebrans orationem conclusivam dicit et adstantes dimittit.

Exsequiæ parvulorum

108. Raro accidit ut in ecclesiis nostris, nisi sint parœciales, exsequiæ parvulorum celebrentur. Sicubi hoc eveniat, servantur indicationes Ritualis Romani vel eius aptationum regionalium.¹¹

Uti complementum ad textus Ritualis Romani servari potest e *Processionario Ordinis*¹² usus psalmodiarum 112, 137 et 150.

¹¹ OE, nn. 80-82.

¹² PS, pp. 223-227.

CAPUT VI

SUFFRAGIA PRO DEFUNCTIS

NOTA PRÆVIA

109. Inde a primævis temporibus Ecclesiæ et Ordinis nostri communio totius Christi Mystici Corporis exprimitur etiam in defunctorum memoria magna cum pietate exulta et in suffragiorum oblatione, « quia sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut a peccatis solvantur » (2 Mac 12,46).¹ Quapropter sacrificium eucharisticum pro defunctis offerens et preces pro iisdem effundens, Familia Dominicana eos commendat ob misericordiam in Ordine datam et acceptam, quam per suffragia ad extra et per annos extendit erga omnes secum communicantes, in expectatione adventus Christi ac resurrectionis mortuorum.

110. Suffragia pro defunctis in Familia Dominicana ordinantur iuxta Constitutiones et Directoria uniuscuiusque cœtus Ordinis, Fratrum scilicet, Monialium, Sororum, Societatum vitæ apostolicæ, Institutorum sæcularium, Fraternalitatum sacerdotalium vel laicalium Sancti Dominici.

111. Suffragiorum iuxta Constitutiones præscriptorum² varii sunt typi:

- suffragia cotidiana, scilicet preces regulares et intercessionem ad Vesperas;
- suffragia hebdomadalia, in Missa conventuali;
- suffragia annua, in anniversariis;
- suffragia occasionalia, in morte fratris vel sororis vel Magistri Ordinis vel Summi Pontificis;
- suffragia in Capitulis provincialibus vel generalibus facta.

¹ Cf. LG, n. 50; CCE, n. 958.

² Cf. LCO, nn. 70-75 (pro opportunitate isti numeri sunt hic infra transcripti); LCM, n. 16.

EXCERPTUM E LIBRO CONSTITUTIONUM ET ORDINATIONUM
FRATRUM ORDINIS PRÆDICATORUM, ED. 1998³

De suffragiis pro defunctis

70. - § I. A Commemoratione omnium defunctorum usque ad Adventum Domini, pro fratribus, sororibus, familiaribus et benefactoribus defunctis quilibet presbyter celebret unam Missam et fratres non presbyteri unam participant Missam.

§ II. In singulis conventibus celebretur Missa defunctorum die 7 februarii pro anniversario patrum et matrum; die 5 septembris pro anniversario benefactorum et familiarium Ordinis; die 8 novembris pro anniversario fratrum et sororum.

71. - § I. *Semel in hebdomada, in unoquoque conventu proprie dicto, Missa conventualis celebretur pro eisdem defunctis, in qua dicatur oratio fidelium cum supplicationibus pro defunctis. Ubi autem Missa conventualis haberi nequit (cf. n. 61, § II), una Missa applicetur pro eis.*

§ II. *Excipiuntur Hebdomada Sancta, Paschæ, et illa in qua incidit Nativitas Domini; excipiuntur pariter hebdomadæ in quibus propter anniversarium (n. 70, § II) vel obitum fratris (n. 73) aut Summi Pontificis (n. 74) Missa defunctorum celebratur.*

§ III. - *Semel in hebdomada pro eisdem defunctis tertia pars rosarii ab omnibus fratribus recitetur.*

72. - *Semel saltem in die a fratribus recitetur in communi psalmus De profundis pro fratribus et benefactoribus defunctis.*

73. - *In morte cuiuslibet fratris:*

§ I. *Conventus ubi moritur et conventus cui frater erat assignatus celebrent pro eo officium et Missam defunctorum.*

§ II. *In tota provincia affiliationis:*

1° *quilibet presbyter et quilibet conventus celebrent unam Missam;*

2° *quilibet frater non presbyter participet unam Missam.*

Idem fiat in conventu assignationis, si frater extra provinciam affiliationis assignatus fuerit.

§ III. *In toto Ordine:*

1° *in morte magistri Ordinis quilibet presbyter celebret unam Missam, quilibet frater non presbyter participet unam Missam;*

2° *in morte magistri et ex-magistri Ordinis quilibet conventus celebret Missam defunctorum.*

74. - *In morte Summi Pontificis quilibet conventus celebret Missam defunctorum.*

75. - *Præter suffragia supra dicta, a capitulo provinciali alia præscribi possunt.*

³ Constitutiones characteris rotundis, ordinationes vero characteris cursivis impressæ sunt.

112. Præter suffragia a Constitutionibus expetita, die 2 novembris, una cum tota Ecclesia, fit commemoratio omnium defunctorum, pro qua nostri libri liturgici preces et ritus aptos proponunt.

Capitula conventualia vel communitaria prudenti consilio possunt suffragia complementaria decernere.⁴

113. Hæc officia orationis ac supplicationis pro defunctis communitates nostræ earumque sodales veraciter et fraterne peragant. Fratres qui sunt presbyteri sed etiam communitas universa officia sollicitudinis pastoralis considerent ob eleemosynas acceptas ad Missas pro defunctis celebrandas.⁵

I. INDICATIONES PRO SUFFRAGIIS CELEBRANDIS

114. Suffragia peraguntur respectis indicationibus Constitutionum et liturgicis exigentiis, sed etiam referentiis ad communitatem atque regulari forma nostræ vitæ orationis.

Ad his institutionalibus postulatis recte satisfaciendum atque ad certas determinationes fovendas quas Provinciæ vel Directoria communitatum edere poterunt, nonnullæ indicationes hic præbentur. Quarum aliæ referuntur ad ea quæ in *Libello precum O.P.* sunt proposita,⁶ aliæ schemata liturgica Provinciarum sequuntur.

Preces cotidianæ

115. Memoria quæ de defunctis cotidie iuxta Constitutiones⁷ habetur, multipliciter fieri potest:

- psalmus 129 vel alius psalmus, cum oratione, dici potest in hora diei quæ opportuna videatur;
- formularium adhiberi potest ordinatum iuxta ea quæ “schemata autonoma” inter “Preces pro Familia Dominicana et benefactoribus” in *Libello Precum O.P.* nuncupantur;⁸
- ante preces in mensa dicendas, versus ordinari potest qui momentum tacitæ orationis introducat pro defunctis et benefactoribus;
- in fine diei dici potest una ex precibus in honorem S. P. Dominici,⁹ quæ cum huiusmodi suffragiis sit congruens.

⁴ LCO, n. 75, hic supra transcriptus.

⁵ Cf. LCO, nn. 593-595.

⁶ LHOP, pp. 764-773.

⁷ Cf. LCO, n. 72, hic supra transcriptum.

⁸ LHOP, pp. 768-772.

⁹ LHOP, pp. 739-741.

116. Memoria cotidiana defunctorum inter preces comprehenditur vitæ regulari prorsus inhærentes ideoque extra actiones liturgicas collocatur. Quæ igitur, ut mos est, fit ante mensam vel in fine coadunationis communitariæ; pro qua utique schemata adhiberi possunt in *Libello precum O.P.* proposita.¹⁰

Missæ hebdomadales

117. Missa hebdomadalis pro defunctis, de qua in Constitutionibus¹¹ agitur, celebratio est conventualis eademque in calendario hebdomadis ordinanda. Oratio fidelium in ea semper fiat. Pro opportunitate, formularium “pro defunctis” in hac Missa adhiberi potest, lectionibus autem diei præter singularia servatis. Divitiis Missalis perspectis, celebratio aptius renovari potest, præsertim orationes seligendo quæ tunc suffragium prorsus expriment tunc potius consolationem. Ad vivificandam vero cœtuum liturgicorum attentionem, varia specimina orationis fidelium parari præstat. Cantus proinde post Evangelium peragi potest pro supplicatione ac paschali nota præditus, ut convenit cum hac memoria defunctorum.

Anniversaria

118. Calendarium liturgicum Ordinis tria anniversaria præscribit: die scilicet 7 februarii pro patribus et matribus, die 5 septembris pro familiaribus et benefactoribus Ordinis, die 8 novembris pro fratribus et sororibus defunctis. Ad omne anniversarium pertinet celebratio Missæ formulario proprio prædita, quoad orationes et lectiones, ut inter Missas proprias Ordinis indicatur. Præterea die 8 novembris Officium defunctorum celebratur, cum textibus in *Proprio O.P.* præbitis. Ad hæc anniversaria melius notanda, in Appendice huius Ritualis inveniuntur nonnullæ orationes (II, p. 93 sqq.), antiphonæ e *Processionario* Ordinis depromptæ et orationes super psalmos.

119. Diebus vero 7 februarii et 5 septembris suffragia Missa tantum peraguntur. In Liturgia igitur Horarum omnis communitas anniversarium commemorare potest iuxta generales normas, aptiore qua videbitur forma.¹²

Suffragia occasionalia

120. Constitutiones Fratrum, e quibus numeri congrui hic supra (n. 111) inveniuntur transcripti, pariterque Constitutiones Monialium vel Sororum suffragia occasionalia prævident. Quæ enim pro peculiaribus adiunctis (obitu scilicet fratris vel sororis, Magistri Ordinis, Priorissæ generalis, Summi Pontificis) et a communitatibus et a singulis fratribus vel sororibus sunt peragenda.

¹⁰ LHOP, pp. 768-773.

¹¹ LCO, n. 71, § I.

¹² LHOP, pp. 99 et 373; cf. IGLH, nn. 245-252.

121. Inter hæc suffragia comprehenduntur etiam ea quæ fiunt in Capitulis Generalibus vel Provincialibus vel ab iisdem præscribuntur. Quæ igitur peculiari cura servantur.

122. Rituale sive Ecclesiæ sive Ordinis, mysterium paschale evocans in liturgia infirmorum et defunctorum expressum, opportunitatem pluries commendat diversa momenta sanctificandi in decursu infirmitatis vel ea quæ a morte usque ad sepulturam intersunt. Ex eodem Rituali proinde quæcumque suffragia rectum ac integrum sensum sumunt, communicationis scilicet cum liturgia paschali, in supplicatione et fletu sed etiam in expectatione gloriæ.

II. PROCESSIO VEL CELEBRATIO IN CÆMETERIO DIE 2 NOVEMBRIS

123. Commemoratio omnium fidelium defunctorum, die 2 novembris, celebratur iuxta quæ in Missali et Lectionario Romano indicantur, textibus aptioribus selectis.

124. In hac vero die consuetudo Ordinis servari præstat ad cæmeterium processionaliter eundi¹³ vel stationem orationis apud sepulcra ordinandi. Hæc actio liturgica haberi potest sive post Missam sive post Horam mediam vel Vesperas. Celebratio ordinari potest adhibendo schemata vel indicationes sequentes.

a) iuxta Rituale Ordinis processio ad cæmeterium procedit per stationes in quibus lectio fit Evangelii congruens atque oratio pro defunctis dicitur. Inter stationes canitur responsorium, hymnus vel canticum. In statione quæ fit in cæmeterio lectio fit Evangelii secundum Ioannem 11,17-27 et oratio seligitur ex iis quæ in hoc Rituali (App. II, p. 89 sqq.) præbentur;

b) si præferatur, schema adhiberi potest in aptationibus linguisticis libri *De benedictionibus* propositum, ubi “de benedictione sepulcrorum in Commemoratione omnium defunctorum” agitur;

c) si communitas processionaliter ad cæmeterium se conferre non potest, præstat ut celebratio ordinetur, nonnullis saltem fratribus, sororibus vel laicis adstantibus, sive per benedictionem sepulcrorum sive, si casus fert, per celebrationem eucharisticam, sicubi sacellum ad hoc existat.

125. Hæc processio ad cæmeterium vel saltem oratio pro benedictione sepulcrorum ordinari possunt etiam die 8 novembris, in Commemoratione omnium fratrum vel sororum defunctorum O.P.

¹³ Cf. PS, pp. 290-300.

APPENDIX

I
PRO LITURGIA HORARUM
SEU VIGILIIS APUD DEFUNCTUM

A) ELEMENTA PRO LITURGIA HORARUM

1. Antiphonæ variæ

Ad psalmos

Commoditatis causa hic enumerantur psalmi pro defunctis cum suis antiphonis selecti:

Ps 5 - Ant. Dírige, Dómine Deus meus, in conspéctu tuo viam meam. (PS, p. 241)

Ps 6 - Ant. Convértere, Dómine, et éripe ánimam meam, quóniam non est in morte qui memor sit tui. (PS, p. 242)

Ps 22 - Ant. In loco páscuæ ibi me collocávit. (PS, p. 248)

Ps 24 - Ant. Delícta iuventútis meæ et ignorántias ne mémineris, Dómine. (PS, p. 250)

Ps 26 - Ant. Credo vidére bona Dómini in terra vivéntium. (PS, p. 251)

Ps 39 - Ant. Compláceat tibi, Dómine, ut éruas me; ad adiuvándum me réspice. (PS, p. 256)

Ps 40 - Ant. Sana, Dómine, ánimam meam, quia peccávi tibi. (PS, p. 258)

Ps 41 - Ant. Sitívit ánima mea ad Deum vivum, quando véniam et apparébo ante fáciem Dómini. (PS, p. 259)

Ps 50 - Ant. Exsultábunt Dómino ossa humiliáta. (PS, p. 264)

- Ps 62 - Ant.** Me suscepit dextera tua, Dómine. (PS, p. 266)
- Ps 64 - Ant.** Exáudi, Dómine, oratióem meam; ad te omnis caro véniet. (PS, p. 265)
- Ps 83 - Ant.** Beáti qui hábitant in domo tua, Dómine. (AG, p. 252)
- Ps 114 - Ant.** Placébo Dómino in regióne vivórum. (PS, p. 229)
- Ps 119 - Ant.** Heu mihi, quia incolátus meus prolongátus est. (PS, p. 229)
- Ps 120 - Ant.** Dóminus custódit te ab omni malo: custódiat ánimam tuam Dóminus. (PS, p. 230)
- Ps 129 - Ant.** Si iniquitátes observáveris, Dómine, Dómine, quis sustinébit? (PS, p. 231)
- Ps 137 - Ant.** Ópera mánuum tuárum, Dómine, ne despicias. (PS, p. 232)
- Ps 142 - Ant.** Propter nomen tuum, Dómine, vivificábis me in æquitáte tua. (AG, p. 243)
- Ps 145 - Ant.** Audívi vocem de cælo dicéntem mihi: Beáti mórtui, qui in Dómino moriúntur. (PS, p. 233)
- Ps 150 - Ant.** Omnis spíritus laudet Dóminum. (PS, p. 268)

Ad cantica

Ad Benedictus, ant. Ego sum resurréctio et vita: qui credit in me, étiam si mórtuus fúerit, vivet: et omnis, qui vivit et credit in me, non moriétur in ætérnum. (AG, p. 1017)

Vel:

Ego sum óstium, dicit Dóminus: per me si quis introíerit, salvábitur, et páscua invéniet, allelúia. (LHOP, p. 519; PS, p. 269)

Ad Magnificat, ant. Non turbétur cor vestrum, neque formídet: créditis in Deum, et in me créдите: in domo Patris mei mansiões multæ sunt, allelúia, allelúia. (LHOP, p. 519; AG, p. 798)

Vel:

Audívi vocem de cælo dicéntem mihi: Beáti mórtui qui in Dómino moriúntur. (PS, p. 233)

Vel:

Réquiem ætérnam dona eis, Dómine, et lux perpétua lúceat eis. (AG, p. 1018; PS, p. 270)

Ad cantica Officii vigiliæ, ant. Crucem sanctam súbiit, qui inférnum confrégit: accínctus est poténtia, surréxit die tértia, alleluía. (LHOP, p. 664; AG, p. 799)

2. Lectiones diversæ

- a) *Lectiones biblicæ: ut in Rituali Romano (OE, nn. 83-144).*
- b) *Lectiones Patrum vel scriptorum ecclesiasticorum:*
- ut in *Officio defunctorum Liturgiæ Horarum;*
 - ut in *Proprio Officiorum Ordinis Prædicatorum, ad diem 8 novembris (LHOP, pp. 510-519);*
 - ut in *Lectionariis complementaribus, sive Ordinis sive Provinciarum.*

3. Responsoria

1

R. Subveníte, sancti Dei, occúrrite, ángeli Dómini, suscipiéntes ánimam eius, offeréntes eam * in conspéctu Altíssimi.

V. Chorus angelórum eam suscípiat, et in sinum Ábrahæ eam cóllocet, * in conspéctu Altíssimi. (*Eccl. Off.*, f. 56v et 64v; PS, p. 191; GR, p. 692)

2

(cf. *Iob 19,25.26-27*)

R. Credo quod Redémptor meus vivit, et in novíssimo die de terra surrectúrus sum: et in carne mea vidébo Deum * Salvatórem meum.

V. Quem visúrus sum ego ipse, et non álius, et óculi mei conspéctúri sunt * Salvatórem meum. (PS, p. 245; GR, p. 694)

3

(cf. *Io 11,39; 1 Cor 3,15*)

R. Qui Lázarus resuscitásti a monuménto foetidum, * tu eis, Dómine, dona réquiem et locum indulgéntiæ.

V. Qui ventúrus es iudicáre vivos et mórtuos et sæculum per ignem, * tu eis Dómine, dona réquiem et locum indulgéntiæ. (PS, p. 246)

4

R. Ántequam náscerer, novísti me; ad imáginem tuam, Dómine, formásti me. * Modo reddo tibi Creatóri ánimam meam.

V. Commíssa mea pavésco, et ante erubésco: dum véneris iudicáre, noli me condemnáre. * Modo reddo tibi Creatóri ánimam meam.

(*Eccl. Off.*, f. 64v; *PS*, p. 193; *GR*, p. 694)

5

(cf. *Bar* 3,2; *Iudt* 7,19; *Ps* 103,6)

R. Emendémus in mélius quæ ignoránte peccávimus: ne súbito præoccupáti die mortis quærámus spátium pæniténtiæ, et inveníre non possímus. * Atténde, Dómine, et miserére, quia peccávimus tibi.

V. Peccávimus cum pátribus nostris: iniúste égimus, iniquitátem fécimus. * Atténde, Dómine, et miserére, quia peccávimus tibi.

(*LHOP*, p. 519; *AG*, p. 413)

6

(*Phil* 3,20-21; *Tit* 2,12-13)

R. Salvatórem exspectámus Dóminum Iesum Christum, * qui reformábit corpus humilitátis nostræ, configurátum córpori claritátis suæ.

V. Sóbrie et iuste et pie vivámus in hoc sæculo, exspectánte beátam spem et advéntum glóriæ magni Dei, * qui reformábit corpus humilitátis nostræ, configurátum córpori claritátis suæ.

(*LHOP*, p. 664; *AJ I*, p. 143)

7

(cf. *Is* 38,10; *Ps* 70,9)

R. Média vita in morte sumus: quem quærimus adiutórem nisi te, Dómine, qui pro peccátis nostris iuste irásceris? * Sancte Deus, sancte fortis, sancte et miséricors Salvátor, amáræ morti ne tradas nos.

V. Ne prócias nos in témpore senectútis; cum defécerit virtus nostra, ne derelínquas nos, Dómine. * Sancte Deus, sancte fortis, sancte et miséricors Salvátor, amáræ morti ne tradas nos.

(*LHOP*, p. 695; *AG*, p. 106)

8

R. O spem miram, quam dedísti mortis hora te fléntibus, dum post mortem promisísti te profutúrum frátribus! * Imple, Pater, quod dixísti, nos tuis iuvans précibus.

V/. Qui tot signis claruísti in ægrórum corpóribus, nobis opem ferens Christi, ægris medére móribus. * Imple, Pater, quod dixísti, nos tuis iuvans précibus. (LHOP, p. 685; AG, p. 879)

4. Formularia orationis fidelium

- ut hic infra, p. 99 sqq.;
- ut in *Rituale Romano* (OE, nn. 200-202);
- ut in *Proprio Officiorum Ordinis Prædicatorum* (LHOP, p. 520).

5. Orationes conclusivæ

Vide infra, p. 89 sqq.

B) PRO CELEBRATIONE VERBI DEI VEL LUCERNARIO

1. Celebratio verbi Dei

Celebratio verbi Dei apud defunctum, de qua supra (nn. 29-32) agitur, hoc modo ordinatur: præmissa monitione introductoria, post psalmodiam fit lectio biblica, si placet cum responsorio. Interposito silentio, fit lectio altera ex operibus Patrum vel scriptorum ecclesiasticorum; loco huius lectionis Prior vel Priorissa vel Cappellanus adstantes alloqui potest.

Fieri potest etiam lectio post unumquemque psalmum, ita ut post Vetus Testamentum sequatur Novum et in fine Evangelium. Universa celebratio oratione universali seu fidelium et *Oratione dominica*, vel aliqua oratione apta, opportune concluditur.

2. Celebratio verbi Dei in connexionione cum Completorio

Quando hæc celebratio hora Completorii habenda est, ita ordinari potest:

- a) versus introductorius: Deus, in adiutórium meum inténde;
- b) hymnus congruus;
- c) psalmodia, pro qua loco psalmorum in Liturgia Horarum indicatorum, seligi possunt alii psalmi;
- d) lectio biblica longior cum responsorio, interposito spatio silentii;
- e) lectio altera biblica vel Patrum vel scriptorum ecclesiasticorum, aut allocutio;
- f) canticum evangelicum Simeonis Nunc dimíttis;
- g) supplicatio litanica;
- h) oratio et benedictio;
- i) antiphonæ finales ad B. Mariam Virginem (Salve Regína) et ad S. P. Dominicum (O lumen vel O spem miram).

3. Celebratio verbi Dei ad Lucernarium

In morte fratris vel sororis celebratio verbi Dei potest fieri cum ritu Lucernarii, modo sequenti:

- a) **introductio:** cantus initialis, monitio præsentis, oratio;
- b) **liturgia verbi:** hymnus ad Christum verum lumen, cum accensione cereorum vel lampadum circa defunctum vel defunctam; deinde psalmus 141 et canticum Phil 2,6-11.

Tunc leguntur textus e Sacra Scriptura vel ex operibus Patrum vel scriptorum ecclesiasticorum desumpti. Postea, si placet, fit brevis allocutio;

- c) **intercessionem pro defuncto vel defuncta;**
- d) **canticum evangelicum Simeonis** Nunc dimittis;
- e) **oratio et benedictio finalis.**

C) ELEMENTA ET INDICATIONES PRO ALIIS CELEBRATIONIBUS

Pro vigiliis apud defunctum vel defunctam, modo familiari sive domestico peractis (supra, n. 29), nonnulla elementa hic proponuntur, ad celebrationem ordinandam atque meditationem vel orationem sustinendam.

1. VERSUS EX EVANGELIO DEPROMPTI

Veníte, benedícti Patris mei, dicit Dóminus;
possidéte parátum vobis regnum a constitutióne mundi. Mt 25,34

Hæc est volúntas Patris mei,
ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo,
sed resúscitem illud in novíssimo die. Io 6,40.39

Conversátio nostra in cælis est,
unde étiam Salvatórem exspectámus
Dóminum nostrum Iesum Christum. Phil 3,20

Si commórtui sumus cum Christo, et convivémus;
si sustinébimus, et conregnábimus. 2 Tim 2,11-12a

2. VERSUS E PSALMIS DEPROMPTI

Ad modum “Versuum de Passione Domini”¹ sanctæ Catharinæ de Ricci tributorum, hæc selectio vel alia similis adhiberi potest.

Dóminus adiútor et protéctor meus
et in ipso sperávit cor meum
et adiútus sum.

Replébimur in bonis domus tuæ,
quia sanctum est templum tuum, Dómine.

Ánima mea, magnífica Deum,
quia fecit mihi magna qui potens est,
et sanctum nomen eius.

Deus misereátur nobis, et benedícat nos,
illúminet vultum suum super nos.

Salus vultus tui, Deus, suscépit me;
laudábo nomen Dei cum cántico;
magnificábo eum in laude.

Tuus sum ego: salvum me fac,
quóniam mandáta tua exquisívi.²

3. INTRODUCTIONES AD ORATIONEM DOMINICAM

Qui unús Patris filii, per Christi passiónem et resurrectiόnem, effécti sumus et in eiúsdem Spírítu unánimes habitámus in domo, Patrem exorémus oratiόne ipsíus Christi. [LHOP, p. 576]

Exémplum Christi secúti, qui cruci affíxus voluntáti Patris se trádidit eúmque pro persecutóribus exorávit, misericordiárum Patrem deprecémur dicétes. [LHOP, p. 584]

Sanctæ Dei Genetrícis sempérque Vírginis Mariæ et Sanctórum ómnium memóriam recólimus, ut ipsis pro nobis orántibus, véniam a Dómino mereámur accípere. [LHOP, p. 765]

¹ LHOP, pp. 723-725.

² Cf. RE Ambr., n. 226.

Sanctæ et immaculatæ Dóminæ nostræ, gloriósæ Dei Genetrícis sempérque Vírginis Mariæ, sancti Domínici et ómnium Sanctórum Órdinis nostri memóriam faciéntes atque auxiliúm postulántes, nosmetíp-sos et ínvicem totámque vitam nostram Deo commendémus:

[LHOP, p. 766]

Nunc ora nostra résonent oratióne domínica, quæ supplicatiónes nostras in unum cólligit atque confírmatur:

[LHOP, p. 295]

4. INTRODUCTIONES AD PROFESSIONEM FIDEI

In spe resurrectiόνis et æternæ vitæ nostram fidem profiteámur.³

Vel:

Fides in Deum, Patrem nostrum,
in Iesum Salvatórem
et in Spíritum vivificántem,
fortes nos fáciat et serénos.⁴

Vel:

Útique crédimus, Dómine,
sed fidem nostram adáuge.⁵
Fratrem nostrum (Sorórem nostram) tibi commendántes,
uni cum Ecclésia dícimur:

5. INTRODUCTIONES AD SALUTATIONEM ANGELICAM

Beáta Mater et intácta Virgo, gloriósa Regína mundi, intercède pro nobis ad Dóminum.

(AG, p. 931)

Hæc est Regína Vírginum, quæ génuít Regem, velut rosa decóra Virgo. Dei Génatrix, per quam repérimus Deum et hómínem, alma Virgo, intercède pro nobis ómnibus.

(AG, p. 1057)

³ RE Ambr., n. 118.

⁴ RE Ambr., n. 80.

⁵ Cf. *Lc* 17,5; *Mc* 9,23.

Deus, qui Mariám iuxta crucem stantem roborásti et in die resurrectionis Filii tui replésti lætítia, per eius intercessiónem tribulatiónes súbleva nostras spemque nostram érige. (LHOP, p. 596)

In omni tribulatióne et angústia subvéniat nobis Virgo Mariá: ad societátem cívium supernórum perdúcat nos Regína Angelórum. (LHOP, p. 604)

Benigníssime Iesu, qui pendens in cruce Mariám Ioánni matrem dedísti, da nobis ita eam invocáre ut eius filii agnoscámur. (cf. LHOP, p. 613)

Matérnitas tua, Dei Génatrix Virgo, gáudium annuntiávit univérso mundo: ex te enim ortus est Sol iustítiae, Christus Deus noster, qui solvens maledictiónem dedit benedictiónem, et confúndens mortem donávit nobis vitam sempitérnam. (LHOP, p. 620)

Mariám Vírginem invocémus, ut, quæ fuit spe secúra in die sepultúræ Filii sui, dóceat nos ut vigilémus, eius advéntum expectántes. (cf. LHOP, p. 620)

Per Mariám Vírginem gáudio lætántem in resurrectione tua, adáuge nobis fidem, Salvátor noster, et salva nos. (LHOP, p. 621)

Fidélis et miséricors Deus, qui Prædicatórum Órdinem singulári beátæ Mariæ Vírginis patrocínio committere voluísti, præsta quæsumus, ut sicut ipsa, in præsénti, vita dulcédo et spes nostra exstat, ita Filium tuum in éxitu nobis miséricorditer osténdat. (LHOP, p. 621)

6. INTRODUCTIONES AD INVOCATIONEM SANCTI DOMINICI

Patrem nostrum Domínicum invocémus ut, memor nostri, stet coram summo Iúdice pro suo cœtu páuperum. (cf. AG, p. 885)

Magne pater sancte Domínice, mortis hora nos tecum súscipe et hic semper nos pie réspice. (LHOP, p. 322; AG, p. 881)

Beáte Domínice, qui in voluntáte Patris libénter perstitísti, quos ipse dedit tibi recomménda, custódi et consérva. (cf. LHOP, p. 294)

7. BENEDICTIONES FINALES

Benedícat vos Deus totíus consolatiónis, qui hóminem ineffábili bonitáte creávit, et in resurrectione Unigéniti sui spem credéntibus resurgéndi concéssit.

R. Amen.

Nobis, qui vívimus, véniam tríbuat pro peccátiis, et ómnibus defúntis locum concédát lucis et pacis.

R. Amen.

Ut omnes cum Christo sine fine felíciter vivámus, quem resurrexísse a mórtuis veráciter crédimus.

R. Amen.

Benedícat vos omnípotens Deus,
Pater et Fílius ✠ et Spíritus Sanctus.

R. Amen.⁶

Vel:

Benedícat vos Deus omni benedictiÓne cælésti,
sanctósque vos et puros in conspéctu suo semper effíciat;
divítias glóriæ suæ in vos abundánte effúndat,
verbis veritátis ínstruat, Evangélio salutis erúdiat,
et caritáte fratérna semper locuplétet.
Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.⁷

Vel:

Pax Dei, quæ exsúperat omnem sensum,
custódiat corda vestra et intellegéntias vestras
in sciéntia et caritáte Dei et Fílii sui, Iesu Christi Dómini nostri.

R. Amen.⁸

⁶ MR³, p. 615; MLOP, p. 251.

⁷ MR³, p. 612; MLOP, p. 252.

⁸ LHOP, p. 521.

II ORATIONES VARIAE

A) ORATIONES CONCLUSIVÆ

1. Orationes e libris liturgicis depromptæ

Orationes conclusivæ pro celebrationibus defunctorum seligi possunt e libris liturgicis hic infra indicatis. In ipsis aptandis et adhibendis, earum peculiare genus respiciatur, sive orationes suffragii sint sive pro lugentibus sive orationes ampliores:

- e Rituali Romano (OE, nn. 170-181 et 202). Præter has orationes, sumi possunt orationes quæ pro Missis defunctorum in Missali Romano (MR³, pp. 1191 sqq.);
- e *Proprio O. P.* (LHOP, pp. 100 et 519; MLOP, pp. 151, 216, 250).

Orationes “simplices” post obitum vel pro celebratione verbi Dei

Tibi, Dómine, commendámus ánimam fámuli tui (fámulæ tuæ) **N.**, ut defúnctus (defúncta) sæculo, tibi vivat; et quæ per fragilitátem humánæ conversatiónis peccáta commísit, tu vénia misericordíssimæ pietátis abstérge. Per Christum Dóminum nostrum.⁹

R. Amen.

Partem beátæ resurrectiόνis obtíneat fámulus tuus (fámula tua) **N.** vitámque ætérnam habére mereátur in cælis. Per te, Iesu Christe, Salvátor mundi, qui cum Patre et Spíritu Sancto vivis et regnas Deus, per ómnia sæcula sæculórum.¹⁰

R. Amen.

Deus, cui soli cómpetit medicínam præstáre post mortem, præsta, quæsumus, ut ánima fámuli tui (fámulæ tuæ) **N.**, terrénis exúta contágiis, in tuæ redemptiόνis parte numerétur. Per Christum Dóminum nostrum.¹¹

R. Amen.

⁹ Cf. *Eccl. Off.*, f. 56v; PS, p. 181.

¹⁰ Cf. *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 185.

¹¹ *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 186.

Súscipe, Dómine, ánimam servi tui (ancíllæ tuæ) **N.**, quam de ergástulo huius sæculi vocáre dignátus es, et líbera eam de princípibus tenebrárum et de locis penárum: ut, absolúta ómnium vínculo peccatórum, quiétis æternæ beatitúdine perfruátur, et inter sanctos et eléctos tuos in resurrectiónis glória resuscitári mereátur. Per Christum Dóminum nostrum.¹²

R. Amen.

Fac, quæsumus, Dómine, hanc cum servo tuo defúncto (ancílla tua defúncta) misericórdiam et ut factórum suórum in pœnis non recípiat vicem, qui (quæ) tuam in votis ténuít voluntátem: et quia hic illum (illam) vera fides iunxit fidélium turmis, illic eum (eam) miserátio tua sóciat angélicis choris. Per Christum Dóminum nostrum.¹³

R. Amen.

Orationes diversæ pro defunctis

Pro episcopo

Deus, qui inter apostólicos sacerdotés fámulum tuum **N.** episcopum (vel cardinálem) pontificáli fecísti dignitáte vigére, præsta, quæsumus, ut eórum quoque perpétuo aggregétur consórtio. Per Christum Dóminum nostrum.¹⁴

R. Amen.

Pro sacerdote

Præsta, quæsumus, Dómine, ut ánima fámuli tui **N.** sacerdotís, quem in hoc sæculo commorántem sacris munéribus decorásti, in cælesti sede gloriósa semper exsúltet. Per Christum Dóminum nostrum.¹⁵

R. Amen.

Pro diacono

Concéde, quæsumus, miséricors Deus, ánimæ fámuli tui **N.** díaconi felicitátis æternæ consórtium, cui donásti in Ecclésia tua cónsequi ministérium. Per Christum Dóminum nostrum.¹⁶

R. Amen.

¹² *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 186.

¹³ PS, p. 194.

¹⁴ MR³, p. 1220; cf. PS, p. 195.

¹⁵ MR³, p. 1220.

¹⁶ MR³, p. 1222.

Pro religioso vel religiosa

Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut ánima fámuli tui (fámulæ tuæ) **N.**, qui (quæ) pro Christi amóre perféctæ caritátis viam percúrrit, in advéntu glóriæ tuæ lætétur et cum frátribus (soróribus) suis de regni tui beatitúdine gáudeat sempitérna. Per Christum Dóminum nostrum.¹⁷

R. Amen.

Pro defuncto vel defuncta qui in servitio Evangelii laboravit

Misericórdiam tuam, Dómine, pro fámulo tuo (fámula tua) **N.** súpplīces deprecámur, ut, qui (quæ) pro Evangélio dilatándo allaborávit assíduus (assídua), ad præmia regni mereátur intráre secúrus (secúra). Per Christum Dóminum nostrum.¹⁸

R. Amen.

Pro alio defuncto vel defuncta

Inclína, Dómine, aurem tuam ad preces nostras, quibus misericórdiam tuam súpplīces deprecámur, ut ánimam fámuli tui (fámulæ tuæ) **N.**, quam de hoc sæculo migráre iussisti, in pacis ac lucis regióne constitúas et sanctorúm tuórum iúbeas esse consórtem. Per Christum Dóminum nostrum.¹⁹

R. Amen.

Pro pluribus defunctis

Fidélium, Deus, ómnium cónditor et redémptor, animábus famulórum famularúmque tuárum remissionem cunctórum tríbue peccatórum: ut indulgéntiam, quam semper optavérunt, piis supplicatióibus consequántur. Per Christum Dóminum nostrum.²⁰

R. Amen.

¹⁷ MR³, p. 1223.

¹⁸ MR³, p. 1223.

¹⁹ *Eccl. Off.*, f. 57v; cf. GeV, n. 1686; PS, p. 195; OE, n. 33.

²⁰ *Eccl. Off.*, f. 57r; cf. PS, p. 235; OE, n. 201.

Orationes pro vivis et defunctis communes

Pro defuncto et pro lugentibus

Diri vúlneris novitáte percúlſi et quodámmodo sauciáti, misericórdiam tuam, mundi Redémptor, flebílibus vóciſus implorámus, ut cari fratris nostri (caræ soróris noſtræ) ánimam ad tuam cleméntiam, qui fons pietátis es, reverténtem, blande lenitérque ſuſcípías; et ſi quas illa ex carnáli commoratióne contráxit máculas, tu Deus, sólita bonitáte cleménter déleas, pie indúlgeas, obliſiáni in perpétuum tradas, atque hanc tibi laudem cum céteris redditúram, ſanctórum cœtibus aggregári præcípías. Qui vivis et regnas in ſæcula ſæculórum.²¹

R. Amen.

Vel:

Temeritátis quidem est, Dómine, ut homo hómínem tibi, Deo noſtro, áudeat commendáre; ſed quia pulvis convértitur in púlverem, donec omnis caro in ſuam redigátur oríginem, inde tuam, piíſſime Pater, quæſumus pietátem, ut hunc fámulum tuum N. fratrem noſtrum (fámulam tuam N. ſorórem noſtram), quem (quam) de hoc ſæculo ducis ad pátriam, refrigeríi rore perfúndas et beátæ requiúi coníungas. Indulgéntiæ tuæ piám ſéntiat bonitátem ut, finíto mundi término, cum ſupérnum cunctis illúxerit regnum, ſanctórum ómnium cœtibus aggregátus (aggregáta), cum eléctis tuis beátus (beáta) resúrgat. Per Chriſtum Dóminum noſtrum.²²

R. Amen.

Pro vivis et defunctis

Hic duo orationes præbentur ad Miſſas “pro Familia Dominicana”, “pro parentibus” et “pro familiaribus” adhibendæ, cum uno e formulariis in Miſſali Romano (“Miſſæ pro variis neceſſitatibus”, MR³, nn. 40, 41, 49) præbitis.

Pietáte tua, quæſumus, Dómine, noſtrórum ſolve víncula peccatórum: et intercedénte beáta María ſemper Vírgine cum ómnibus ſanctis tuis, nos fámulos tuos in omni ſanctitáte custódi, omnésque nobis coníunctos a vítiis purga, virtútibus illúſtra, pacem et ſalútem ómni-

²¹ Gre, n. 4059; GeV, n. 1608; *Eccl. Off.*, f. 57r; PS, p. 185 emend.

²² Cf. ASOP 1977, p. 159; PS, p. 204 sq.

bus tríbue, fruges terræ concéde, et fidélibus vivis et defúntis vitam páriter et réquiem ætérnam largíre. Qui vivis et regnas in sæcula sæculórum.²³

R. Amen.

Vel:

Omnípotens sempitérne Deus, qui vivórum domináris simul et mortuórum omniúmque miseréris quos tuos fide et ópere futúros esse prænocíscis, te súpplíces exorámus, ut pro quibus effúndere preces decrévimus, quosque vel præsens sæculum adhuc in carne rétinet vel futúrum iam exútos córpore suscepit, intercedéntibus ómnibus sanctis tuis, pietátis tuæ cleméntia ómnium delictórum suórum véniam consequántur. Per Christum Dóminum nostrum.²⁴

R. Amen.

In anniversariis

Pro patribus et matribus (die 7 febr.)

Deus, qui nos patrem et matrem honoráre præcepísti, miserére cleménter paréntibus nostris eorúmque peccáta dímítte, nosque eos in ætérnæ claritátis gáudio fac vidére. Per Christum Dóminum nostrum.²⁵

R. Amen.

Pro familiaribus et benefactoribus defunctis (die 5 sept.)

Deus, vénia largítor et humánæ salútis auctor, quæsumus cleméntiam tuam, ut nostræ congregatiónis fratres, soróres, familiáres et benefactóres, qui ex hoc sæculo transiérunt, beáta María semper Vírgine intercedénte cum ómnibus Sanctis tuis, ad perpétuæ beatitúdinis consórtium perveníre concédas. Per Christum Dóminum nostrum.²⁶

R. Amen.

²³ Cf. MOP, p. [93].

²⁴ MOP, p. [94].

²⁵ MLOP, p. 151; MR³, p. 1225; cf. *Eccl. Off.*, f. 49v; PS, p. 294.

²⁶ MR³, p. 1225; MLOP, p. 216; cf. *Eccl. Off.*, f. 49v; PS, p. 292.

Pro fratribus et sororibus (die 8 nov.)

Deus, qui nos ad eandem spem mirifice vocas, supplices pro fratribus et sororibus nostris defunctis exoramus, ut, quos in hac vita ineffabili amore dilexisti, quosque apostolica caritate tibi deservire in Evangelii praedicatione donasti, in pace et gaudio tecum benignus recipias. Per Christum Dominum nostrum.²⁷

R. Amen.

In commemoratione vel anniversario unius defuncti vel defunctae

Deus indulgentiarum, Domine, da animae famuli tui (famulae tuae), cuius anniversarium depositionis diem commemoramus, refrigerii sedem, quietis beatitudinem et luminis claritatem. Per Christum Dominum nostrum.²⁸

R. Amen.

In commemoratione vel anniversario plurium defunctorum

Deus indulgentiarum, Domine, da animabus famulorum tuorum (famularum tuarum), quorum (quarum) anniversarium depositionis diem commemoramus, refrigerii sedem, quietis beatitudinem et luminis claritatem. Per Christum Dominum nostrum.²⁹

R. Amen.

Vel:

Omnipotens sempiterna Deus, cui numquam sine spe misericordiae supplicatur, propitiare animabus famulorum famularumque tuarum: ut qui de hac vita in tui nominis confessione decesserunt, sanctorum tuorum numero facias aggregari. Per Christum Dominum nostrum.³⁰

R. Amen.

Vel:

Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut animas famulorum famularumque tuarum, ab Angelis lucis susceptas, in præparata habitacula deduci facias beatorum. Per Christum Dominum nostrum.³¹

²⁷ MLOP, p. 250.

²⁸ PS, p. 289.

²⁹ PS, p. 289.

³⁰ PS, p. 295.

³¹ PS, p. 296.

Vel:

Animábus, quæsumus, Dómine, famulórum famularúmque tuárum, orátio profíciat supplicántium, ut eas et a peccátis ómnibus éxuas et tuæ redemptiónis fácias esse partícipes. Qui vivis et regnas in sæcula sæculórum.³²

R. Amen.

Orationes in cœmeterio dicendæ, in anniversario defunctorum

Satisfáciat tibi, Dómine Deus noster, pro fámulo tuo **N.** fratre nostro (fámula tua **N.** soróre nostra) sanctæ Dei Genetrícis sempérque Vírginis Mariæ et beáti Patris nostri Domínici omniúmque sanctórum Órdinis nostri orátio et præsentis famíliæ tuæ húmilis et devóta supplicátio, ut peccatórum ómnium véniam obtíneat quem (quam) Fílii tui Dómini nostri Iesu Christi pretióso sángine redemísti. Qui vivit et regnat in sæcula sæculórum.³³

R. Amen.

Vel:

Deus, cuius miseratióne ánimæ fidélium requiêscunt, fámulis et famulábus tuis ómnibus hic et ubíque in Christo quiescéntibus da propítius véniam peccatórum, ut a cunctis reátibus absolúti, tecum sine fine læténtur. Per Christum Dóminum nostrum.³⁴

R. Amen.

Vel:

Absóve, Dómine, ánimam fámuli tui (fámulæ tuæ) et ánimas famulórum famularúmque tuárum, ab omni vínculo delictórum, ut in resurrectiónis glória inter sanctos et eléctos tuos resuscitáti respírent. Per Christum Dóminum nostrum.³⁵

R. Amen.

³² PS, p. 296.

³³ ASOP 1977, p. 159; cf. PR II, p. 512; *Eccl. Off.*, f. 65v; PS, p. 207 emend.

³⁴ ASOP 1977, p. 159; cf. Gre, n. 1444; *Eccl. Off.*, f. 65v; PS, p. 207 emend.

³⁵ PS, p. 208.

2. Orationes e *Libello precum O.P.*³⁶ depromptæ

1. Dómine Deus, Pater Dómini nostri Iesu Christi, qui nos elegísti et prædestinásti in Fílio tuo, ut essémus in laudem glóriæ tuæ in domo servi tui Domínici, pro collátis donis grátias ágimus tibi, et te deprecámur ut omnes vivos et defúnctos, in domo tua, sanctos et immaculátos, coram te, collocáre dignéris. [LHOP, p. 741]

2. Pater imménsæ maiestátis, exáudi filios tuos glóriam tuam celebrántes; creásti nos ad te et fecísti nos pópulum tuum in domo Domínici. Fac nos in splendóre vultus tui prógredi et in lucem tuam omnes fratres defúnctos áccipe. [LHOP, p. 741]

3. Deus amóris et fidelitátis, Domínicum et Órdinem eius beátæ Mariæ Vírginis patrocínio committere voluísti. Præsta quæsumus, ut sicut in præsentí vita dulcédo et spes nostra ipsa éstitit, ita Fílium tuum, último die, misericórditer osténdat. [LHOP, p. 741]

B) ORATIONES SUPER PSALMOS

Ps 22: Dominus pascit me

Dómine Iesu Christe, bone Pastor Ecclésiæ,
qui renátos aquis baptísmatis óleo salutis inúngis,
ad páscua viréntia cónvocas
et ad mensam invítas ubérrimam,
gregem tuum deduc per sémitas vitæ,
ut, depúlsis terróribus mortis antíquæ
et errórum ténebris effugátis,
in átriis sanctis requiescat secúrus
et in longitúdine diérum in domo Patris tecum inhábitet.

Ps 24: Ad te, Domine, levavi

Dómine Deus, qui per Fílium tuum peccatóribus pepercísti,
ut misericórdiæ tuæ et amóris osténderes veritátem,
ne memínaris peccáta nostra,

³⁶ LHOP, p. 741.

vias tuas nobis osténde,
álleva angústiam nostram
et tui exspectatióem pópuli ne confúndas,
ut, æternórum felicitáte diérum, Ecclésiæ spes compleátur.

Ps 26: *Dominus illuminatio mea*

Deus, in te sperántium protéctor et virtus,
qui Fílium tuum Unigénitum obsecrántem
in die malórum protexisti in abscóndito tabernáculi tui,
præsta, quæsumus, fámulis tuis,
qui in die tribulatiónis fáciem tuam requírunr,
ut vídeant bona Dómini in terra vivéntium.

Ps 50: *Miserere mei, Deus*

In spírítu humilitátis et in ánimo contríto
peccátum nostrum confitémur.
Miserére nostri, Dómine, secúndum magnam misericórdiam tuam.
Spírítus Sanctus, infiníta cáritas,
ipse solus in nobis cor mundum valet créare
salutísque lætítiam propítius réddere,
qui nobis datus est
per Fílium tuum Iesum Christum, Salvatórem nostrum.

Ps 62: *Deus, Deus meus es tu*

Nobis vigilántibus ad te, Deus,
lumen largíre perpétuum,
auctor lucis æternæ,
ut te lábia nostra laudent,
te vita benedícat,
te labor noster gloríficet
atque vox nostra célebret sine fine.

Ps 102: *Benedic, anima mea ... et omnia*

Deus benígne et Pater miséricors,
qui baptísmate hóminum absólvis peccáta et rénovas iuventútem,
recordáre, quæsumus, quóniam pulvis sumus,
neque secúndum iniquitátes nostras retríbuas nobis,
ut tuis servátis præcéptis in novi foédere testaménti,
cum ángelis et sanctis tuis, tibi benedicámus.

Ps 115: *Credidi, etiam cum locutus sum*

Deus, qui pretiósam in conspéctu tuo
mortem ómnium censes sanctórum,
perpénde, quæsumus, prétium redemptionis nostræ,
dolóres Christi,
et dum adimplémus in carne ea quæ desunt passiónum ipsíus,
súscipe benígnus nostram hóstiam laudis,
ut iam nunc gáudiis futúráe Ierúsalem degustémus.

Ps 122: *Ad te levavi oculos meos*

Dómine Iesu Christe, qui vigilántibus servis
ipse cum redíeris ministrábis,
doce nos, quæsumus, ad te leváre óculos nostros
et levíssima quæque vestígia mánuum tuárum agnóscere,
ut tuum iúgiter præstolémur advéntum
et lucérnæ nostræ in domo tua novo lucéscant splendóre.

Ps 125: *In convertendo Dominus*

Dómine Iesu, vita et resurréctio nostra,
qui in itu Parascéves et in réditu Paschæ,
in lácrimis seminásti et in gáudio messuísti,
rénova quæsumus in Ecclésia tuæ virtútis prodígia,
ut post huius mæstum iter exsílíi,
perveniámus in pátriam,
portántes exsultatiónis manípulos.

Ps 129: *De profundis clamavi ad te*

Deus virtútis et pietátis,
qui mittens Verbum tuum in mundum,
auróram salútis ætérnæ homínibus ostendísti,
ne derelínquas nos in profúndis iniquitátum nostrárum,
sed exáudi tuam ad te clamántem Ecclésiam
eíusque, copiósam tuam redemptione, adímple fidúciam.

III

FORMULARIA PRO ORATIONE FIDELIUM

Anniversarium patrum et matrum defunctorum

Fratres caríssimi (Soróres caríssimæ),
per hanc Eucharistíam
quam in memóriam offérimus
nostrórum patrum et matrum defunctorum,
misericórdiam Dómini invocémus:
Iesu, audi nos.

R. Dómine Iesu, exáudi nos.

Meménto, Dómine, ómnium fidélium qui in te confidérunt
et ex hoc mundo exiérunt:
dona eis vitam ætérrnam. **R.**

Meménto, Dómine, paréntum nostrórum
qui nobis te largiénte vitam dedérunt
tibíque nos magnanímiter obtulérunt:
ætérrnam eis remuneráre vitam. **R.**

Meménto, Dómine, ómnium qui casu repentíno vel vi interficiúntur:
éduca eos in tuam pacem et lucem. **R.**

Meménto, Dómine, eórum qui propter óbitum mærent dilectorum:
confórta cor eórum et fidem adáuge. **R.**

Omnes hic possunt silentio precari. Deinde sacerdos concludit:

Deus bonitátis infinítæ, ómnibus defúntis
réquiem ætérrnam concéde.
Qui Dóminus es omnis carnis,
meménto quod nobis promisísti vitam.
Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.

Anniversarium familiarium et benefactorum defunctorum

Fratres caríssimi (Soróres caríssimæ),
pro nostris familiáribus et benefactóribus defúnttis,
qui dum vixérunt fuérunt nobis auxílio
et ópere et exémplo et munéribus suis,
Dóminum deprecémur:

R. Kýrie, eléison.

Pro nostris amícis, familiáribus et benefactóribus defúnttis
quorum hódie memóriam fácimus,
Dóminum deprecémur: **R.**

Ut in fonte vitæ mundéntur
et gáudium partícipent sanctórum,
Dóminum deprecémur: **R.**

Ut inter eléctos sédeant
et cum ángelis claritátem glóriæ Dei
méreant contemplári,
Dóminum deprecémur: **R.**

Ut Agnum sequántur quocúmque íerit
et cánticum novum incessánter méreant proférre,
Dóminum deprecémur: **R.**

Omnes hic possunt silentio precari. Deinde sacerdos concludit:

Deus qui véniam largírís,
fámulis tuis quórum memóriam fácimus
pacs concéde mansiónem,
requiéi gáudium ac lúminis claritátem.
Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.

Anniversarium fratrum et sororum defunctorum

Fratres caríssimi (Soróres caríssimæ), memóriam faciéntes
fratrum et sorórum nostrórum qui a nobis discessérunt,
Deum Patrem invocémus
ut gáudium suum vivis et mórtuis largíri dignétur:

R. Exáudi, Dómine, et miserére.

Pro ómnibus qui sine spe vivunt et moriúntur,
ut apud credéntes solácium et lætítiam invéniant,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro frátribus nostris quos Christus míserat prædicáre verbum,
ut nunc eo demum satiéntur,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro soróribus nostris, quas Christus sibi mancipávit
ut starent cum eo usque in ætérnum,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro soróribus nostris, quas Christus vocávit ad eum sequéndum
ut páuperes evangelizéntur,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro familiáribus et benefactóribus nostris,
qui ad lætítiam nostram laboravérunt:
ut gáudiis Regni fruántur,
Dóminum deprecémur: **R.**

Omnes hic possunt silentio precari. Deinde sacerdos concludit:

Dómine Deus, qui de ténebris nos vocásti
in admirábile lumen tuum,
preces nostras miserátus exáudi
quas tibi offérimus pro ómnibus quos nunc memorávimus:
fac ut una cum sanctis tuis vitam accípere mereántur.
Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.

In exsequiis fratris vel sororis

Fratres caríssimi (Soróres caríssimæ),
in conversatióne fratris nostri (soróris nostræ) **N.**
signa devotiónis et dilectiúnis agnoscéntes
quæ in evangélico itínere nos róborant,
Deum Patrem nostrum benedicámus et súpplícēs invocémus:

R. Exáudi, Dómine, et miserére.

Pro fratre nostro (soróre nostra) **N.**, qui (quæ) in te obdormívit,
ut post vitam officio verbi déditam
in domo Patris mansiónem accípiat,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro iis qui nunc adesse non potuérunt
et pro iis qui nostris précibus se commítunt
ut testimónio fratris nostri (soróris nostræ) **N.** confirméntur,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro ægrotántibus et laborántibus,
ut mémores sint quod ‘pretiósā est in conspéctu Dómini
mors sanctorum eius’,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro ómnibus qui infirmis adsunt et sérvíunt,
ut iis pietátem ac dilectiúnem Dei signíficent,
Dóminum deprecémur: **R.**

Pro nobis ómnibus hic adstántibus,
ut fides nostra hac celebratióne confirmétur
ac sensus fratérnæ communiúnis augeátur et vígeat.
Dóminum deprecémur: **R.**

Omnes hic possunt silentio precari. Deinde sacerdos concludit:

Dómine Deus noster, qui beáto Domínico
eam dedísti grátiam qua unicuíque hóminum se próximum fáceret,
eándem nobis grátiam concéde
et fratrem nostrum (sorórem nostram) **N.** súscipe miserátus.
Per Christum Dóminum nostrum.

R. Amen.

IV

**PRECES PRO ULTIMA COMMENDATIONE
SEU VALEDICTIONE**

A) LITANIÆ SANCTORUM O.P. BREVES

Kýrie, eléison	Kýrie, eléison
Christe, eléison	Christe, eléison
Kýrie, eléison	Kýrie, eléison
Sancta María, Mater Dei,	ora pro eo (ea)
Sancta María, Mater ecclésiæ,	ora pro eo (ea)
Sancta María, Regína Apostolorum,	ora pro eo (ea)
Sancte Míchael,	ora pro eo (ea)
Omnes sancti Ángeli et Archángeli,	orate pro eo (ea)
Sancte Ioánnes Baptísta,	ora pro eo (ea)
Sancte Ioseph,	ora pro eo (ea)
Sancti Petre et Paule,	orate pro eo (ea)
Sancte Ioánnes evangelísta,	ora pro eo (ea)
Sancta María Magdaléna,	ora pro eo (ea)
Sancte Stéphane,	ora pro eo (ea)
Sancti Ignáti Antiochéne,	ora pro eo (ea)
Sancte Pater Augustíne,	ora pro eo (ea)
Sancte Basíli,	ora pro eo (ea)
Sancte Pater Domínice,	ora pro eo (ea)
Sancte Francísce,	ora pro eo (ea)
Sancte Petre de Veróna,	ora pro eo (ea)
Sancte Hyacínthe,	ora pro eo (ea)
Sancte Albérte,	ora pro eo (ea)
Sancte Thomas de Aquíno,	ora pro eo (ea)
Sancte Raymúnde de Peñafort,	ora pro eo (ea)
Sancte Vincénte Ferrer	ora pro eo (ea)
Sancta Margaríta de Hungaríá	ora pro eo (ea)
Sancta Agnes de Montepulciáno	ora pro eo (ea)
Sancte Pie quínte papa	ora pro eo (ea)
Sancte Antoníne de Floréncia	ora pro eo (ea)
Sancta Catharína Senénsis	ora pro eo (ea)
Sancta Catharína de Ricci	ora pro eo (ea)

Sancte Ludovíce Bertrand	ora pro eo (ea)
Sancte Ioánnes de Colónia	ora pro eo (ea)
Sancte Martíne de Porres	ora pro eo (ea)
Sancta Rosa de Lima	ora pro eo (ea)
Sancte Guillélme Courtet	ora pro eo (ea)
Sancte Ioánnes Macías	ora pro eo (ea)
Beáte Iordáne de Saxónia	ora pro eo (ea)
Beáte Reginálde	ora pro eo (ea)
Beáte frater Angélice	ora pro eo (ea)
Sancti et sanctæ Dei	oráte pro eo (ea)
Christe, audi nos	Christe, exáudi nos

B) ORATIONES COMMUNES ORDINIBUS QUI REGULAM SANCTI AUGUSTINI SEQUUNTUR³⁷

Pro fratre

Deus, qui spes et liberátio es nostra,
in Fílio tuo mortem vicísti
et in Spíritu Sancto reparásti vitam:
fratrem nostrum **N.** in cæléstem súscipe mansiónem.

Si sacerdos fuerit

Tu qui eum novi Testaménti sacerdotem
tuorúmque mysteriórum dispensatórem elegísti,
nunc in sanctuárium cæli admíttere dignéris,
ubi voci Christi, summi et ætéрни sacerdotís,
vocem suam trepidánte coniúngat.

Si sacerdos non fuerit

Et quia Deus es ómnium vivéntium
ei dona mansiónem cum Ábraham, Ísaac et Iacob,
cum Vírgine María et sanctis frátribus nostris,
ubi non erit mors neque luctus neque clamor
neque dolor erit ultra.

³⁷ Cf. RSM, pp. 32-36.

Qui bonus es et hóminum amátor,
eum óculis misericórdiæ réspice
et rore remissiónis tuæ eius dele peccáta.
Qui es réquies et lumen,
fámulo tuo quiéte sátia atque pace,
fácie ad fáciem te vídeat, glória fruátur immortalí.
Nobís vero tuum adhuc advéntum exspectántibus,
concéde propítius ut itínera mundi
de frátribus nostris percurrámus sollíciti
et óculis spe quidem mundátis
mortis límitem dénique transgréssi
ad te perveniámus fidéles.
Tibi, qui Pater es et fons vitæ,
in Spírítu vivificánte,
per Christum mortis victórem
omnis honor et glória in sæcula sæculórum.³⁸

R. Amen.

Pro moniali

Pater infinitæ bonitátis,
ad plenam communiónem dilectiόνis tuæ
sorórem nostram **N.** admítte,
cuius corpus terræ commítimus.
Ne respicias erróres
quibus per vicissitúdi nes huius vitæ se implicávit,
sed memor esto horæ qua eam vocásti
ut inter fílias sancti Domínici
ad glóriam tuam solam se mancipáret.
Nunc ad limen pervénit lúminis:
cordis eius sitim infinitam exstíngue,
claustrí solitúdinem in collóquium amóris convérte,
abscóndita in fructus vitæ manifésta benígnus.
Spírítus igne mundáta,
fáciem Fílii tui contemplétur in ætérnum,
quam elégit amóre indivíso.
Tibi, qui Pater es et fons vitæ,

³⁸ Cf. RSM, p. 32 sq.

in Spiritu vivificánte,
per Christum mortis victórem
omnis honor et glória in sǎcula sǎculórum.³⁹

R. Amen.

Pro sorore ad vitam apostolicam dedita

Pater de cælis,
in domum tui lúminis
sorórem nostram N. admítte,
cuius corpus terræ commítimus.
In gáudio, quǎsumus, éxeat óbviám tibi,
propter quem viám caritátis elégit
nec carne revelátam nec sáanguine.
Árdeat in fine lámpada
quam fide vivificánte, spe vígili, caritáte sédula
ut prudens virgo servávit accénsam.
Coram te, Pater qui culpas oblivísceris,
ópera caritátis eius quǎcúmque respléndeant,
quibus scílicet púeros suscepit,
infirmis solácium præbuit,
pro iustítia laborávit
et opprésos in libertátem vindicávit,
sed et calix aquæ manifestétur quem ipsa propter te dedit
atque omne bonum abscónditum quod tu solus novísti.
Ad te, Dómine, laudis ascéndat cánticum
quod propter bona concínimus
quibus sorórem nostram, Domínici fíliam, ditásti.
In Ecclésia tua et in Família nostra Dominicána
lapis fuit vivus, in Christo confirmátus:
fac ut per crucem mundáta et in Spíritu clarificáta
in civitáte sancta lapis efficiátur pretiósus.
Per Christum Dóminum nostrum.⁴⁰

R. Amen.

³⁹ Cf. RSM, p. 34 sq.

⁴⁰ Cf. RSM, p. 35 sq.

Pro laico vel laica, amicis communitatis

Pater infinitæ bonitatis,
tibi commendamus famulum tuum (famulam tuam) N.,
cuius corpus terræ committimus
beätam novissimi diē resurrectionem expectantes.
Qui maior es corde hominis
eiúsque sensus motúsque
ac desiderium lúminis et amoris non ignóras,
culpas quas ipse (ipsa) commisit ne respicias,
sed paschálem rénova candórem e baptísimo radiántem.
Eum (Eam) in domum pacis tuæ admítte,
ubi tu, Dómine, es réquies laboránti,
plácidum respónsum interrogánti,
tempéries æstuánti, aliméntum esuriénti,
aqua sitiénti.
Fac ut afféctus quos in corde servávit
Spíritu transfigurátos resúmat,
ópera quæ iuxta legem tuam fecit
lætánter invéniat,
iustítia gáudeat quam erga fratres excóluit.
Útpote discípulus (discípula) Christi qui amicítiam sacrávit,
ea sédula intentiône nobíscum ambulávit,
ut diléctio quæ eum (eam) Familiæ Dominicánæ coniúnxit
nunc communióne vígeat sempitérna
in loco beatitúdinis ubi vívere ipsum est dilígere.
Tibi, qui Pater es et fons vitæ,
in Spíritu vivificánte,
per Christum mortis victórem
omnis honor et glória in sácula sæculórum.⁴¹

R. Amen.

⁴¹ Cf. RSM, p. 36.

**C) SUPPLICATIONES LITANICÆ
IN CÆMETERIO ADHIBENDÆ**

Pro ultimis suffragiis in cæmeterio supplicatio litanica ut in Rituali Romano (OE, n. 202) adhiberi potest, vel alterum e formulariis sequentibus.

1

Súscipe, Dómine, ánimam servi tui (ancillæ tuæ) **N.**
ad te reverténtem,
veste cælésti índue eam
et lava eam in sancto fonte vitæ ætérnæ.
Ut inter gaudéntes gáudeat. **R.** Amen.
Ut inter sapiéntes sápiat. **R.** Amen.
Ut inter patriárchas et prophétas proficiat. **R.** Amen.
Ut inter apóstolos Christum sequátur. **R.** Amen.
Ut inter mártýres coronátus (coronáta) incédant. **R.** Amen.
Ut inter ángelos claritátem Dei vídeat. **R.** Amen.
Ut inter vidéntes Deum fácie ad fáciem adspíciat. **R.** Amen.
Ut inter audiéntes audítu cælésti cæléstem sonum áudiat. **R.** Amen.
Per Christum Dóminum nostrum. **R.** Amen.⁴²

2

In formulario sequenti responsiones, altera adorationis altera supplicationis, si fieri potest cantentur.

I

Crucifíxum Iesum Fílium Patris ætérni,
de Spíritu Sancto concéptum, natum de Vírgine María,
Verbum Dei ætérnum adorémus supplicántes:

R. *Adorámus te.*

Iesu crucifíxe, templum Dei sanctum,
in quo bónitas et misericórdia Patris pro homínibus hábitant:

R. *Adorámus te.*

⁴² Cf. *Ordo exseq. monast.* 1973, n. 30; GeV, n. 1611.

Iesu crucifixe, iustitiae et amoris receptaculum,
bonitate plene, fons totius fidelitatis, omni laude dignissime:

R. Adoramus te.

Iesu crucifixe, rex et centrum omnium cordium,
in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae, in quo habitat omnis
plenitudo divinitatis, in quo Pater sibi complacuit:

R. Adoramus te.

II

Christus resuscitatus, primogenitus ex mortuis,
pignus fiduciae speique nostrae, pro nobis ad Patrem interpellat;
deprecemur per eum qui est Dominus viventium:

R. Intercede pro nobis.

Christe, de cuius plenitudine omnes nos accipimus,
spes nostra aeterna, patiens et multae misericordiae,
dives in omnes qui invocant te:

R. Intercede pro nobis.

Christe, fons vitae et sanctitatis,
in aqua baptismi fratres nostros (sorores nostras) abluisti,
Corpore et Sanguine tuo enutrivisti:

R. Intercede pro eis.

Christe, salus in te sperantium,
spes abscondita omnium hominum,
virtus liberatrix omnis creaturae:

R. Intercede pro omnibus hodie morientibus.

[LHOP, p. 520]

V

**ORDO CANTUS MISSÆ
ET AD ULTIMAM COMMENDATIONEM⁴³**

1. FORMA SOLLEMNIOR

ANTIPHONÆ AD INTROITUM

- I Requiem (GOP 114*; GR 669)
- II De necessitatibus (GOP 89; GR 84)
- III Ego autem (GOP 103; GR 94)
- IV Intret (GOP 91; GR 363)
- V Si iniquitates (GOP 347; GR 350)
- VI Sicut oculi (GOP 84; GR 77)
- VII Verba mea (GOP 119; GR 83)

GRADUALIA

- I Requiem (GOP 115*; GR 670)
- II Convertere Domine (GOP 296; GR 295)
- III Lætatus sum (GOP 122; GR 336)
- IV Salvum fac servum (GOP 90; GR 85)
- V Si ambulem (GOP 117*; GR 125)
- VI Unam petii a Domino (GOP 75; GR 358)

VERSUS ALLELUIATICI

- I De profundis (GOP 345; GR 367)
- II In exitu (GR 348)
- III Lætatus sum (GOP 5; GR 19)
- IV Requiem (GR 671)
- V (Pro sacerdotibus et religiosis:)
Ego vos elegi (GR 429)

⁴³ MLOP, pp. 465-467.

TRACTUS

- I Absolve Domine (GOP 116*; GR 672)
- II De profundis (GOP 57; GR 673)
- III Qui seminant (GOP 23*; GR 465)
- IV Sicut cervus (GOP 187; GR 190)

ANTIPHONÆ AD OFFERTORIUM

- I Domine Iesu (GOP 123*; GR 674)
- II De profundis (GOP 352; GR 368)
- III Domine convertere (GOP 278; GR 283)
- IV Domine Deus salutis meæ (GOP 262; GR 87)
- V Illumina oculos meos (GOP 291; GR 290)
- VI Miserere mei, Domine (GOP 100; GR 92)
- VII Si ambulavero (GOP 339; GR 341)

ANTIPHONÆ AD COMMUNIONEM

- I Lux æterna (GOP 125*; GR 676)
- II Amen dico vobis: quod uni (GR 79)
- III Domine, quinque talenta (GOP 39*; GR 515)
- IV Domine, quis habitabit (GOP 115; GR 102)
- V Dominus regit me (GOP 134; GR 365)
- VI Illumina faciem tuam (GOP 59; GR 271)
- VII Notas mihi (GOP 117; GR 362)
- VIII Panis quem ego dederò (GOP 321; GR 322)
- IX Qui manducat carnem meam (GOP 324; GR 383)
- X Qui mihi ministrat, me sequatur (GOP 545; GR 484)

AD ULTIMAM COMMENDATIONEM ET VALEDICTIONEM

- I **Ant.** Clementissime Domine (MLOP 501)
- II **R.** Credo quod Redemptor meus (PS 245; GR 694)
vel: Qui Lazarum resuscitasti (PS 246)
- III **R.** Subvenite (PS 191; GR 692)
vel: Antequam nascerer (PS 193; GR 694)
- IV **Ant.** Alma Redemptoris Mater (PS 86)
vel: Salve Regina (AG 133)
vel: Salvatori mundi (AG 1012)
vel. O spem miram (AG 879)
- V Litanïæ Sanctorum ad rem congruæ

2. FORMA SIMPLICIOR

ANTIPHONÆ AD INTROITUM

- I Requiem æternam (PS 271; GOP 114* - Ps 64)
- II Placebo Domino (AG 1013 - Ps 114)
- III Heu mihi (AG 1013 - Ps 119)
- IV Opera manuum (AG 1014 - Ps 137)
- V Sana Domine (PS 258 - Ps 40)

PSALMI RESPONSORII

- I Ps 22 - In loco pascuæ (PS 248)
- II Ps 24 - Deus meus (AG 180)
- III Ps 26 - Credo videre (PS 251)
- IV Ps 41 - Sitivit anima mea (PS 259)
- V Ps 62 - Me suscepit (PS 266)
- VI Ps 121 - Lætatus sum (AG 166)
- VII Ps 129 - Si iniquitates (PS 231)
- VIII Ps 142 - Miserere mihi (AG 87)

ANTIPHONÆ AD OFFERTORIUM

- I Conversus est (AG 1142 - Cant. Is 12,1-6)
- II Deus misereatur nostri (AG 176 - Ps 66)
- III Multiplicasti Deus (AG 220 - Ps 35)
- IV Suscepisti me, Domine (AG 184 - Ps 40)

ANTIPHONÆ AD COMMUNIONEM

- I Lux æterna (GOP 125*; GR 676 - Ps 129)
- II Audivi vocem (AG 1015 - Ps 120)
- III Exsultabunt (AG 1016 - Ps 50)
- IV Exaudi Domine (AG 1016 - Ps 64)
- V A porta inferi (AG 1016 - Cant. Is 38,10.20)

AD ULTIMAM COMMENDATIONEM ET VALEDICTIONEM

- I Constantes estote (AG 318 - Ps 113 A)
vel: Paratus esto Israel (AG 320 - Ps 113 A)
- II Liberavit Dominus (OHS 35 - Ps 50)
- III Ego autem (AG 319 - Ps 4)
vel: In pace (OHS 211 - Ps 4)
- IV Credo videre (OHS 205 - Ps 26)
- V Hæc est Regina (AG 1057)
vel: Beata Mater (AG 931)
vel: Sancti Angeli (AG 965)
- VI Pie Pater (AG 885)
vel: Magne Pater (AG 881)

VI
ANNIVERSARIA DEFUNCTORUM
IN TOTO ORDINE CELEBRANDA
ET OBITUS MAGISTRORUM ORDINIS¹

IANUARIUS

- Die 6** Obitus S. Raymundi de Penyafort, quarti Magistri Ordinis (1275).
Die 8 Ob. fratris Iosephi Mariæ Larroca, septuagesimiquarti Magistri Ordinis (1891).
Die 18 Ob. fr. Barnabæ de Vercelli, decimiquinti Magistri Ordinis (1332).

FEBRUARIUS

- Die 7** Ob. fr. Vincentii Ajello, septuagesimisecondi Magistri Ordinis (1854), et *Anniversarium patrum et matrum defunctorum*.
Die 8 Ob. fr. Andreae Frühwirth, septuagesimiquinti Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. E.² (1891).
Die 13 Ob. B. Iordani de Saxonia, secundi Magistri Ordinis (1237); et fr. Aniceti Fernández, octogesimocondi Magistri Ordinis (1981).
Die 18 Ob. fr. Damiani Byrne, octogesimoquarti Magistri Ordinis (1996).
Die 21 Ob. fr. Augustini Pipia, sexagesimiprimi Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. E. (1730).
Die 23 Ob. fr. Ioannis de Moulins, vigesimi Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. (1353).
Die 26 Ob. fr. Antonini Cloche, sexagesimi Magistri Ordinis (1720).

MARTIUS

- Die 1** Ob. fr. Petri de Baume-les-Dames, decimioctavi Magistri Ordinis (1345).

¹ Computantur 84 Magistri, a S.P. Dominico (1221) ad Damianum Byrne (1996). Cf. *Breviarium iuxta ritum O.P.*, Romæ, 1962, pp. 69*-72*. Vide etiam: *Catalogus Hagiographicus O.P.*, ASOP 1988, pp. 180-183; I. Taurisano, *Hierarchia Ordinis Prædicatorum*, Romæ, 1916; *Analecta S.O.P.*, 1916, pp. 570-585.

² Littera E. Obitui apposita indicat Magistrum Ordinis qui episcopali dignitate fuerit insignitus.

- Die 3** Ob. fr. Stephani Usodimare, quadragesimisexti Magistri Ordinis (1557).
- Die 7** Ob. fr. Munionis de Zamora, septimi Magistri Ordinis. E. (1300).
- Die 9** Ob. fr. Francisci Fernandi Jabalot, sexagesimioctavi Magistri Ordinis (1834).
- Die 16** Ob. fr. Leonardi Dati, vigesimiquinti Magistri Ordinis (1425).
- Die 31** Ob. fr. Michaelis Browne, octogesimiprimi Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. E. (1971).

APRILIS

- Die 8** Ob. fr. Guarini de Gy-l'Évêque, deciminoni Magistri Ordinis (1348).
- Die 12** Ob. fr. Aimerici Giliani, duodecimi Magistri Ordinis (1327).
- Die 21** Ob. fr. Garsia de Loaysa, trigesiminoni Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. E. (1546).

MAIUS

- Die 2** Ob. fr. Ludovici Theissling, septuagesimiseptimi Magistri Ordinis (1925).
- Die 6** Ob. fr. Ioannis Baptistæ Marini, quinquagesimiseptimi Magistri Ordinis (1669).
- Die 16** Ob. fr. Petri Rochin, vigesimiseptimi Magistri Ordinis (1450).
- Die 25** Ob. fr. Nicolai Ridolfi, quinquagesimiquinti Magistri Ordinis (1650).

IUNIUS

- Die 7** Ob. fr. Simonis de Langres, vigesimiprimi Magistri Ordinis. E. (1384).
- Die 11** Ob. fr. Antonini Bremond, sexagesimitertii Magistri Ordinis (1755).
- Die 13** Ob. fr. Ioannis Thomæ de Rocaberti, quinquagesimioctavi Magistri Ordinis. E. (1699).
- Die 16** Ob. fr. Sixti Fabri, quinquagesimi Magistri Ordinis (1594).
- Die 20** Ob. fr. Eliæ Raymond, vigesimisecondi Magistri Ordinis (1389) et fr. Balthazaris de Quiñones, sexagesimiquinti Magistri Ordinis (1798).

- Die 25** Ob. fr. Leonardi Mansueti, trigesimiprimi Magistri Ordinis (1480).
- Die 30** Ob. fr. Emmanuelis Suárez, octogesimi Magistri Ordinis (1954).

IULIUS

- Die 6** Ob. fr. Ioannis de Feynier, quadragesimisecondi Magistri Ordinis (1538).
- Die 7** Ob. B. Benedicti papæ undecimi seu Nicolai de Trivisio, noni Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. E. (1304).
- Die 9** Ob. fr. Thomæ Hyacinthi Cipolletti, septuagesimi Magistri Ordinis (1850).
- Die 14** Ob. fr. Humberti de Romans, Beati nuncupati, quinti Magistri Ordinis (1277) et fr. Vincentii de Couesnongle, octogesimitertii Magistri Ordinis (1992).
- Die 20** Ob. fr. Francisci Romeo, quadragesimiquinti Magistri Ordinis (1552).
- Die 27** Ob. fr. Gerardi de Daumar, decimiseptimi Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis (1343).
- Die 29** Ob. fr. Barnabæ Sassoni, trigesimiquarti Magistri Ordinis (1486).

AUGUSTUS

- Die 1** Ob. fr. Ioachim Torriani, trigesimiquinti Magistri Ordinis (1500).
- Die 3** Ob. fr. Hippolyti Mariæ Beccaria, quinquagesimiprimi Magistri Ordinis (1600).
- Die 4** Ob. fr. Bartholomæi Comazio, trigesimitertii Magistri Ordinis (1485).
- Die 6** Ob. S.P. DOMINICI, PRIMI MAGISTRI ORDINIS (1221).
- Die 7** Ob. fr. Thomæ Paccaroni, vigesimiquarti Magistri Ordinis (1414).
- Die 8** Ob. fr. Hugonis de Vaucemain, decimisexti Magistri Ordinis (1341).
- Die 9** Ob. fr. Hervæi de Nedellec, decimiquarti Magistri Ordinis (1323) et fr. Ioannis Clérée, trigesimiseptimi Magistri Ordinis (1507).

- Die 12** Ob. B. Bonaventuræ García de Paredes, septuagesimioctavi Magistri Ordinis (1936).
- Die 27** Ob. fr. Vincentii Bandelli, trigesimisexti Magistri Ordinis (1506).
- Die 28** Ob. fr. Alberti de Chiavari, decimi Magistri Ordinis (1300).
- Die 29** Ob. fr. Angeli Dominici Ancarani, septuagesimiprimi Magistri Ordinis (1847).
- Die 30** Ob. fr. Augustini Galamini, quinquagesimitertii Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. E. (1639).

SEPTEMBER

- Die 1** Ob. fr. Berengarii de Landore, decimitertii Magistri Ordinis. E. (1330).
- Die 4** Ob. fr. Martini Stanislai Gillet, septuagesiminoni Magistri Ordinis. E. (1951).
- Die 5** *Anniversarium familiarium et benefactorum defunctorum Ordinis.*
- Die 9** Ob. fr. Thomæ de Vio Cajetani, trigesimioctavi Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. E. (1534).
- Die 12** Ob. fr. Hieronymi Xavierre, quinquagesimisecondi Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis (1608).
- Die 15** Ob. fr. Salvi Cassetta, trigesimisecondi Magistri Ordinis (1483).
- Die 17** Ob. fr. Bernardi de Juzix, undecimi Magistri Ordinis (1303) et fr. Pauli Constabile, quadragesiminoni Magistri Ordinis (1582).
- Die 21** Ob. fr. Martialis Auribelli, vigesiminoni Magistri Ordinis (1473).
- Die 22** Ob. fr. Thomæ Ripoli, sexagesimisecondi Magistri Ordinis (1747).
- Die 24** Ob. fr. Francisci Silvestri, quadragesimi Magistri Ordinis (1528) et fr. Seraphini Secchi, quinquagesimiquarti Magistri Ordinis (1628).
- Die 27** Ob. fr. Mauritiï Benedicti Olivieri, sexagesiminoni Magistri Ordinis (1845).

OCTOBER

- Die 5** Ob. B. Raymundi delle Vigne seu de Capua, vigesimitertii Magistri Ordinis (1399).
- Die 9** Ob. fr. Pauli Butigella, quadragesimiprimi Magistri Ordinis (1531).

- Die 15** Ob. fr. Bartholomæi Texier, vigesimisexti Magistri Ordinis (1449).
- Die 28** Ob. fr. Vincentii Giustiniani, quadragesimiseptimi Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis (1582).

NOVEMBER

- Die 4** Ob. fr. Ioannis Teutonici, Beati nuncupati, quarti Magistri Ordinis. E. (1252).
- Die 7** Ob. fr. Antonii de Monroy, quinquagesiminoni Magistri Ordinis. E. (1715).
- Die 8** *Anniversarium omnium fratrum et sororum defunctorum OP.*
- Die 16** Ob. fr. Alberti de Las Casas, quadragesimiquarti Magistri Ordinis (1544).
- Die 18** Ob. fr. Guidonis Flamochetti, vigesimoctavi Magistri Ordinis (1451).
- Die 21** Ob. fr. Stephani de Besançon, octavi Magistri Ordinis (1294) et fr. Seraphini Cavalli, quadragesimoctavi Magistri Ordinis (1578).
- Die 30** Ob. B. Ioannis de Vercelli, sexti Magistri Ordinis (1283).

DECEMBER

- Die 1** Ob. fr. Thomæ Turco, quinquagesimisexti Magistri Ordinis (1649).
- Die 3** Ob. fr. Ioachim Briz, sexagesimiseptimi Magistri Ordinis. E. (1837).
- Die 11** Ob. fr. Alexandri Vincentii Jandel, septuagesimitertii Magistri Ordinis (1872).
- Die 15** Ob. fr. Conradi de Asti, trigesimi Magistri Ordinis (1470).
- Die 16** Ob. fr. Ioannis Thomæ de Boxadors, sexagesimiquarti Magistri Ordinis, qui fuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis (1780).
- Die 17** Ob. B. Hyacinthi Mariæ Cormier, septuagesimisexti Magistri Ordinis (1916).
- Die 20** Ob. fr. Augustini Recuperati, quadragesimitertii Magistri Ordinis (1540).
- Die 23** Ob. fr. Pii Iosephi Gaddi, sexagesimisexti Magistri Ordinis (1819).

INDEX GENERALIS

Præfatio [fr. Caroli A. Azpiroz Costa]	3
Litteræ promulgationis Magistri Ordinis [fr. Timothei Radcliffe]	7
Abbreviationes et sigla	13
Introductio generalis	17

ORDO EXSEQUIARUM

Caput I: DELATIO VEL RECEPTIO CORPORIS DEFUNCTI IN ECCLESIAM . . .	31
I. Delatio corporis ad ecclesiam	32
II. Receptio corporis defuncti in conventum	35
III. De mansione feretri in funerario	38
Caput II: PRECES APUD DEFUNCTUM	39
I. Preces simplices	39
II. Liturgia Horarum vel celebratio verbi Dei	40
III. De oratione quando corpus in feretrum deponitur	41
Caput III: MISSA EXSEQUIARUM ET RITUS ULTIMÆ COMMENDATIONIS SEU VALEDICTIONIS	45
I. Missæ pro defunctis atque Missa exsequiarum	46
II. Ultima commendatio et valedictio	47
Caput IV: DELATIO CORPORIS DEFUNCTI AD CÆMETERIUM ET SEPULTURA .	52
I. Processio et sepultura in cœmeterio	53
II. Statio et preces apud sepulcrum	61
Caput V: ALLÆ CELEBRATIONES PRO VARIIS ADIUNCTIS	67
I. Ad defunctum deferendum a sacello cœmeterii ad locum sepulturæ	68

II. De crematione et de dono vitalium proprii corporis arti medicæ	68
III. De exsequiis laicorum	69
Caput VI: SUFFRAGIA PRO DEFUNCTIS	71
I. Indicationes pro suffragiis celebrandis	73
II. Processio vel celebratio in cœmeterio, die 2 novembris	75

APPENDIX

I. PRO LITURGIA HORARUM SEU VIGILIIS APUD DEFUNCTUM	
a) Elementa pro Liturgia Horarum	79
b) Pro celebratione verbi Dei vel Lucernario	83
c) Elementa et indicationes pro aliis celebrationibus	84
II. ORATIONES VARLÆ	
a) Orationes conclusivæ	89
b) Orationes super psalmos	92
III. FORMULARIA PRO ORATIONE FIDELIUM	99
IV. PRECES PRO ULTIMA COMMENDATIONE SEU VALEDICTIONE	
a) Litanie Sanctorum O.P. breves	103
b) Orationes communes Ordinibus qui Regulam sancti	
c) Supplicationes litanicæ in cœmeterio adhibendæ	108
V. ORDO CANTUS MISSÆ ET AD ULTIMAM COMMENDATIONEM	110
VI. ANNIVERSARIA DEFUNCTORUM ET OBITUS MAGISTRORUM ORDINIS	114

TYPIS VATICANIS